

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Årsredovisning 2016

Årsredovisning 2016

Årsredovisning 2016

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Omslagsfoto: Johan Eklund, Mikael Westerlund
och Thomas Henrikson, MSB samt Svante Werger, MSB

Produktion: Advant Produktionsbyrå

Tryck: Danagård LiTHO

Publikationsnummer: MSB1087 - februari 2017

ISBN: 978-91-7383-739-2

Innehåll

Förord	6
Kort om MSB	8
Vår roll inom samhällsskydd och beredskap	9
Verksamhetsindelning	9
Kostnader och intäkter för övergripande förmågor och prestationstyper	11
Förebygga olyckor, kriser och krig	16
Brand- och olycksförebyggande arbete	17
Kontinuitet i samhällsviktig verksamhet	27
Hantera farliga ämnen	29
Hantera information säkert	33
Hantera olyckor, kriser och krig	36
Genomföra räddningsinsatser	38
Agera samordnat vid händelser	45
Stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap	60
Generell utveckling av samhällsskydd och beredskap	64
Särskild återrapportering	68
Ökad kvalitet och effektivitet	69
Kompetensförsörjning	70
Sjukfrånvaro	71
Jämställdhetsintegrering	72
MSB:s miljöarbete	73
Investeringsplan	76
Avgiftsbelagd verksamhet	76
Finansiell redovisning	80
Resultaträkning	81
Balansräkning	82
Anslagsredovisning	84
Bemyndiganderedovisning	86
Finansieringsanalys	87
Noter till resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisning, bemyndiganderedovisning och finansieringsanalys	89
Redovisningsprinciper	89
Sammanställning över väsentliga uppgifter	104
Intern styrning och kontroll	106
Bilaga 1	108

Förord

MSB går in i sitt nionde verksamhetsår som en mogen myndighet. Uppdraget att samordna hanteringen av flyktingmottagandet synliggjorde MSB:s roll och verksamhet för fler aktörer i samhället.

MSB är idag en myndighet som stödjer utvecklingen av samhällets beredskap för olyckor, kriser och krig.

Olika delar av verksamheten stödjer varandra. Arbetet med utveckling av samhällsskydd och arbetet med utveckling av beredskap integreras i MSB:s operativa arbete, och erfarenheter som gjorts under operativt arbete i händelser som skogsbranden och samordningen av flyktingmottagande omsätts i åtgärder som stärker samhällsskyddet och beredskapen.

Erfarenheter från internationella insatser nyttiggörs i den nationella beredskapen, och nationella insatser ger ny kunskap som är tillämplig i internationella insatser.

Systemet för förstärkningsresurser har utvecklats, system för samordning och kriskommunikation är väl etablerad.

Utvecklingen av teknikstöd och metodstöd fortsätter. Användningen av samverkanskonferenser och teknikstöd som WIS (webbaserad informationsdelning) underlättar samverkan och ledning lokalt, regionalt och nationellt. Det goda samarbetet med våra nordiska grannländer utvecklas, exempelvis har radiokommunikationssystemet Rakel kopplats ihop med den norska motsvarigheten Nödnnett. Implementering och utveckling av Gemensamma grunder för samverkan och ledning pågår på lokal, regional och nationell nivå.

Den fortsatta digitaliseringen i samhället skapar möjligheter, men ställer också höga krav på ett systematiskt informationssäkerhetsarbete i alla sektorer, vilket MSB betonat även i årets nationella risk- och förmågebedömning.

Från april 2016 ska alla myndigheter rapportera allvarliga IT-incidenter till MSB. Systemet för säker rapporthantering har utvecklats under året.

MSB har under 2016 fortsatt arbetet med att tillsammans med andra aktörer utveckla förmågan att identifiera, förstå och möta påverkanskampanjer. Genom utbildningsaktiviteter och kunskapsspridning har myndigheten bidragit till andra aktörers beredskap inom området och till att stärka den enskilda individens förmåga till källkritik.

Utveckling av verktyg för effektiva räddningsinsatser och av utbildningsverksamheten fortsätter. Nya verktyg lanserades 2016 till stöd för

kommunala räddningstjänster. Vid slutet av året presenterades ett nytt utbildningskoncept som ska underlätta rekrytering och utbildning av deltidspersonal inom kommunal räddningstjänst, Grundutbildning för räddningstjänst i beredskap, GRIB.

Rapporten *Ansvar, samverkan, handling – åtgärder för stärkt krisberedskap* som lämnades till regeringen i mars sammanfattar lärdomar och förslag från skogsbranden i Västmanland 2014. Åtta skarpa förslag lämnades om bland annat behovet av översyn av räddningstjänstens organisation och förslag om nya vägledande principer för krisberedskap. MSB:s erfarenheter från samordningen av flyktingmottagandet hösten 2015 har omhändertagits i rapporten och i det utvecklingsarbete som gjorts under 2016.

Ett samhälle som åtgärdar sårbarheter och har förmåga att hantera samhällsstörningar fungerar även avskräckande för angripare som vill oss illa. Numera är hotbilden komplex och diffus och tillåter inte en lika tydlig gränsdragning mellan fred och krig. Det behöver omhändertas i utvecklingen av samhällets krisberedskap och i totalförsvarsplaneringen.

Den 10 juni lämnade Försvarsmakten och MSB en gemensam grundsyn till regeringen, med en sammanhållen planering för att utveckla och stärka totalförsvaret. I den föreslås inriktning och aktiviteter för att öka förmågan inför och under höjd beredskap, med målbild 2020. Planeringen för civilt försvar har påbörjats främst på myndighetsnivå och MSB ansvarar för stödjande åtgärder i det arbetet, bland annat utbildningar och övningsverksamhet.

Genom att införa dimensionen höjd beredskap i krisberedskapssystemet fångar det pågående utvecklingsarbetet även behov som identifieras i planeringsarbetet för totalförsvaret. Exempel på det är att samverkansområdena har organiserats om så att MSB tagit en mer styrande roll, i syfte att på ett samlat sätt arbeta med förberedelser för höjd beredskap integrerat med utvecklingen av samhällets krisberedskap. Föreskrifter för risk- och sårbarhetsanalyser ses över.

Dramatiska omvärldshändelser präglade även 2016. Vår vision "För ett säkrare samhälle i en föränderlig värld" känns ännu mer aktuell nu, än under första verksamhetsåret 2009.

Stockholm 21 februari 2017

Helena Lindberg
Generaldirektör

Kort om MSB

Kort om MSB

Vår roll inom samhällsskydd och beredskap

MSB:s uppgift är att utveckla samhällets förmåga att förebygga och hantera olyckor, kriser inklusive krig. Arbetet sker tillsammans med många andra – kommuner, landsting, myndigheter och organisationer. När en allvarlig olycka eller kris inträffar ger MSB stöd till de som är ansvariga och driver den aktörsgemensamma hanteringen. MSB ska också se till att samhället lär sig av det som inträffat.

Verksamhetsindelning

Baserat på myndighetens instruktion är MSB:s verksamhet indelad på följande sätt, vilket även är grunden för indelningen i årsredovisningen.

Samhällets förmåga att förebygga olyckor, kriser och krig

Brand- och olycksförebyggande arbete

MSB:s arbete inom det brand- och olycksförebyggande området bidrar till att minska antalet bränder och olyckor med konsekvenser för liv, hälsa, egendom och miljö. I arbetet ingår även att på olika sätt stödja aktörer att förbereda sig för de utmaningar som ett förändrat klimat kan föra med sig, nationellt såväl som internationellt. Läs mer om våra resultat för 2016 på sidan 17.

Kontinuitet i samhällsviktig verksamhet

Skydd av samhällsviktig verksamhet är viktigt för att samhället ska fungera i fred och för att viktiga samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas under höjd beredskap. MSB:s arbete inom området bidrar till att samhällsviktig verksamhet kan motstå och återhämta sig från störningar inklusive väpnat angrepp. Läs mer om våra resultat för 2016 på sidan 27.

Hantera farliga ämnen

MSB:s arbete inom området bidrar till att antalet olyckor med farliga ämnen är fortsatt lågt och att möjligheterna för att tillverka explosiva ämnen i hemmiljö är kraftigt begränsade. MSB utfärdar föreskrifter, följer upp att lagar och regler följs samt sprider information som bidrar till en säkrare hantering av farliga ämnen. Läs mer om våra resultat för 2016 på sidan 29.

Hantera information säkert

MSB arbetar med att främja ett systematiskt långsiktigt arbete med informationssäkerhet på alla nivåer i samhället. I detta ingår att verka för att informationssäkerhet blir en integrerad del i arbetet med att skapa kontinuitet i samhällsviktig verksamhet. Läs mer om våra resultat för 2016 på sidan 33.

Samhällets förmåga att hantera olyckor, kriser och krig

Genomföra räddningsinsatser

MSB:s arbete inom området bidrar till att räddningsinsatser bedrivs mer effektivt och att konsekvenserna för liv, hälsa, egendom och miljö begränsas. I arbetet ingår att ta fram kvalitetssäkrade metoder och teknik som kan användas vid räddningsinsatser men också att verka för att ansvariga aktörer samutnyttjar sina resurser. Läs mer om våra resultat för 2016 på sidan 38.

Agera samordnat vid händelser

MSB:s arbete bidrar till att berörda aktörer agerar samordnat så att samhällets samlade resurser används effektivt och konsekvenserna av händelser begränsas. I arbetet ingår både att förbereda aktörerna på att hantera händelser och att stödja aktörerna när händelser väl inträffat. Läs mer om våra resultat för 2016 på sidan 45.

Stödja Försvarmakten vid höjd beredskap

MSB:s arbete inom området bidrar till att civila aktörer snabbt, samordnat och effektivt kan stödja Försvarmakten vid höjd beredskap. I detta ingår att vara pådrivande för att samhällets aktörer planerar för att möta Försvarmaktens behov. Läs mer om våra resultat för 2016 på sidan 60.

Generell utveckling av samhällsskydd och beredskap

MSB:s arbete inom området bidrar till att skapa en ökad systematik i arbetet med samhällsskydd och beredskap och att ge en samlad bild av risker och sårbarheter i samhället som underlag för beslut om åtgärder. MSB utvecklar även former för samverkan mellan ansvariga aktörer. Läs mer om våra resultat för 2016 på sidan 65.

Prestationstyper

MSB påverkar förmåga inom samhällsskydd och beredskap genom lagar och regler, ekonomiska styrmedel och kunskapsstyrning. Utifrån dessa styrinstrument redovisar MSB verksamheten i följande prestationstyper:

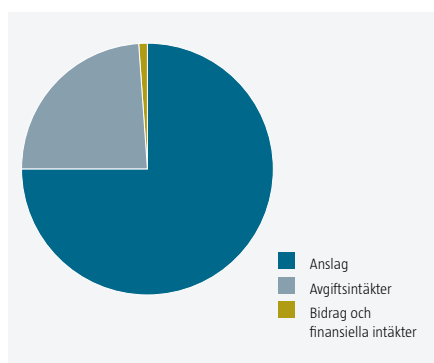
- Författningsarbete
- Tillståndsgivning
- Tillsyn
- Bidragsgivning
- Utbildning
- Övning
- Metod- och teknikstöd
- Beslutsunderlag och kunskapsförmedling
- Samordning
- Insatser och incidenthantering
- Förberedelse för MSB:s operativa arbete
- Stödjande och styrande arbete

I vissa fall där verksamhet är uppdelad på flera förmågor och prestationstyper redovisas den samlat för att underlätta för läsaren.

Kostnader och intäkter för övergripande förmågor och prestationstyper

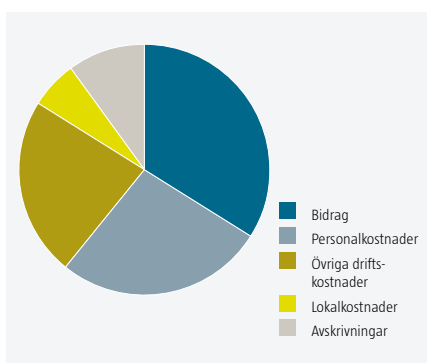
MSB:s totala kostnader (inklusive transfereringar) uppgår till knappt 3 miljarder per år och finansieras huvudsakligen med anslag.

Intäkter 2016

Myndighetens verksamhet finansieras till 75 procent med anslag (74 procent 2015) och 24 procent med avgiftsintäkter (25 procent 2015). Övriga intäkter avser intäkter av bidrag och finansiella intäkter vilka svarar för mindre än en procent av de totala intäkterna.

Kostnader 2016

Kostnader och transfereringar består till 34 procent av bidrag som utbetalas till andra aktörer (32 procent 2015), 27 procent till personalkostnader (28 procent 2015), 23 procent övriga driftskostnader (24 procent 2015), 6 procent i lokalkostnader (6 procent 2015) och 10 procent avser avskrivningar (9 procent 2015).

Enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska verksamhetens totala kostnader och intäkter fördelas enligt en indelning som myndigheten bestämmer, om inte regeringen beslutat annat. Intäkterna ska specificeras på intäkter av anslag och övriga intäkter. MSB har sedan tidigare valt att särredovisa intäkter från avgiftsbelagd verksamhet. Transfereringar särredovisas både på intäkts- och kostnadssidan. I förekommande fall har vi även särredovisat uppbörd (redovisning mot inkomsttitel).

MSB ändrade sin styrmodell 2014. Inför 2015 anpassades redovisningsmodellen till styrmodellen. Förändringarna i redovisningsmodellen innebär att verksamheten och dess kostnader/intäkter redovisas i en annan struktur jämfört med 2014 och tidigare år. Det har därför inte varit möjligt att ta fram jämförelsevärden för 2014 när det gäller utfallet för förmågor och prestationstyper.

Kostnader och intäkter, inklusive myndighetsgemensamma kostnader och intäkter, redovisas samlat i tabellform nedan. De myndighetsgemensamma kostnaderna har fördelats till respektive förmåga i proportion till dess andel av de totala kostnaderna. Beräkningen har gjorts utifrån verksamhetens kostnader exklusive transfereringar (produktionskostnad). Motsvarande gäller för de myndighetsgemensamma intäkterna. Samma princip för fördelning av myndighetsgemensamma kostnader gäller även för kostnader per prestationstyp.

Utifrån verksamhetens indelning fördelar sig kostnaderna och intäkterna enligt tabellen nedan.

MSB:s totala kostnader och intäkter har minskat med cirka 80 mnkr jämfört med 2015. Det förklaras huvudsakligen av posten uppbörd i redovisningen för 2015 och avser kostnader och intäkter kopplat till sanering av oljeutsläppet vid Tjörn 2011 (redovisat mot inkomsttitel). Minskad omsättning vad avser MSB:s internationella insatsverksamhet påverkar utfallet inom både Förmåga att förebygga olyckor, kriser och krig och Förmåga att hantera olyckor, kriser och krig. Ökningen inom Stöd till förmågeutvecklingen består huvudsakligen av ökade bidrag till andra myndigheter från anslag 2:4 Krisberedskap. Till exempel lämnar MSB från och med 2016 bidrag till samtliga länsstyrelser för att de ska komma igång med den återupptagna planeringen för höjd beredskap.

Belopp i tkr		2016		2015	
		Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader
Övergripande förmåga					
Förmåga att förebygga olyckor, kriser och krig	Intäkter anslag	218 923		252 015	
	Intäkter uppdragsverksamhet	12 886		18 670	
	Övriga intäkter	3 440		5 708	
	Summa verksamhetsutfall	235 249	252 060	276 393	296 182
	Transfereringar	143 354	143 354	132 081	132 081
Förmåga att hantera olyckor, kriser och krig	Intäkter anslag	775 317		812 136	
	Intäkter uppdragsverksamhet	632 781		641 754	
	Övriga intäkter	20 840		24 821	
	Summa verksamhetsutfall	1 428 938	1 460 146	1 478 711	1 501 289
	Uppbörd	-	-	82 736	82 736
	Transfereringar	143 805	143 581	147 176	142 793
Stöd till förmågeutvecklingen	Intäkter anslag	148 559		113 534	
	Intäkter uppdragsverksamhet	29 256		25 436	
	Övriga intäkter	1 816		8 384	
	Summa verksamhetsutfall	179 631	172 503	147 354	135 764
	Transfereringar	700 645	692 625	653 363	653 363
	Totala intäkter och kostnader	2 831 622	2 864 269	2 917 814	2 944 208

Totala kostnader fördelade per prestationstyp

Prestationstyp	2016 (tkr)	2015 (tkr)
Författningsarbete	18 620	20 134
Tillståndsgivning	5 258	10 498
Tillsyn	18 634	21 503
Bidragsgivning	883 763	841 664
Utbildning	268 260	258 237
Övning	27 691	25 353
Metod- och teknikstöd	717 345	707 359
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	334 760	341 574
Samordning	132 154	106 657
Insatser och incidenthantering	169 043	235 670
Förberedelse till MSB:s operativa arbete	226 112	230 082
Stödjande och styrande arbete	62 630	62 742
Uppbörd	-	82 736
Totala kostnader	2 864 269	2 944 208

Det är inga större avvikelser mellan åren vad avser kostnad per prestationstyp (exklusive Uppbörd). Skillnaden mellan åren för Insatser och incidenthantering beror på mindre omfattning av den internationella verksamheten 2016. Ökningen för Bidragsgivning beror huvudsakligen på ökade bidrag till andra myndigheter.

Läsanvisning

MSB har åtta återrapporteringskrav enligt sitt regleringsbrev. MSB har även ett uppdrag avseende miljömålen som ska redovisas i årsredovisningen. Nedan framgår var de redovisas i resultatredovisningen.

Återrapportering enligt MSB:s regleringsbrev	Sida
Regleringsbrevsuppdrag 1 Ökad kvalitet och effektivitet	69
Regleringsbrevsuppdrag 2 Civilt försvar	62
Regleringsbrevsuppdrag 3 Informationspåverkan	57
Regleringsbrevsuppdrag 4 Effektiva räddningsinsatser och olycksförebyggande arbete	22
Regleringsbrevsuppdrag 7 Arbete avseende sprängämnesprekursorer	31
Regleringsbrevsuppdrag 8 Användning och effekt av medlen från anslag 1:10 Klimatanpassning	25
Regleringsbrevsuppdrag 9 Användning av medlen och effekt av genomförd verksamhet enligt villkor 7 för anslag 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	59
Regleringsbrevsuppdrag 11 Återrapportering av tjänsteexport	78
Regeringsuppdrag Uppdrag att analysera hur myndigheten ska verka för att nå miljömålen	73

I avsnittet Särskild återrapportering ingår övriga återrapporteringskrav i enlighet med särskilda regeringsbeslut, förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag m.m.

MSB ska, i enlighet med regeringsbeslut med planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK), i samband med årsredovisningen redovisa hur planeringsarbetet inom det egna ansvarsområdet fortskrider och vilka resultat som har uppnåtts. Redovisningen ska antingen ingå i myndighetens årsredovisning eller redovisas som en separat redovisning. MSB redovisar detta uppdrag i en separat rapport (MSB dnr 2015-7039). Flera åtgärder som myndigheten vidtagit med anledning av planeringen för höjd beredskap finns dock även beskrivet i denna årsredovisning kopplat till de förmågor som de aktuella åtgärderna huvudsakligen bidrar till.

**Förebygga olyckor,
kriser och krig**

Förebygga olyckor, kriser och krig

I MSB:s uppgift ingår att stödja samhället och enskilda i arbetet med att förebygga och förhindra olyckor, kriser inklusive krig samt att vara pådrivande för att förebyggande och sårbarhetsreducerande åtgärder genomförs. MSB ska enligt myndighetens instruktion även kunna stödja biståndsinsatser som avser stärkande av katastrofberedskap i andra länder.

ÖVERGRIPANDE SAMMANFATTNING AV MSB:S ARBETE 2016

MSB har under 2016 bidragit till att minska antalet bränder och olyckor i samhället. Under året har myndigheten haft ett särskilt fokus på att öka privatpersoners kunskap om brandrisker för att motivera till ett fungerande brandskydd i hemmet och andra miljöer. MSB har bland annat tillsammans med Migrationsverket och ett antal kommunala räddningstjänster bidragit till att utveckla brandskyddet i asylboenden samt vidtagit åtgärder som stöd för att förebygga bränder i skolor.

MSB:s kartläggningar av bebyggda områden där det finns risk för ras, skred och slamströmmar ger underlag för kommunernas fysiska planering i syfte att minska riskerna för och konsekvenserna av framtida naturolyckor. MSB har genom att fördela ekonomiska medel bidragit till att stabilitetshöjande åtgärder och att åtgärder för att förebygga risken för översvämningar har kommit till stånd i särskilt utsatta områden i landet.

MSB:s arbete med katastrofriskreducering har bidragit till att stärka ett antal utsatta länders egen förmåga att förebygga och hantera katastrofer och svåra olyckor.

Myndigheten har under 2016 utformat nya föreskrifter, exempelvis kring transporter av farligt gods och hantering av explosiva varor. MSB:s arbete inom området farliga ämnen bedöms ha bidragit till att antalet olyckor med farliga ämnen fortsatt är på en låg nivå. Inom området informationssäkerhet har MSB:s arbete bidragit till att förbättra informationssäkerhetsarbetet hos statliga myndigheter, inte minst genom nya föreskrifter om statliga myndigheters arbete med informationssäkerhet och rapportering av IT-incidenter. MSB:s stöd till användare av industriella informations- och styrsystem har även bidragit till att stärka kontinuitet i samhällsviktiga verksamheter.

Brand- och olycksförebyggande arbete

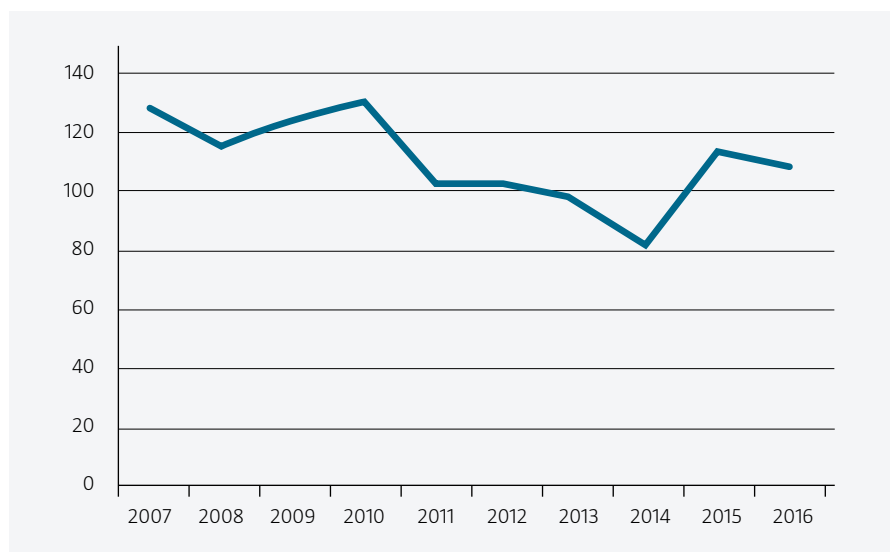
MSB ska enligt sin instruktion samordna och utveckla verksamheten när det gäller olycks- och skadeförebyggande åtgärder (3 §). MSB:s brand- och olycksförebyggande arbete omfattar tillsynsarbete inom ramen för lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO), och arbete med att stärka enskildas ansvarstagande. Arbetet omfattar även bidragsgivning till förebyggande åtgärder av naturolyckor och till ideella organisationer för kursverksamhet samt framtagande av statistik och analyser inom området.

Inom det brand- och olycksförebyggande arbetet har MSB valt att redovisa resultat inom prestationstyperna Beslutsunderlag och kunskapsförmedling, och Bidragsgivning.

Beslutsunderlag och kunskapsförmedling

För att kunna fatta beslut om relevanta åtgärder inom det brand- och olycksförebyggande området behöver berörda aktörer kunskap om de utmaningar de står inför. Som ett av flera beslutsunderlag tar MSB varje år fram statistik och analyser kring *omkomna i bränder*. De senaste tio årens statistik visar på en nedåtgående trend, även om det mellan enskilda år kan vara stora variationer. Den preliminära statistiken för 2016 visar på att sammanlagt 107 personer omkom vid brand.

Antal döda per år 2007–2016

Siffran för antal omkomna vid bränder 2016 är preliminär och kommer fastställas under året. För aktuell siffra gäller IDA (Informationssystemet för statistik och analys).

MSB arbetar tillsammans med myndigheter, kommuner och andra organisationer för att uppnå visionen i den nationella strategin för att stärka brandskyddet – *Ingen i Sverige ska omkomma eller skadas allvarigt till följd av brand.*

Personer i åldersgruppen 65 år eller äldre är överrepresenterade i dödsbränder och det är vanligt att de omkomna har någon form av funktionsnedsättning. Under året har MSB kartlagt hur Sveriges kommuner arbetar med att stötta äldre och personer med funktionsnedsättning när det handlar om brandskydd. Kartläggningen visar att cirka hälften av kommunerna börjat arbeta med att identifiera särskilt riskutsatta personer och minska riskerna för dem. Arbetet är ännu inte systematiskt i flertalet av kommunerna. Kartläggningen visar på vikten av att fler förvaltningar än räddningstjänsten är engagerade i arbetet samt att metodstöden till kommunerna behöver vara lättare att använda. MSB kommer att använda resultatet i den fortsatta utvecklingen av det stöd som myndigheten lämnar.

Cirka 90 procent av dödsbränderna sker i bostäder. För att öka kunskapen om bränder i bostadsmiljö finansierar MSB forskningsprojekt. Den kunskap som genererats från projekten handlar bland annat om att identifiera de personer som drabbas av brand, de som inte kan hantera en brandsituation och de som riskerar att omkomma vid brand. Resultatet kommer att användas i det fortsatta arbetet med att förebygga bränder

i bostäder, bland annat genom individanpassat brandskydd och riktade kommunikationsinsatser.

Fungerande brandvarnare saknas vid majoriteten av dödsbränderna. För att öka privatpersoners kunskap om brandrisker och motivera till ett fungerande brandskydd i hemmet drivs informationssatsningen *Aktiv mot brand* (ett samarbete mellan för närvarande drygt 200 organisationer). Fokus under året har varit att värva prenumeranter till skyddadigmotbrand.se, en tjänst som genom SMS påminner mottagaren om att testa sin brandvarnare. Idag har SMS-tjänsten 17 000 prenumeranter och bedömningen är att fler nu testar sin brandvarnare regelbundet.

Ökningen av antalet flyktingar till Sverige 2015 ställde krav på information om brandskydd till nyanlända samt till fastighetsägare och personal vid Migrationsverkets boenden. MSB producerade i samverkan med Migrationsverket och ett antal kommunala räddningstjänster två animerade filmer som beskriver hur brandskyddet fungerar i Sverige och hur man ska agera vid en brand. MSB bedömer att arbetet bidragit till att öka kunskapen om hur man förebygger och agerar i händelse av brand och om hur introduktionen till nyanlända behöver genomföras när det gäller brandskydd. Med anledning av de uppmärksammade bränderna i olika asylboenden tog MSB fram en folder riktad till fastighetsägare och personal som arbetar med fastighetsskötsel om hur risken för bränder i olika byggnader kan minskas.

MSB har tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Sveriges Skorstensfejaremästares Riksförbund genomfört en sotningskonferens med cirka 180 deltagare från i huvudsak kommuner och de företag som på kommunens uppdrag genomför sotning (rengöring) och brandskyddskontroll. Sotningsbranschen fick där en tydligare förståelse för varandras uppdrag och hur man förhåller sig till lagstiftningen och verkar i systemet på bästa möjliga sätt.

MSB:s och SMHI:s informationssystem *Brandrisk skog och mark* ger länsstyrelser och kommuner stöd för bedömning av brandbeteenden och brandrisk inför beslut om insatser, eldningsförbud och underlag för information om brandrisker i vegetation. Insamlad statistik från inträffade bränder och data från brandriskprognoser visar att bränder i vegetation också inträffar utanför sommarmånaderna. Detta, tillsammans med erfarenheterna från bland annat flera norska vinterbränder gjorde att MSB såg behov av att kunna följa brandrisken året runt. År 2016 blev därför det första året som brandriskprognoserna producerades för hela kalenderåret.

MSB är av regeringen utpekad nationell kontaktpunkt för arbetet med FN:s ramverk om katastrofriskreducering, Sendairamverket, som syftar till att minska riskerna för och konsekvenserna av olyckor och katastrofer. Under året har MSB representerat Sverige i FN-förhandlingar om globala indikatorer som ska mäta genomförandet av Sendairamverkets sju mål.

MSB har varit huvudpartner för ett EU-projekt med syfte att testa, utvärdera och utveckla ett verktyg som mäter kommuners arbete med katastrofriskreducering och klimatanpassning. Förslag på handlingsplaner för hur man på lokal nivå ökar resiliensen mot katastrofer togs fram. Fem kommuner (varav två svenska) deltog i projektet. MSB har även påbörjat samverkan om Sendairamverket för katastrofriskreducering med Kanada men också i närområdet med östersjöländerna. Utbytet går under namnet *Making Cities Resilient* och handlar bland annat om riskhantering och klimatanpassning.

MSB:s arbete med katastrofriskreducering har bidragit till att stärka ett antal utsatta länders egen förmåga att förebygga och hantera katastrofer och svåra olyckor. Den kunskap vi får med oss hem stärker även vår egen förmåga.

MSB bidrar även till att minska andra länders sårbarhet för kriser och katastrofer. Under 2016 genomförde MSB 15 biståndsinsatser i 18 länder inom området stärkande av katastrofberedskap. Fem av insatserna är regionala insatser i Sydostasien, sydöstra Europa och Balkan samt östra Afrika.

Insatstyp	Insatser 2016	Insatser 2015	Insatser 2014
Stärkande av katastrofberedskap	15	20	18

Tabell: Antal insatser inom stärkande av katastrofberedskap internationellt.

MSB har ett samarbete med FN:s livsmedelsprogram (WFP) och deras regionala kontor för östra Afrika i Nairobi samt utvalda landskontor (Rwanda, Kenya och Uganda). Målet med insatsen är att bygga WFP:s interna förmåga att stärka krisberedskapskapaciteten hos ansvariga nationella myndigheter. Fas ett av samarbetet avslutades 2015 och fas två pågår in i 2017. Den halvtidsutvärdering som genomförts visar att projektet stärkt WFP:s kapacitet på individuell och organisationsnivå, speciellt för landskontoren i Rwanda och Uganda. Samarbetet har även bidragit till att förbereda landskontoren på att införa en ny global planeringsmodell med tydligare fokus på kapacitetsutveckling. I förlängningen kommer det att leda till bättre program gentemot nationella partners. WFP har visat intresse för att genomföra liknande insatser i andra regioner.

Vidare har MSB lämnat stöd till FN:s barnfond (Unicef) för att öka förmågan hos Unicef i Sydostasien och Stillahavsregionen att identifiera och bedöma risker utifrån olika samhällsgruppers behov, samt för att bidra till stärkt riskmedvetenhet inom Unicefs beredskapsplanering. Under de senaste tre årtiondena har regionen sett en stadig ökning av rapporterade katastrofer orsakade av naturhändelser. I de flesta av regionens länder är mellan en tredjedel och hälften av befolkningen barn. Barnen drabbas ofta extra hårt av katastrofer. Insatsen har sammantaget bidragit till en ökad förmåga hos Unicef i regionen att identifiera, analysera och medvetandegöra barns riskutsatthet, samt till att stärka Unicefs beredskap och förmåga att snabbt och effektivt svara upp mot humanitära behov vid kriser och katastrofer.

MSB har sedan hösten 2014 även lämnat stöd till den kurdiska regionala regeringen i Irak (KRG) i instiftandet av JCC, *Joint Crisis Coordination Centre*. JCC är den myndighet som har mandat att vara KRG:s krissamordnande aktör. Behoven av detta är stora i regionen, som under de senaste åren

tagit emot ett stort antal flyktingar både från andra delar av Irak och från Syrien. 2016–2017 pågår en insats med stöd till JCC, för att ytterligare bidra till dess utveckling och ökade kapacitet. I korthet innebär insatsen att MSB använder den egna myndighetens kunskap, erfarenheter och personal för att stödja och utveckla en myndighet med liknande mandat och ansvar som MSB i sin region. Utbytet innebär även att MSB kan tillgodogöra sig kunskap och erfarenhet genom samarbetet med JCC, vilket även skapar förutsättningar för att utveckla förmågan nationellt.

Inom ramen för EU:s IPA-samarbete (*Instrument for Pre-accession Assistance*) genomförs ett antal insatser med det övergripande målet att minska sårbarhet för katastrofer i mottagarländerna Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Makedonien, Montenegro, Serbien och Turkiet, samt att föra dessa länder närmare EU:s civilskyddsmekanism. IPA-insatserna ses som ett viktigt verktyg för kontakt mellan dels mottagarländerna och dels Europeiska kommissionen samt EU:s medlemsländer. I förlängningen stärker det samarbetsmöjligheterna för krisberedskap och krishantering i regionen.

MSB är konsortiepartner i genomförandet av en insats som syftar till att utveckla kapacitet i länder på västra Balkan samt Turkiet att hantera översvämning genom att bygga upp kapacitet inom tre områden: räddning via båt, högkapacitetspumpning och översvämningsbarriärer. MSB ansvarar särskilt för utvecklingen av resurser med översvämningsbarriärer och stödjer inom övriga områden.

I oktober meddelade EU-kommissionen att MSB vunnit anbudsprocessen avseende en annan IPA-insats, genomförandet av en flerårig regional insats för kapacitetsutveckling inom risk- och sårbarhetsanalys och kartering. Insatsen kommer att implementeras i mottagarländerna Albanien, Bosnien och Hercegovina, Makedonien, Kosovo, Montenegro, Serbien och Turkiet och förväntas bland annat bidra till implementeringen av Sendai-ramverket. Insatsen påbörjades i december 2016 och pågår i tre år.

Bidragsgivning

För bebyggda områden där risk för naturolyckor är särskilt stor har kommunerna möjlighet att ansöka om statligt bidrag via MSB för förebyggande åtgärder. De åtgärder som beviljats bidrag avser stabilitetshöjande åtgärder och åtgärder för att förebygga risken för översvämningar. MSB har fördelat drygt 22 mnkr till tio kommuner för tolv olika projekt. Ett av de större projekten som beviljats bidrag och som färdigställts under året är den 600 meter långa vall i Kristianstad som hindrar vatten från Helge å att tränga in i Kristianstads västra delar. Vallen skyddar en viktig infartsled till staden, Europaväg 22, viss samhällsviktig verksamhet samt stora fastighetsvärden väster om Helge å.

Kostnader för Brand- och olycksförebyggande arbete

Prestationstyp	2016	2015
Författningsarbete	2 270	1 985
Tillsyn	160	1 512
Bidragsgivning	58 886	58 686
Utbildning	11 715	13 577
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	65 369	89 929
Samordning	1 981	4 243
Förberedelse till MSB:s operativa arbete	10 726	9 004
Stödjande och styrande arbete	3 538	2 178
Totala kostnader	154 644	181 114

Tabell: Kostnad per prestationstyp (belopp i tkr). Det är inte möjligt att ange jämförelsevärden för 2014, se inledningen till årsredovisningen.

MSB:s samlade kostnader för det brand- och olycksförebyggande arbetet har minskat med drygt 25 mnkr jämfört med 2015. Den huvudsakliga anledningen till detta är minskad omfattning i den internationella insatsverksamheten vad avser långsiktigt kapacitetsstärkande insatser (DRR-insatser) vilket syns under prestationstypen Beslutsunderlag och kunskapsförmedling. Jämförelsevärdena för 2015 har justerats jämfört med vad som redovisades i årsredovisningen för 2015 i vilken denna typ av insatser redovisades under kontinuitet i samhällsviktig verksamhet.

Återrapportering

Återrapportering nr 4 i regleringsbrevet. Effektiva räddningsinsatser och olycksförebyggande arbete. Arbetet med skydd mot olyckor behöver utvecklas i takt med samhällsutvecklingen. Brandskydds- och olycksförebyggande arbetet bör i större utsträckning utgå från enskildas förutsättningar och behov av skydd. För att säkerställa effektiva räddningsinsatser behöver samverkan och samordning inom samhällets räddningstjänst utvecklas. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska redovisa myndighetens bedömning av samhällets samlade förmåga att förebygga bränder och andra olyckor, inom ramen för myndighetens ansvarsområde, samt samhällets samlade förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser. Bedömningen ska göras med utgångspunkt i de lokala och regionala förhållandena.

MSB bedömer att förmågan att förebygga bränder och andra olyckor samt att genomföra effektiva räddningsinsatser generellt sett är god men att det finns vissa utvecklingsbehov.

En övergripande intention med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) var att införa en målstyrning med lokal anpassning, stärka det förebyggande arbetet, tydliggöra ansvarsförhållanden, öka tvärspektoriell

samverkan och samordning samt att öka lärande och systematisk förbättring. Tanken var att målstyrningen skulle kompletteras och följas upp med tillsyn som ett viktigt verktyg för att nå målen.

MSB kan konstatera att det framförallt är målstyrningen inom skydd mot olyckor som behöver utvecklas ytterligare. Det gäller särskilt relationen mellan risker och mål samt uppföljning och utvärdering. De centrala begreppen i LSO såsom *lokal anpassning*, kraven på *dimensionering utifrån risker och de mål* som ingår i de kommunala handlingsprogrammen har visat sig svåra att tolka samt att genomföra för aktörerna. Detta kan ha bidragit till att målstyrningen inte fungerat enligt intentionerna. Ett annat skäl till dessa brister är att kraven i LSO inte harmoniserar med kommunal styrning i övrigt eftersom arbetet med handlingsprogrammen vanligtvis sker i en separat process från övrig verksamhetsstyrning.

Lärande och erfarenhetsåterföring från olyckor har fått allt större uppmärksamhet men det finns stora variationer i hur kommunerna arbetar. Särskilt finns brister i hur lärande från stora olyckor tas tillvara.

Samhällets förmåga att förebygga bränder och andra olyckor

MSB:s samlade bedömning är att förmågan i samhället att förebygga bränder och andra olyckor har utvecklats positivt men att det finns områden som behöver utvecklas. Antalet döda i bränder har minskat jämfört med tidigare års nivåer och uppgår nu till cirka 100 personer per år jämfört med cirka 120 personer per år för 5 år sedan.

Kommunerna har en central roll i det olycksförebyggande arbetet och genom införandet av utbildningen i skydd mot olyckor (SMO-utbildningen) har kunskapsnivån inom den förebyggande verksamheten i kommunerna generellt sett ökat. MSB bedömer dock att de SMO-utbildade har kompetens och kunskap för att delta och bidra i det olycksförebyggande arbetet i betydligt större utsträckning än vad som sker idag.

Kommunernas tillsyn över brandskyddet har utvecklats positivt. MSB:s vägledning *Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor* har bidragit till att stärka kommunernas förmåga att bedöma vad som är skäligt brandskydd. Vägledningen har också bidragit till att sanktionsmedel används i ökad omfattning. En ökad och mer spridd användning av sanktionsmedel i kommunerna ökar rättssäkerheten för enskilda. Vidare bör det bidra till att skillnader i bedömningar mellan olika kommuner minskar.

Risken att omkomma vid brand i vård- och omsorgsboende är högre än i andra boenden. Att svagheter i brandskyddet vid dessa boenden inte fångas upp vid tillsyn är inte tillfredsställande. Ett syfte med vägledningen är att komma tillrätta med dessa brister. MSB menar i enlighet med rapporten *Rimligt brandskydd i olika boendemiljöer* att föreskrifter om brandskydd i vård- och omsorgsboenden och andra behovsprövade boenden skulle ge ökad tydlighet om kravnivån för brandskyddet både för ägare och nyttjanderättshavare och för tillsynsmyndigheten. MSB bedömer att detta skulle kunna bidra till att antalet bränder och konsekvenserna av bränder minskar vid denna typ av boenden.

Systemet med sotning och brandskyddskontroll fungerar tillfredsställande från brandskyddssynpunkt. Antalet eldstadsrelaterade bränder har minskat och tendensen är en tydligt nedåtgående trend. Möjligheten för en fastighetsägare att själv, eller med hjälp av annan, sota sin egen förbränningsanläggning har inte påverkat brandskyddet negativt. Även om antalet eldstadsrelaterade bränder har minskat och reglerna om egen sotning har lett till ökad konkurrens har de också i flera kommuner satt det befintliga systemet ur drift och snarare skapat en osund konkurrenssituation. Detta har medfört ett stort merarbete och stora administrativa kostnader för kommunerna för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt LSO. Det finns därför skäl att genomföra en översyn av regelverket för sotning och brandskyddskontroll. En framtida reglering bör vara konsekvent och tydlig när det gäller fördelningen av ansvaret mellan enskilda och kommunen samt bygga på principen om enskilda ansvar för brandskyddet på den egna fastigheten.

Arbetet med den nationella strategin för stärkt brandskydd för enskilda har utvecklat det förebyggande arbetet i kommunerna. Fler kommuner behöver dock arbeta mer med riktade insatser, till exempel i form av hembesök. Att få fler kommuner att arbeta systematiskt med att anpassa brandskyddet för särskilt riskutsatta individer är nödvändigt.

Förmågan att förebygga bränder i skolor har förbättrats. En framgångsfaktor har varit att kombinera brandförebyggande åtgärder med åtgärder som till exempel belysning och kameraövervakning. Samverkan och nytänkande har gett resultat i det förebyggande arbetet.

MSB anser att fler kommuner bör utnyttja möjligheterna till samverkan och samordning inom ett bredare säkerhetsarbete. Allt fler kommuner har dock tagit till sig ett bredare perspektiv på säkerhetsarbetet men utvecklingen går långsamt och hur långt arbetet kommit varierar mellan kommunerna.

Samhällets förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser

MSB:s samlade bedömning av samhällets förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser är att den i grunden är god men att aktörerna har svårare att hantera mer omfattande och komplexa händelser och att det finns brister som måste åtgärdas både på regional och på lokal nivå.

Den grundläggande förmågan att genomföra räddningsinsatser vid de fyra vanligaste olyckstyperna brand i byggnad, trafikolyckor, drunkning och utsläpp av farliga ämnen, bedöms som god.

Brister som framkommer i olycksundersökningar efter främst mer komplexa räddningsinsatser är till exempel hur insatser genomförs och hur metoder och teknik kvalitetssäkras samt hur lärande sker av genomförda insatser. Det finns också behov av en bättre förståelse för uppdragsparallellitet, dvs en situation då flera aktörer har samtidigt uppdrag som behöver samordnas. MSB bedömer därför att det finns behov av fler aktörsgemensamma utbildningar och övningar, inte minst inom området ledning.

MSB bedömer även att det finns brister i länsstyrelsernas förmåga till övertagande av räddningstjänst vilket bland annat redovisades i rapporten *Ansvar, samverkan, handling – Åtgärder för stärkt krisberedskap utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland*. Bristerna avser framförallt kompetens, resurser, dokumentation och planering.

Regleringen i LSO angående ledning av räddningsinsatser baseras på behovet vid enstaka, avgränsade, kortare räddningsinsatser där räddningsledaren befinner sig på skadeplatsen. Mer omfattande insatser och dagens förhållanden ställer delvis andra krav. En flexiblare skrivning i LSO skulle behövas så att regleringen inte sätter begränsningar och hinder för genomförandet av effektiva räddningsinsatser.

När den hjälpsökande behöver akut hjälp är det viktigt att samhället responderar så snabbt och effektivt som möjligt. 112-utredningen och dess resultat kommer att vara viktiga för att kunna påbörja räddningsinsatser inom godtagbara tider. Jämförs statistik från 2005 med statistik från 2015 finns följande tendenser: Tiden som det tar för SOS Alarm att ta emot larmet och larma ut resurser blir längre. Tiden som det tar för kommunal räddningstjänst att ge sig iväg, från det att de har fått larmet, har blivit kortare. Tiden som det sedan tar för räddningstjänsten att köra till olycksplatsen har däremot blivit längre. Den totala responstiden har ökat, till största del pga att körtiden har ökat. Körtiden är ofta den större delen av hela responstiden¹.

MSB anser även att det finns anledning för den kommunala räddningstjänsten att fortsätta utveckla arbetet med jämställdhets- och mångfaldsfrågor. I detta ingår att säkerställa att räddningsinsatser genomförs på lika villkor för kvinnor, män, flickor och pojkar.

Sammantaget gör MSB bedömningen att det finns behov av en utredning om kommunal räddningstjänst som handlar om styrning och kontroll för räddningstjänstområdet, variationerna mellan kommunerna angående lokala förhållanden och dimensionering, förmåga att hålla beredskap och genomföra räddningsinsatser, organisering inklusive huvudmannaskap och minimikrav på organisationernas storlek och form samt samverkansaspekter inklusive gemensamma begrepp.

Återrapportering

Återrapportering nr 8 i regleringsbrevet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska redovisa hur myndigheten har använt medlen från anslag 1:10 Klimatanpassning och vilka effekter insatserna har fått.

MSB genomför översvämningskarteringar som visar vilka områden som hotas av översvämning när vattenflödena uppnår en viss nivå. Informationen är viktig för samhällsplaneringen och används både vid nyexploatering och som underlag för åtgärder för att minska riskerna för och konsekvenser av översvämningskatastrofer i befintlig bebyggelse. Under året har

1. Den totala tid från att den hjälpsökande ringer in till SOS Alarm, tills att samhället har nått fram med någon form av resurs till den drabbade.

MSBs stöd till aktörerna för att anpassa samhället till ett förändrat klimat har sammantaget bidragit till förbättrad prognos för brandrisk, minskad risk för översvämningar och bättre hantering av konsekvenser av skyfall.

en ny portal lanserats som visar samtliga översvämningsskarteringar som MSB tagit fram. Data presenteras och tillhandahålls via portalen och kan laddas ned för vidare bearbetning. Sjutton översvämningsskarteringar har uppdaterats med ny höjddata och klimatanpassade flöden vilket ger en högre detaljeringsgrad och en längre planeringshorisont för kommunerna.

MSB kartlägger bebyggda områden där det finns risk för ras, skred och slamströmmar. Översiktliga stabilitetskarteringar (undersökning av marken för att fastställa dess stabilitet) har genomförts i 26 kommuner och påbörjats i ytterligare elva kommuner. Förstudier för stabilitetskarteringar har genomförts i 31 kommuner. Karteringarna ger kommunerna ett planeringsunderlag och används som underlag i de ansökningar om statsbidrag för förebyggande åtgärder mot naturolyckor som kommunerna kan söka hos MSB.

I samverkan med Sveriges geologiska undersökningar (SGU) har MSB genomfört en kartering för att undersöka grundvattenförhållanden på Öland med anledning av den rådande vattenbristen under året. Arbetet väntas bli klart under 2017 och kan resultera i att ett antal områden pekats ut som intressanta för framtida undersökningar när det gäller större grundvattenuttag.

En studie om vilka faktorer som kan leda till vinterbränder har genomförts. Resultatet av studien kommer användas för att komplettera nuvarande prognosystem. MSB har också låtit analysera hur de senaste resultaten från klimatforskningen påverkar prognosystemet för brandrisker i vegetationen fram till år 2100. Resultatet visar att de så kallade högriskperioderna kommer att öka i omfattning och intensitet, framför allt i sydöstra Sverige.

En erfarenhet efter branden i Västmanland var att det i Sverige saknas en samlad information om vegetationen och hur den kan brinna. Det finns olika spridnings-, risk- och beräkningsmodeller för skogsbränder men de kräver indata i form av brandklassificerad vegetation. Ett projekt har genomförts i syfte att utveckla metoder att klassificera vegetationen utifrån hur en brand kan utvecklas. Då det saknas lämplig databas för att kunna brandklassificera vegetationen deltar MSB tillsammans med Naturvårdsverket och ett tiotal andra aktörer i ett gemensamt arbete för att etablera och driva en marktäckedatabas.

En vägledning som beskriver metoder för kartering och konsekvensanalyser av skyfall har tagits fram. Vägledningen är riktad till kommuner och utgör ett planeringsstöd. Den innehåller rekommendationer om vilka karteringsmetoder som bör användas för olika syften. Den ger också exempel på hur kommunerna kan analysera konsekvenserna av ett skyfall.

I arbetet enligt förordningen (2009:956) om översvämningssrisker har riskhanteringsplaner rapporterats till EU för de 18 områden i Sverige som bedömts ha betydande översvämningssrisk. I riskhanteringsplanerna har mål och åtgärder tagits fram för att minska och förebygga skador som beror på översvämningar. MSB har under året påbörjat arbetet med att se

över bedömningen av översvänningsrisker i Sverige som enligt förordningen ska uppdateras senast den 22 december 2018.

Kontinuitet i samhällsviktig verksamhet

MSB ska enligt sin instruktion utveckla och stödja samhällets beredskap mot olyckor och kriser och vara pådrivande i arbetet med förebyggande och sårbarhetsreducerande åtgärder (1 §). MSB ska även vara kontaktpunkt för skydd av europeisk kritisk infrastruktur (17a §). Tillsammans med berörda aktörer identifierar MSB sårbarheter, hot och risker i samhället som är särskilt allvarliga och där skyddet behöver stärkas.

Inom kontinuitet i samhällsviktig verksamhet har MSB valt att redovisa vad som gjorts inom prestationstypen Beslutsunderlag och kunskapsförmedling, Utbildning och Bidragsgivning.

Beslutsunderlag och kunskapsförmedling

Det moderna samhället är sårbart. Kritiska beroenden mellan verksamheter och nationer gör att avbrott och störningar kan få stora konsekvenser för enskilda och för samhället som helhet. MSB vill få aktörer som äger eller bedriver samhällsviktig verksamhet att arbeta systematiskt med riskhantering, kontinuitetshantering och att hantera händelser.

För att öka kunskapen om kontinuitetshantering, varför man ska arbeta med det och hur det kan göras fortsätter MSB sprida den vägledning för kontinuitetshantering som utarbetats tillsammans med svenska standardiseringsinstitutet (SIS).

För att öka kunskap om hur samhället kan förutse och förbereda sig för olika påfrestningar och snabbt återuppta viktiga samhällsfunktioner efter störningar finansierar MSB under fem år forskningsmiljön Centre for Critical Infrastructure Protection (CenCIP) vid Lunds universitet. Centret har under året publicerat flera artiklar och rapporter och har utökat samarbetet med universitet i världen. Nu finns en tydligare bild av hur samhällsviktiga aktörer är beroende av kritiska flöden i samhället och hur de till exempel kan samverka för att hantera gränsöverskridande risker.

Tillgången till väsentliga förnödenheter och kritiskt material bedöms i många fall vara otillräcklig vid en allvarlig kris. För att öka kunskapen kring detta har en rapport tagits fram om försörjningssäkerhet i andra länder. Detta är ett led i arbetet med att skapa en samlad bild av den långsiktiga tillgången på varor och tjänster som behövs för att vårt samhälle ska fungera i fred och för att viktiga samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas under höjd beredskap.

Som kontaktpunkt för skydd av europeisk kritisk infrastruktur har MSB deltagit i möten inom det europeiska programmet för skydd av kritisk infrastruktur (EPCIP). MSB har deltagit som expert i det Europeiska referensnätverket för Skydd av kritisk infrastruktur, ERNCIP vars tematiska utvecklingsområden bland annat har omfattat kemiska och biologiska risker för dricksvatten och radiologiska hot mot samhällsvik-

tiga verksamheter. MSB har delat informationen till relevanta svenska aktörer. MSB samordnade Sveriges deltagande i den stora EU-övning kring skydd av kritisk infrastruktur (VITEX) som genomfördes under det nederländska EU-ordförandeskapet våren 2016. Övningen bidrog till att höja medvetenheten och kunskapen om konsekvenserna av omfattande elavbrott inom EU.

Inom ramen för områdena Försörjningsberedskap, Skydd av kritisk energiinfrastruktur och Kommunikationsfrågor har MSB representerat Sverige i möten vid Nato:s kommitté för civil beredskapsplanering Civil Emergency Planning Committee, CEPC/IRCSG (Industry & Communications). I övrigt har MSB inom ramen för Natos civila krisberedskaps-samarbete deltagit vid flera aktiviteter som syftat till att arbeta fram utvärderingskriterier för de s.k. *Baseline Requirements for resilience*.

Tillsammans med bland annat EU:s forskningsmyndighet JRC har MSB arrangerat en internationell workshop om rymdväder och kritisk infrastruktur. Workshopen har bidragit till att sprida information kring hur rymdväder kan påverka kritisk infrastruktur samt hur riskerna kan hanteras.

Utbildning

Genom MSB:s kurs *Skydd av samhällsviktig verksamhet* ökar kunskapen inom området. Kursen omfattar bland annat information om hur samverkan mellan privat och offentlig verksamhet kan genomföras för skydd av samhällsviktig verksamhet samt hur planeringsarbetet kan utvecklas. Kursen riktar sig till personer som arbetar med krisberedskap och samhällsviktig verksamhet i privat såväl som offentlig sektor.

Bidragsgivning

MSB har fortsatt stödja medieföretagens beredskapsarbete genom att driva forumet Mediernas beredskapsråd och fördela medel för att stödja reservfunktioner inom etermedia.

Kostnader för Kontinuitet i samhällsviktig verksamhet

Prestationstyp	2016	2015
Bidragsgivning	19 788	19 593
Utbildning	183	244
Metod- och tekniktöd	-	4 793
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	26 479	32 939
Insatser och incidenthantering	-	453
Förberedelse till MSB:s operativa arbete	6	-
Stödjande och styrande arbete	-	1 068
Totala kostnader	46 455	59 089

Tabell: Kostnad per prestationstyp (belopp i tkr). Det är inte möjligt att ange jämförelsevärden för 2014, se inledningen till årsredovisningen.

MSB:s samlade kostnader för skydd av samhällsviktig verksamhet har minskat med knappt 13 mnkr jämfört med 2015. Del av de minskade kostnaderna 2016 beror på personalomsättning i samband med en omorganisering av arbetet vid årsskiftet 2015/2016 samt att MSB under 2015 utvecklade ett systemstöd för rapportering av risk- och sårbarhetsanalyser (redovisas under metod- och teknikstöd ovan). För prestationstypen beslutsunderlag och kunskapsförmedling utgör finansiering av forskning drygt 60 procent av kostnaderna.

I prestationstypen bidragsgivning ingår bidrag som betalas ut för drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia. I årsredovisningen för 2015 redovisades detta under Förmåga att hantera information säkert varför jämförelsevärdet för 2015 justerats. En justering har även skett avseende kapacitetsstärkande insatser (DRR-insatser) som fr.o.m 2016 istället redovisas under Förmåga att bedriva brand- och olycksförebyggande verksamhet.

Hantera farliga ämnen

Farliga ämnen tillverkas, transporteras och används i många verksamheter. Felaktig hantering kan vara ödesdiger. För att antalet olyckor med farliga ämnen fortsatt ska vara lågt utvecklar och stärker MSB samhällets förmåga att förebygga och hantera oönskade händelser där farliga ämnen ingår. Arbetet består till stor del av föreskriftsarbete, på nationell och internationell nivå, handläggning av ärenden om tillstånd, tillsyn, marknads kontroll samt rådgivning och att sprida kunskap inom området.

MSB har valt att här redovisa resultaten av Författningsarbete, Tillståndsgivning och Tillsyn.

Författningsarbete

Under året har MSB meddelat fem föreskrifter; föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng (MSBFS 2016:8) samt på järnväg (MSBFS 2016:9), föreskrifter och allmänna råd om hantering av explosiva varor (MSBFS 2016:3), föreskrifter om tillstånd för överföring, import och export av explosiva varor (MSBFS 2016:4) samt föreskrifter om produktkrav på explosiva varor för civilt bruk och plastiska sprängämnen (MSBFS 2016:5).

Tillståndsgivning

MSB prövar tillstånd för tillverkning av explosiva varor enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Utifrån samma regelverk prövar MSB också beslut om att godkänna explosiva varor, föreståndare för hantering av explosiva varor och utbildningsanordnare för pyroteknik. MSB prövar även medgivanden till personer som vill använda pyrotekniska produkter för vilka det numera krävs viss kompetens samt tillstånd till Försvarsmakten att hantera brandfarliga och explosiva varor. Under året fattade MSB drygt 690 beslut i ärenden utifrån LBE.

Tillsyn

För att ge en överblick av hur relevanta lagar efterlevs och ge stöd till hur tillsynsarbetet kan planeras har årssammanställningar tagits fram och kommunicerats med flera av målgrupperna inom tillsynsområdena kopplat till lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen) och förordningen (2008:722) om utvinningsavfall, lagen (2006:263) om transport av farligt gods (LFG), LBE, samt marknadskontroll.

Som ett led i att stödja länsstyrelsernas Sevesotillsyn och att bidra till att tillsynen blir likvärdig över hela landet har MSB bland annat ordnat en tillsynskonferens, en seminariedag om anmälan och säkerhetsrapport samt en utbildning. Dessutom har MSB tillsammans med länsstyrelserna genomfört insatser för att utveckla kommunernas information till allmänheten.

MSB har genom den tillsyn som genomförts under året identifierat behov av utveckling inom flera områden samt säkerställt att regelverk följs i ökad omfattning. Exempelvis kan nämnas tillsyner hos elva verksamheter med tillverkning av explosiva varor som har bidragit till åtgärder för att bland annat förbättra tillgreppsskydd, åskskydd, rutiner och instruktioner för hantering av explosiva varor m.m. Den sammanfattade bedömningen är dock att regelverket i huvudsak följs.

MSB har vid fyra tillfällen genomfört tillsyn över examination av förare för transport av farligt gods på väg för att säkerställa att examinationen sker på ett likvärdigt sätt över landet. De besökta utbildningsanordnarna beaktar i huvudsak sina skyldigheter men kan förbättra rutinerna för att genomföra lektioner, vilka hjälpmedel som tillåts samt hur proven rättas.

Under året genomfördes tillsyn avseende säkerhetsrådgivare och transportskydd för transport av farligt gods vid elva verksamheter. I huvudsak följer verksamheterna regelverken, men efter tillsynerna har krav ställts på bland annat att ett terminalområde ska hägnas in och att skyddsplaner enligt föreskrifterna för transport av farligt gods på väg och i terräng ska upprättas. Flera verksamheter har dessutom förelagts att lämna uppgifter om de omfattas av krav på säkerhetsrådgivare.

MSB bedriver marknadskontroll över explosiva varor och varor som omfattas av föreskrifter under LBE och LFG. MSB genomför kontroller för att säkerställa att produkter på marknaden uppfyller ställda krav, antingen genom dokumentkontroll, fysisk kontroll eller teknisk provning. För fyra produkter, samtliga s.k. fyrverkeritårtor, har marknadskontrollen lett till beslut om att produkten tas bort från marknaden. MSB har också samarbetat med Tullverket vilket medfört att en produkt stoppats från att säljas i landet.

Under året har MSB utökat samarbetet med marknadskontrollmyndigheter inom EU.

Kostnader för Hantera farliga ämnen

Prestationstyp	2016	2015
Författningsarbete	16 351	18 148
Tillståndsgivning	5 258	10 498
Tillsyn	9 794	11 315
Bidragsgivning	12 679	4 820
Utbildning	3 923	4 161
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	15 278	17 387
Stödjande och styrande arbete	2 893	6 429
Totala kostnader	66 175	72 759

Tabell: Kostnad per prestationstyp (belopp i tkr). Det är inte möjligt att ange jämförelsevärden för 2014, se inledningen till årsredovisningen.

MSB:s samlade kostnader för hantering av farliga ämnen har minskat med drygt 6 mnkr jämfört med 2015. Kostnaden för bland annat tillståndsgivning har minskat medan bidragen till länsstyrelser som har tillsynsansvar enligt Seveso III har ökat.

Återrapportering

Återrapportering nr 7 i regleringsbrevet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska redovisa det arbete som myndigheten bedriver avseende sprängämnesprekursorer.

I samverkan med Polismyndigheten och Försvarsmakten har MSB ett regeringsuppdrag gällande förbättrad sprängämnessäkerhet (Fö2013/2056/SSK). Inom ramen för detta uppdrag sker rapportering till Regeringskansliet en gång per år – den senaste i slutet av april 2016. I rapporteringen belystes bland annat frågan om bakgrundskontroller av arbetstagare som har tillgång till sprängämnen, Tullverkets befogenheter att kontrollera explosiva varor vid inre gräns, samt nuvarande och framtida begränsning av ammoniumnitrathaltiga produkter.

Arbetet med förbättrad sprängämnessäkerhet omfattar även sprängämnesprekursorer (utgångsämnen till hemgjorda sprängämnen), och behandlas löpande inom den nationella arbetsgrupp för sprängämnessäkerhet, NAG-ExpSec, som bildats till följd av tidigare regeringsuppdrag (Fö2010/699/SSK) och där fler myndigheter ingår. Gruppen har under sina drygt sex verksamma år bland annat genomfört en informationsinsats till handeln och till lantbrukare om sprängämnesprekursorer, debatterat förstadierna till den EU-reglering som infördes 2014 (se nedan) och presenterat problematiken och regleringen på relevanta möten och konferenser. Gruppen avser fortsätta sitt arbete med sprängämnessäkerhet

och fokuserar för närvarande på eventuella ytterligare åtgärder för att begränsa illegal användning av sprängämnen, inklusive hemtillverkning av sådana och prekursorer till dessa.

Allmänhetens tillgång till sprängämnesprekursorer regleras sedan september 2014 av EU-förordning 98/2013 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer (prekursorförordningen). Genom lagen (2014:799) och förordningen (2014:880) om sprängämnesprekursorer har MSB utpekats som ansvarig myndighet för privatpersoners ansökningar om tillstånd till vissa sprängämnesprekursorer (väteperoxid, nitrometan och salpetersyra). Polismyndigheten har utpekats som nationell kontaktpunkt för ekonomiska aktörers rapportering av misstänkta transaktioner och betydande stölder och försvinnanden. MSB har under de dryga två år som gått sedan regleringen trädde i kraft en väl fungerande rutin för handläggning av tillståndsansökningar, som tagits fram i kontakt med berörda organisationer.

Antalet ansökningar har under 2016 sjunkit till cirka en tredjedel jämfört med 2015, och ligger fram till november på drygt femtio stycken för 2016. Detta indikerar sannolikt att såväl branschen som privatpersoner anpassat sig till regleringen, dvs. att privatpersoner använder icke-tillståndspliktiga alternativ. Under 2016 har flera kommuner hört av sig till MSB för att efterlysa vägledning till tillsyn av reglerna om sprängämnesprekursorer. MSB har lagt ut sådan vägledning på sin webbplats och har aktivt upplyst om den.

MSB deltar sedan flera år aktivt i EU-arbetet med prekursorförordningen och representerar Sverige i Ständiga kommittén för prekursorer, som bistår kommissionen i frågor om förordningen och vägledning till denna. Efter attentaten i Paris (november 2015) och Bryssel (mars 2016) har en översyn av förordningen inletts, och arbetet i kommittén intensifierats. På basis av försök genomförda av MSB och SWEDEC har nya ämnen förts upp på prekursorförordningen, och dessa liksom tidigare försök som MSB och FOI genomfört har gett stöd till MSB och andra myndigheter i tillämpningen av prekursorförordningen också internationellt. MSB levererar underlag till Regeringskansliet om föreslagna förändringar av bestämmelserna som för närvarande diskuteras, och återrapporterar från möten med Ständiga kommittén för prekursorer som MSB deltagit i.

Som ett led i att genomföra prekursorförordningen i praktiken har MSB tillsammans med motsvarande myndigheter i Nederländerna, Storbritannien och Norge under 2014–15 genomfört EU-projektet "Security of Sales – High Risk Chemicals" (SoS-HRC). Projektet har tagit fram praktiska verktyg riktade till handeln i form av en folder, en e-utbildning för butikspersonal och en vägledning kring internetförsäljning, med råd och stöd kring hur misstänkta beteenden kan upptäckas och hur handeln bör agera. Under 2016 har MSB fokuserat på att öka kunskapen om och användningen av e-utbildningen, en aktivitet som planeras fortgå under våren 2017.

Hantera information säkert

Myndigheten ska enligt instruktionen stödja och samordna arbetet med samhällets informationssäkerhet samt analysera och bedöma omvärldsutvecklingen inom området. I detta ingår bland annat att lämna råd och stöd om förebyggande arbete, normgivning samt samverka nationellt och internationellt. Myndigheten ska vidare svara för att Sverige har en nationell funktion med uppgift att stödja samhället i arbetet med att förebygga och hantera IT-incidenter.

Inom Hantera information säkert har MSB valt att redovisa vad som gjorts inom prestationstypen Beslutsunderlag och kunskapsförmedling.

Beslutsunderlag och kunskapsförmedling

MSB:s har utfärdat nya föreskrifter om statliga myndigheters arbete med informationssäkerhet (MSBFS 2016:1). Syftet med de nya föreskrifterna är att förbättra informationssäkerhetsarbetet hos statliga myndigheter för att bland annat hindra obehörig åtkomst, säkerställa tillgänglighet vid behörig användning samt att informationen inte förändras eller förstörs på ett obehörigt sätt.

MSB har även utfärdat nya föreskrifter om statliga myndigheters rapportering av IT-incidenter (MSBFS 2016:2). Föreskrifterna innebär att alla statliga myndigheter ska rapportera IT-incidenter som inträffar i myndighetens informationssystem eller i tjänster som myndigheten tillhandahåller åt en annan organisation. Incidenterna som ska rapporteras är de som allvarligt kan påverka säkerheten i den informationshantering som myndigheten ansvarar för.

För att bidra till att öka medvetenheten om informations- och cybersäkerhetsfrågor genomfördes även i år en informationssäkerhetskonferens för offentlig sektor. Konferensen besöktes av över 600 personer och tog bland annat upp kontinuitetshantering i samhällsviktig verksamhet, erfarenheter från att ha varit utsatt för allvarligt intrång i IT-miljön och hur man ska tänka kring informationsklassning och upphandling.

MSB har privat-offentliga forum för informationsdelning om informationssäkerhet (FIDI) inom flera olika sektorer bland annat finans, hälso- och sjukvård och inom området industriella informations- och styrsystem. Under året har ett nytt forum inom driftssektorn etablerats, FIDI-Drift. Syftet med forumet är att genom informationsutbyte, omvärldsanalys och framtagande av gemensamt informationsmaterial öka informationssäkerheten inom IT-driftleverantörssektorn. Forumet ska också kunna utgöra en kanal för att utbyta information m.m. vid akuta IT-incidenter som drabbar samhället.

MSB har under året fortsatt stödja Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i det gemensamma arbetet att utveckla en nationell cyber range – en nationell teknisk miljö för övning, utbildning, forskning och tester avseende cybersäkerhet. Arbetet har skett i nära samverkan med

Sedan den 4 april 2016 ska alla statliga myndigheter rapportera IT-incidenter som allvarligt kan påverka säkerheten i myndighetens informationshantering. IT-incidentrapporteringen kommer oss mer kunskap om hur vi kan förebygga, motstå och återhämta oss från IT-incidenter och IT-relaterade kriser.

Försvarsmakten. Cyber rangen har under året bland annat använts till att genomföra utbildningar avseende säkerhet i cyberfysiska system. De nordiska länderna har deltagit i dessa utbildningar vilket bidragit till att stärka det nordiska samarbetet och kompetensen på området. En nationell cyber range bidrar till samhällets förmåga att förebygga och framförallt hantera IT-incidenter och cyber-relaterade kriser.

MSB har under året fortsatt arbetet med att stärka säkerheten i industriella informations- och styrsystem. Fokus har särskilt riktats mot energiförsörjning, vattenförsörjning och transporter. Arbetet har bland annat omfattat utbildning av operativ personal i samverkan med FOI och demonstration av säkerhetsfrågor vid ett antal större konferenser. MSB:s arbete med säkerhet i industriella informations- och styrsystem har innefattat nära samverkan med andra myndigheter och ett stort antal privata aktörer som äger och driver samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur. I arbetet har även ingått internationell samverkan, främst inom EU och med USA. MSB har inom ramen för det existerande samarbetet med USA slutit två nya avtal 2016 med Department of Homeland Security (DHS) om att medfinansiera tekniska projekt inom området.

Årets tema i Sverige vid den Europeiska informationssäkerhetsmånaden var id-kapning. Sveriges kampanj arrangerades av MSB och Polisens Nationella bedrägericenter. Kampanjen har bidragit till att öka medvetenheten om id-kapning och vad den enskilda individen kan vidta för åtgärder för att skydda sig och vilket stöd som finns att få.

Signalskydd ska användas för att skydda information från obehörig insyn och påverkan när det gäller information som omfattas av sekretess och rör rikets säkerhet. MSB inriktar och samordnar civila myndigheters signalskyddsverksamhet och arbete med säkra kryptografiska funktioner. I detta ingår att besluta vilka civila myndigheter och samhällsviktiga verksamheter som kan få signalskyddssystem tilldelade. Under 2016 utfärdade MSB ett trettiofem sådana beslut och påbörjade ett arbete för att mer systematiskt inventera det civila samhällets behov av signalskydd, bland annat mot bakgrund av arbetet med planering för höjd beredskap.

Kostnader för Hantera information säkert

Prestationstyp	2016	2015
Bidragsgivning	-	-
Metod- och teknikstöd	51 392	48 192
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	71 928	64 480
Insatser och incidenthantering	-	2
Stödjande och styrande arbete	4 821	2 626
Totala kostnader	128 141	115 301

Tabell: Kostnad per prestationstyp (belopp i tkr) Det är inte möjligt att ange jämförelsevärden för 2014, se inledningen till årsredovisningen.

MSB:s samlade kostnader för arbetet med att hantera information säkert har ökat med knappt 13 mnkr jämfört med 2015. Anledningen till denna ökning är att myndigheten prioriterat detta område med anledning av det ökade behovet av informations säkerhet i ett allt mer digitaliserat samhälle.

I årsredovisningen för 2015 redovisades bidrag för drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia. För 2016 redovisas detta istället under Förmåga till kontinuitet i samhällsviktig verksamhet varför jämförelsevärdet justerats.

**Hantera olyckor,
kriser och krig**

Hantera olyckor, kriser och krig

I MSB:s uppgift ingår att utveckla och stödja samhällets förmåga att hantera olyckor, kriser och krig. I en händelse av en större olycka, kris eller krig har MSB också ett samordningsansvar mellan de ansvariga aktörer som hanterar det inträffade.

ÖVERGRIPANDE SAMMANFATTNING AV MSB:S ARBETE 2016

MSB har under 2016 bidragit till att förbättra samhällets förmåga att hantera olyckor och kriser. Utifrån erfarenheterna från hanteringen av skogsbranden i Västmanland 2014 har MSB bland annat tagit fram en förstärkningsresurs inom området samverkan och ledning som ska kunna stödja ansvariga aktörer vid mer komplexa händelser. MSB har även utvecklat de befintliga förstärkningsresurserna, bland annat genom att modernisera skogsbrandsdepåerna.

MSB:s operativa roll har tydliggjorts och vidareutvecklats under 2016 bland annat från erfarenheterna från arbetet med flyktingsituationen. Vid händelser tillhandahåller MSB en nationell samlad lägesbild och driver aktörsgemensam inriktning och samordning. För att skapa en god grund för en effektiv och samordnad hantering av händelser i samhället har MSB därutöver fortsatt implementeringen av gemensamma grunder för samverkan och ledning. För att möta användarnas behov av stödsystem för räddningstjänst och krishantering utvecklar och tillhandahåller MSB kommunikationstjänster bland annat för att effektivare och snabbare kunna starta upp hanteringen av händelser.

MSB har under året fortsatt att utveckla metod och teknikstöd för effektiva räddningsinsatser. MSB tillhandahåller exempelvis ett stöd till kommunal räddningstjänst för att beskriva önskvärd insatskapacitet i förhållande till den lokala riskbilden. För att motverka olyckornas negativa effekter på miljön generellt och brandskumsvätskors påverkan på vårt viktigaste livsmedel, dricksvatten, har MSB genom forskning bidragit med ny kunskap. MSB har tillsammans med Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket även tagit fram rekommendationer för hur användningen av brandsläckningsskum kan minska.

Genom att öka kunskapen om vad det innebär att arbeta som räddningstjänstpersonal i beredskap (deltidspersonal) och genom att se över och anpassa utbildningen för dessa gör myndigheten bedömningen att de åtgärder som vidtagits under året på sikt bidrar till att skapa bättre förutsättningar för den kommunala räddningstjänsten att rekrytera deltidspersonal.

MSB:s internationella insatser har bidragit till att förbättra den humanitära situationen för de som drabbats och underlättat för olika aktörer att kunna genomföra sitt stöd mer effektivt.

MSB har under året fortsatt att utveckla förmågan att upptäcka och möta påverkansaktiviteter men också genom att öka medvetenheten hos andra aktörer.

MSB har i samverkan med berörda myndigheter påbörjat arbetet med att utveckla förmågan i samhället att stödja Försvarmakten. MSB har gemensamt med Försvarmakten även påbörjat planeringen för en gemensam totalförsvarsövning 2020. Arbetet har bidragit till att stödja civila aktörers planering för höjd beredskap.

Genomföra räddningsinsatser

MSB ska enligt sin instruktion bland annat bidra till att minska konsekvenser av olyckor och kriser (1 §) och samordna och utveckla verksamheten inom räddningstjänsten (3 §). När en olycka inträffar måste samhället kunna handla snabbt med rätt åtgärder, annars kan händelsen förvärras och medföra onödiga konsekvenser för människors liv, hälsa, egendom och miljö. MSB ska enligt myndighetens instruktion även se till att utbildningar tillhandahålls inom myndighetens ansvarsområde.

Inom Genomföra räddningsinsatser har MSB valt att redovisa vad som gjorts inom prestationstyperna Metod- och teknikstöd, Beslutsunderlag och kunskapsförmedling, Insatser och incidenthantering, Förberedelse till MSB:s operativa arbete, Tillsyn och Utbildning.

Metod- och teknikstöd

MSB har som ett resultat av utvecklingsprojektet *Effektiva räddningsinsatser*, lanserat webbverktyget *Förmågebeskrivning* som hjälper kommunal räddningstjänst att värdera vilken nivå av förmåga den ska ha för att hantera olika typer av olyckor. Verktyget kommer att kunna användas som stöd för planeringen och bidra till att minska variationerna i förmåga över landet.

Många kommuner har stora problem med att rekrytera till beredskapsformen räddningstjänstpersonal i beredskap, RiB. MSB har därför skapat en webbportal som ger information om yrket. Portalen kommer att förvaltas av SKL. Detta tillsammans med den nya utbildningen som beskrivs nedan bedöms bidra till att förbättra förutsättningarna att rekrytera deltidspersonal till kommunal räddningstjänst.

Personal inom räddningstjänst, ambulanssjukvård och polis har på senare tid utsatts för hot och våld i samband med insats. MSB har samlat en rad berörda aktörer för att skapa en gemensam bild av problemet och hur vi tillsammans kan bidra till att skapa en säkrare arbetsmiljö. Arbetet har fokuserats på förebyggande av hot och våld mot personal och taktiskt agerande vid pågående livshotande våld i publik miljö. MSB kommer tillsammans med berörda aktörer ta fram en nationell vägledning som ska kunna användas på lokal/regional nivå för aktörsgemensam insatsplanering. Vägledningen beräknas vara klar under 2017.

För att öka säkerheten för personal och allmänhet vid hanteringen av gasdrivna personbilar på olycksplats, har MSB tillsammans med akademi, industri och branschorganisationer tagit fram en handbok som visar på förslag till åtgärder vid insats.

För att ytterligare stärka förutsättningarna för räddningstjänstpersonal i fält, samarbetar MSB med amerikanska motparten Department of Homeland Security (DHS) i USA kring forskning och utveckling av utrustning för räddningstjänstpersonal. Två räddningstjänster har under 2016 deltagit i samarbetsprojekt med DHS kring skyddsbeklädnad.

Vid nästan alla olyckor uppstår negativa effekter på miljön. I vilken omfattning är starkt beroende av vilka metoder och vilken teknik som använts och vilka ämnen som släpps ut, antingen som en följd av själva olyckan eller genom val av insatsmetod. För att bidra till miljömålen om giftfri miljö, levande sjöar och vattendrag samt grundvatten av god kvalitet har MSB finansierat forskning som under året bidragit till ökad kunskap hos branschen om skumvätskors och tillsatsmedels effekter på miljön. Brandskum med fluortensider misstänks vara en av orsakerna till de föroreningar i dricksvatten som lett till att brunnar och vattenverk i flera svenska kommuner tagits ur bruk de senaste åren. MSB har i samverkan med Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket därför tagit fram rekommendationer för hur användningen av brandsläckningsskum kan minska. Årligen används miljontals kubikmeter släckvatten för att släcka bränder. Detta vatten kan vara mer eller mindre förorenat från restprodukter från bränslet, ämnen som funnits på brandplatsen redan innan branden, och tillsatser till själva släckvattnet, till exempel skumvätska. MSB har i samverkan med Södra Älvsborgs räddningstjänstförbund (SÄRF) genomfört ett projekt som bidragit till metoder och utrustning för att samla upp och ta hand om kontaminerat släckvatten.

MSB har under året lanserat en kartportal på msb.se som samlar karttjänster inom området samhällsskydd och beredskap. Tjänsterna är öppna och tillgängliga. Exempel på tjänster är skyddsrum, översvämningshot, brandstationer, pågående internationella insatser samt brandrisk skog och mark. Portalen ökar aktörernas möjligheter att analysera, visa och ladda ner relevanta geodata.

Könsbalansen inom kommunal räddningstjänst är fortfarande mycket ojämn trots nära tjugo års arbete med att öka andelen kvinnor inom kommunal räddningstjänst. Andelen kvinnor som arbetar heltid inom räddningstjänsten uppgår till knapp fyra procent. För gruppen deltidsanställda ser vi en uppåtgående trend där andelen kvinnor nu uppgår till 5,8 procent. I 93 av landets kommuner saknas kvinnor helt i operativ tjänst. Den ojämna könsbalansen påverkar räddningstjänstens förmåga att leverera en jämställd service till medborgarna.

MSB verkar på flera sätt för en ökad jämställdhet och mångfald i räddningstjänsten. En viktig del i arbetet är att säkerställa att verktyg, metoder och teknik för räddningsinsatser utvecklas utifrån lika villkor för kvinnor och män. MSB anpassar också de utbildningar som myndigheten ansvarar för så att innehåll och det material som används stödjer utvecklingen av en jämställd räddningstjänst. MSB strävar även efter att öka antalet kvinnor som utbildas, och genomför bland annat riktad marknadsföring. För att öka kunskapen, engagemanget och styrningen hos politiker och räddningschefer har MSB anordnat seminarier och träffar där vi bland annat visat vilka verktyg som kan användas för att uppnå ökad jämställdhet. MSB har i flera år stöttat forskning om genus och räddningstjänst. Forskningen har under året bidragit till ny kunskap om faktorer och processer som gör att individer på grund av kön och föreställningar om vem som passar som räddningstjänstpersonal har olika möjligheter att få inträde och bli kvar i yrket.

Beslutsunderlag och kunskapsförmedling

Under året publicerades årsstatistiken för de kommunala räddningstjänsternas insatser 2015 i rapporten *Räddningstjänst i siffror*. Rapporten innehåller beskrivande statistik på riksnivå om den kommunala räddningstjänstens insatser, bemanning, kostnader m.m. Räddningstjänstens insatser till bränder fortsätter att minska. De sammanlagt 9 500 insatser till bränder i byggnader som genomfördes i Sverige under 2015 är det lägsta antalet sedan insatsrapporter började samlas in 1996. Totalt sett har dock antalet insatser ökat, främst till larm utan tillbud (framförallt automatlarm utan brand eller gasutsläpp) som ökade med cirka 2 500 och antalet insatser till trafikolyckor som ökade med cirka 1 500. Antal inrapporterade i väntan på ambulans-larm, IVPA (där räddningstjänst åker i ambulans ställe), fortsatte att öka och uppgick till 13 600².

Insatser och incidenthantering

När de lokala och regionala resurserna inte räcker till kan MSB stödja med förstärkningsresurser. Idag finns förstärkningsresurser för skogsbrand, översvämning, CBRN, oljeskydd, sök och räddning, flygmedicinsk evakuering, samverkan och ledning samt värdlandsstöd (dvs. stöd till en region som behöver ta emot internationell hjälp).

Förstärkningsresurserna har under året använts vid 43 insatser. Ett flertal omfattade hantering av farliga ämnen med förstärkningsresurser för avancerad indikering (21 st), sanering (en st) och keminsats (sju st). Flertalet av insatserna handlade om att identifiera okända ämnen i pulverbrev som kommit till myndigheter eller postcentraler, vid ett tillfälle fanns dessutom behov av att sanera personal. Vidare har kemresurserna omhändertagit kemikalier vid transportolyckor med farligt gods.

Utöver skarpa insatser användes även MSB:s förstärkningsresurser för CBRN vid en höjning av beredskapen mot eventuella attentat i samband med påvens besök den 31 oktober–1 november.

MSB bistod med skogsbrandsresurser vid fem stora skogsbränder. En av de mest komplicerade skogsbränderna drabbade Gotland. MSB tog beslut att sända en skogsbrandsdepå till Gotland strax innan Gotland själv begärde stödet. Detta initiativ kortade avsevärt ner tiden från begäran till att resursen var på plats.

Under hösten 2015 inledde MSB ett omfattande stöd till Migrationsverket och kommuner med anledning av det stora antal flyktingar som sökte sig till Sverige. Vid inledningen av 2016 pågick alltjämt stödjande insatser, exempelvis det tältboende som upprättades i Revinge. Då antalet inkommande flyktingar snabbt minskade avslutades samtliga MSB:s stödinsatser i början av året.

Grundvattennivåerna i sydöstra Sverige nådde historiskt låga nivåer under sommaren 2016. I juni månad bad Länsstyrelsen i Kalmar län om stöd

---

2. Det är inte obligatoriskt att redovisa den här sortens uppdrag på insatsrapporten, men många räddningstjänster väljer ändå att göra det.

med planering av nödvattenförsörjningen i länet. MSB erbjöd stöd med en logistiker som bidrog till logistikplaneringen för både nödvattenförsörjning till kommuninvånare och försörjning av vatten till djurbesättningar. Insatsen i Kalmar län resulterade i en generell kunskapshöjning hos mottagande aktör om logistikplanering. Erfarenheterna från insatsen spreds av länsstyrelsen till angränsande län i syfte att förbättra hanteringen av vattenbristen på fler ställen i landet. Insatsen bidrog vidare till att Mörbylånga kommun planerade ett system med flexitankar för att förse de lantbruk där brunnarna sinade med vatten. En plan upprättades för distribution av nödvatten till Mörbylångas kommuninvånare om vattenbristen skulle bli svår. Särskild planering gjordes för samhällsviktig verksamhet.

Insatstyp	Insatser 2016	Insatser 2015	Insatser 2014
Nationella stödinsatser exkl. flyktingsituationen	36	33	36
Insatser flyktingsituationen	7	20	0
Stödstyrkan	0	1	0
Summa	43	54	36

Tabell: Antal insatser i Sverige.

Förberedelse till MSB:s operativa arbete

MSB:s pump- och barriärmoduler certifierades av EU i maj månad vid en övning i Estland med gott resultat. Modulerna, liksom MSB:s resurs inom oljeskadeskydd, har registrerats för att ingå i EU:s beredskap. MSB:s representanter på övningen hade med marginal den jämnaste könsfördelningen av de olika deltagande teamen. Såväl före som efter övningen har året präglats av anmälan och registrering till EU:s frivilligpool och medföljande arbete med utbildning, rutiner, instruktioner etc.

MSB har under 2016 utvecklat och implementerat ett koncept för en ny förstärkningsresurs inom området samverkan och ledning. Det innebär att ny personal med kompetens inom samverkan och ledning finns registrerad i MSB:s resursbas. I nära anslutning till denna resurs har arbetet inom området värdlandsstöd utvecklats under året. Detta stöd är efterfrågat, exempelvis utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland 2014. MSB har tagit fram och kommunicerat en vägledning till berörda aktörer.

Från och med 2016 erbjuder MSB även förstärkningsresurs för samverkan och ledning som aktörer kan använda för att stärka sin ledningsfunktion.

Under året har fördjupningsutbildning och en övning genomförts för experter på värdlandsstöd. Personer ur resursbasen deltog i en övning som syftade till att stödja region Gotland i att ta emot en nationell resurs i form av svenska nationella ambulansflyget (Snam) samt att ta emot finska resurser. Arbetet med anmälan och registrering av Snam i EU:s frivilligpool pågår enligt plan.

Med utgångspunkt i erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland har MSB moderniserat skogsbrandsdepåerna. Det nya konceptet är mer ändamålsenligt och flexibelt då man kan begära ut mindre delar av

depåer utifrån vilka behov som finns. Det förkortar tiden för återställningsarbetet. Under 2016 färdigställdes sju depåer och övriga kommer att stå klara under 2017.

Inom CBRN-området har fyra kemdepåer moderniserats. Utrustningen har bytts ut mot mer funktionella varianter och kan förvaras och fraktas mer samlat.

MSB bedömer att den utveckling av förstärkningsresurserna som genomförts under året sammantaget bidragit till att bredda MSB:s möjlighet att stödja aktörerna när deras egna resurser inte räcker till.

Tillsyn

Tillsynen enligt LSO har omfattat länsstyrelsernas ansvar vid utsläpp av radioaktiva ämnen och sanering efter sådana utsläpp samt övertagande av ansvaret för räddningstjänsten vid omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst. Under året genomfördes tillsynsbesök vid länsstyrelserna i Kalmar och Östergötlands län. Bedömningen är att områdena indikering och sanering är särskilt angelägna att utveckla. Tillsynen visar att planläggningen kan behöva uppdateras inom dessa områden.

Tillsyn och kontroll av att åtagandena i statens alarmeringsavtal avseende 112 tjänsten har genomförts. MSB ser fortsatt mycket allvarligt på att SOS Alarm inte klarar av att leva upp till alarmeringsavtalets krav på svarstider. För att komma till rätta med problemen anser MSB att SOS Alarm måste fortsätta prioritera att vidta åtgärder för att förbättra svarstiderna. Det behöver också skapas stabila ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för samhällets alarmeringstjänst att säkerställa kvalitén i tjänsterna.

Under 2016 har cirka 1 200 tillsyner och fullständiga kontroller av skyddsrum genomförts. Till detta kommer åtta berggrumstillsyner. Brister som identifierats vid kontroller och som inte varit resultat av bristande underhåll från fastighetsägaren har åtgärdats i den mån det varit möjligt. Fokus har varit på utbyte av cellplastlister och vissa äldre luftrenarfilter.

Då byggmarknaden ständigt utvecklas och förändras krävs en kontinuerlig utveckling och uppdatering av standardiserade typlösningar som anger godtagen metod för att åtgärda brister i skyddsrummen. Under 2016 har drygt 120 sådana lösningar reviderats. Som underlag för detta har ett flertal utvecklingsprojekt avseende analyser av olika förlopp, till exempel stötvågor, samt tekniska beräkningar genomförts.

Den checklista som används i samband med kontroller har uppdaterats och kompletterats med punkter som möjliggör fastighetsägares egenkontroll av åtgärdandet av vissa brister.

Utbildning

MSB tillhandahåller utbildning både i egen regi och genom att beställa utbildningar från andra aktörer såsom Försvarshögskolan (FHS) och Securitas AB.

	2016		2015		2014	
	Antal utb	Kostnader (tkr)	Antal utb	Kostnader (tkr)	Antal utb	Kostnader (tkr)
Anslagsfinansierade utbildningar						
Studiemedelsberättigade yrkesutbildningar						
2-årig SMO, fyra terminer ^{1, 6)}	421	82 704	403	77 484	426	84 296
Påbyggnadsutbildning för brandingenjörer ¹⁾	30	10 297	31	10 689	25	10 082
Skorstensfejare – grundutbildning ²⁾	39	4 232	47	5 438	51	5 898
Skorstensfejare – vidareutbildning ²⁾	25	2 711	25	2 761	27	3 243
Övriga yrkesutbildningar						
Räddningsinsats ¹⁾	543	58 377	517	59 499	520	50 347
Räddningsledning A och B ¹⁾	333	22 507	364	23 556	315	23 325
Tillsyn och olycksförebyggande A och B (mix) ²⁾	88	2 630	87	2 642	67	2 676
Utbildningar inom samhällsskydd och beredskap						
Samverkan, ledning och kommunikation (inkl. civilt försvar) ^{1, 3)}	611	10 657	338	7 731	490	9 057
Skydd av samhällsviktig verksamhet ⁴⁾	45	398	45	106	44	133
CBRNE och oljeskadeskydd ¹⁾	0	0	0	0	103	1 153
Utbildningar för övningsverksamhet ¹⁾	30	292	64	516	116	356
Utbildning inom kärnenergiområdet ³⁾	22	154	50	365	65	585
Övriga kurser ^{1, 2, 3, 4, 5)}	109	1 075	159	1 148	85	1 045
Övrigt						
Tjänsteexport EU ³⁾	225	6 617	203	7 009	194	5 585
Tjänsteexport övriga ³⁾	194	3 749	428	4 211	563	6 472
Övriga uppdragsutbildningar ^{1, 3)}	1 735	3 856	1 345	3 519	969	3 254
Totalt	4 450		4 106		4 060	

Tabell: Antal utbildade och kostnader för genomförda kurser 2014, 2015 och 2016. Kostnaderna anges exklusive OH (belopp i tkr). Antal utbildade i tabellen avser alla utbildningar oavsett vilket område de stödjer.

Uppdelning av utbildningarna är enligt följande:

1) Räddningsinsats	4) Kontinuitet i samhällsviktig verksamhet
2) Brand- och olycksförebyggande arbete	5) Generell utveckling av samhällsskydd och beredskap
3) Agera samordnat vid händelse	6) Antal utbildade avser under utbildning

MSB:s grund- och vidareutbildningar genomförs i första hand för att trygga den kommunala räddningstjänstens kompetensförsörjningsbehov. Den tvååriga utbildningen i Skydd mot olyckor (SMO) har ett fortsatt högt söktryck. Ett led i MSB:s arbete med att stödja kommunal räddningstjänst i att öka andelen kvinnor i verksamheten är att arbeta med att öka andelen kvinnor som utbildas. Detta sker bland annat genom riktad marknadsföring. Av de som utexaminerades 2016 var 18 procent kvinnor vilket är en svag minskning från föregående år då andelen var 20 procent.

Grundutbildning för Räddningstjänstpersonal i Beredskap (GRiB) bidrar till att underlätta rekrytering av deltidspersonal till kommunal räddningstjänst.

När det gäller SMO-utbildningen och utbildningen i Räddningsinsats (utbildning av räddningstjänstpersonal i beredskap) har utbildningsvolymerna för 2016 i stort motsvarat de för 2015. MSB konstaterar emellertid att det finns behov av fler utbildningsplatser. Under året har en ny Grundutbildning för Räddningstjänstpersonal i Beredskap (GRiB) utvecklats och utbildnings- och kursplaner fastställts. Den nya grundutbildningen ska bidra till att fler har möjlighet att gå utbildningen. Detta bedöms i förlängningen även bidra till att underlätta rekryteringen av deltidspersonal till den kommunala räddningstjänsten. Den nya utbildningen ska vara tillgänglig från 2018. Inom uppdragsutbildning ledde en stor beställning från ett av de större räddningstjänstförbunden till en ökning av antalet utbildade från 1 345 personer 2015 till 1 735 personer 2016.

MSB är också en stor aktör när det gäller att genomföra kurser för civilskyddsmekanismens utbildningsprogram inom EU. MSB genomför 20 kursveckor för totalt 400 deltagare från hela Europa varje år, och utbildar inom stab- och ledning, säkerhet, moduler och teknisk expertis. Utbildningsprogrammet har bidragit till att stärka kompetensen hos experter i frivilligpoolen och medlemsländernas förstärkningsresurser, men också utgjort en möjlighet för deltagare i andra funktioner att utbyta erfarenheter, skapa nätverk och höja kunskapen om civilskyddsmekanismen.

Kostnader för Genomföra räddningsinsatser

Prestationstyp	2016	2015
Tillsyn	7 840	8 676
Bidragsgivning	38 925	29 422
Utbildning	189 218	191 285
Metod- och teknikstöd	56 817	57 020
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	23 017	20 009
Samordning	5 392	4 889
Insatser och incidenthantering	274	240
Förberedelse till MSB:s operativa arbete	50 575	59 390
Totala kostnader	372 059	370 932

Tabell: Kostnad per prestationstyp (belopp i tkr). Det är inte möjligt att ange jämförelsevärden för 2014, se inledningen till årsredovisningen.

MSB:s samlade kostnader för arbetet med att genomföra räddningsinsatser är i princip oförändrade jämfört med 2015. En del av ökningen avseende prestationstypen Bidragsgivning är hänförlig till ökad ersättning till länsstyrelser avseende skogsbrandsbevakning med flyg. Orsaken till de ökade bidragen är den relativt torra sensommaren i delar av landet vilket bidrog till en ökad frekvens av skogsbrandsbevakning. Samtidigt har kostnaderna för prestationstypen Förberedelser till MSB:s operativa arbete minskat jämfört med 2015 då kostnaderna för återanskaffning av förstärkningsmateriel sänkts.

Agera samordnat vid händelser

MSB ska enligt sin instruktion bland annat ha förmågan att bistå med stödresurser i samband med allvarliga olyckor och kriser samt stödja samordningen av berörda myndigheters åtgärder vid en kris (7 §). Vid inträffade IT-incidenter ska MSB arbeta med samordning av åtgärder och medverka i arbete som krävs för att avhjälpa eller lindra effekter av det inträffade (11a §). Vidare ska myndigheten se till att ledningsmetoder, stödsystem och materiel för räddningstjänst och krishantering utvecklas och tillhandahålls (5 §).

Inom området har MSB valt att redovisa vad som gjorts inom prestationstyperna Samordning, Metod och teknikstöd, Bidragsgivning, Utbildning, Övning, Beslutsunderlag och kunskapsförmedling, Förberedelse till MSB:s operativa arbete och Insatser och incidenthantering.

Samordning

En händelse som hotar grundläggande värden i samhället kräver ofta att flera aktörer agerar. De måste kunna arbeta tillsammans på ett strukturerat och likartat sätt och utnyttja samhällets resurser effektivt. MSB har tillsammans med en mängd aktörer tagit fram *Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar* som beskriver de förberedelser som krävs. Under 2016 har MSB tagit fram ett utbildningskoncept och stöttat implementeringen av de gemensamma grunderna hos aktörer.

Implementeringen har:

- På central nivå bestått av behovsdialoger med 21 myndigheter, utbildningsträffar med 5 myndigheter och ett särskilt utvecklingsarbete med 8 myndigheter.
- På regional nivå genomförts i form av ett särskilt utvecklingsarbete i alla län i samverkan med lokal nivå mellan 2011 och 2016. Uppföljande dialogmöte har under året genomförts i ett tiotal län och workshops och utbildningsaktiviteter i nio län. MSB har fortsatt stöttat länsstyrelserna med att ta fram regionala behovsanalyser som visar behov inom teknik, metoder, utbildning och övning för samverkan och ledning. Analysen används för att planera åtgärder. Under året har MSB stöttat två länsstyrelser i arbetet med regionala behovsanalyser och i fem län hjälpt till att identifiera vilka åtgärder analysen leder till.

Gemensamma grunder för samverkan och ledning ger stöd för att åstadkomma inriktning och samordning med andra aktörer, dela information, skapa lägesbilder, utbilda, öva och lära.

- För landstingens och Socialstyrelsens del inneburit utbildning av ett tiotal lärare på Katastrofmedicinskt centrum i Linköping. Lärarna utbildar i sin tur landstingens tjänstemän i beredskap.
- På lokal nivå har MSB tillsammans med länsstyrelserna i fem län genomfört utbildning och implementering av Gemensamma grunder för samverkan och ledning för kommuner. Under våren genomfördes sex webinarier, marknadsförda med hjälp av SKL. Särskilda kunskapshöjande insatser har genomförts på Gotland.

Att höja kunskapen om gemensamma grunder har varit syftet med en del av det riktade stödet till Migrationsverket, där ett antal samverkansdagar genomförts med representation från de flesta länsstyrelser. Utbildningskonceptet i gemensamma grunder finns numera tillgängligt på MSB:s hemsida för att arbetet med att höja kunskapen ska kunna fortsätta på central, regional och lokal nivå.

Implementering av gemensamma grunder har bidragit till att öka förmågan att leda och samverka genom att öka kunskapen, ge perspektivförståelse och bidra till gemensamma arbetssätt hos aktörerna. Implementeringen har ökat länsstyrelsernas förutsättningar att samordnat hantera samhällsstörningar och utnyttja samhällets resurser effektivt. Arbetet har också resulterat i regionala strategier för samverkan. Behovsanalyserna har skapat förutsättning för att genomföra riktade åtgärder på regional nivå.

Under året har MSB redovisat regeringsuppdraget *Ansvar, samverkan, handling – Åtgärder för stärkt krisberedskap utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland 2014*. Arbetet pågår för att möta flera av de behov som identifierats i rapporten. Under 2016 resulterade arbetet bland annat i flera talgrupper i Raket som stödjer kommunikationen mellan olika organisationer vid en händelse, förstärkningsresurs för ledning och samverkan, moderniserade skogsbrandsdepåer och ett mer drivande och proaktivt förhållningssätt vid MSB:s operativa hantering av händelser.

MSB stödjer Sveriges aktörer från lokal till central nivå med samordning inom området CBRNE, oljeskadeskydd och kärnenergi. Under 2016 har MSB fortsatt samordna arbetet med den aktörsgemensamma CBRNE-strategin. Genom det transatlantiska samarbetsavtalet för forskning och utveckling mellan Sverige och USA bedrivs även ett antal forskningsprojekt på CBRNE-området liksom informationsutbyte vars resultat har varit till gagn för Sverige. Som exempel kan nämnas ett utbyte kring metoder för att träna bombhundar och metoder för att stödja brottsutredningar kopplat till CBRNE.

MSB har en stödjande och samordnande roll inom området oljeskadeskydd. Arbetet bedrivs främst inom ramen för Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO). Under året har riskbilden för oljeolyckor till sjöss uppdaterats. Den ger en översikt av riskerna och utgör ett ingångsvärde till Sveriges strategi för oljeskadeskydd. Riskbilden kan även användas som grund för risk- och sårbarhetsanalyser. Under året har en handlingsplan som lyfter prioriterade åtgärder utifrån strategin

Erfarenheterna från hanteringen av skogsbranden i Västmanland och flyktingsituationen, har lett till ett omfattande utvecklingsarbete för att stärka krisberedskapen i samhället. Flera åtgärder har vidtagits redan under 2016.

tagits fram. NSO påbörjade under året arbetet med att hitta synergier mellan Sveriges strategi för oljeskadeskydd, regeringens maritima strategi och EU:s Östersjöstrategi enligt ett särskild regeringsuppdrag.

Metod och teknikstöd

MSB fortsätter att säkerställa funktionaliteten i Rakel. Som exempel kan nämnas att 120 gamla basstationer har bytts ut under 2016 för att säkerställa att Rakelnätet även fortsatt är robust, säkert, skyddat och tillgängligt.

Under 2016 kopplades Rakel ihop med det norska nationella radiokommunikationssystemet Nödnett. MSB bedömer att det kommer att underlätta gränsöverskridande samverkan genom att säkerställa effektiv och användarvänlig kommunikation över gränsen samt vid insatser och uppdrag i varandras länder. I mars 2017 kommer det att vara möjligt för användare av det svenska Rakelsystemet och norska Nödnett att kommunicera i sina egna radioterminaler med sina samverkansparter i grannlandet.

Anslutningen till Rakel fortsätter att öka och under 2016 tillkom 4 980 abonnemang, varav merparten från statliga myndigheter. En ökad anslutning med ökade intäkter stärker de ekonomiska förutsättningarna att vidmakthålla, förvalta och utveckla kommunikationstjänster i Rakel utifrån användarnas behov. Det samverkanstillägg som införts för att stimulera anslutningen till Rakel fram till och med 2018 innebär vidare att anslutningen till Rakel bedöms öka på kommunal nivå.

Sverige och Norge blev under 2016 först i världen med att koppla samman sina nationella radiokommunikationssystem. Med detta läggs grunden för ett bättre samarbete över gränsen mellan samhällsviktiga aktörer som polis, räddningstjänst och ambulans.

Kostnader (tkr)	2016	2015	2014
Drift av nätet	418 235	437 588	420 654
Förvaltning	6 8143	67 898	70 730
Summa kostnader	486 378	505 486	491 384
Avgiftsintäkter	502 006	467 570	418 290
Intäkter anslag	37 000	71 000	85 000
Summa intäkter	539 006	538 570	503 290

Tabell: Kostnads- och intäktsutvecklingen för Rakel, se även avgiftsfinansierad verksamhet (belopp i tkr). I avgiftsintäkterna ingår intäkterna från MSB:s egna abonnemang.

Under 2015 övergick driften av Rakel till en ny driftoperatör, vilket medförde tillfälligt högre kostnader inför och i samband med byte till ny driftoperatör. Nu när det nya driftsavtalet är infört ser vi att det blir lägre kostnader.

Rakelverksamheten är från och med år 2016 helt avgiftsfinansierad, vilket innebär att kostnaderna täcks av avgifter för abonnemang och tjänster med undantag för bidrag från anslag 2:4 Krisberedskap för att finansiera en lägre abonnemangsavgift för kommuner (samverkanstillägget 37 mnkr).

Kundgrupp	Antal abonnemang 31/12 2016	Antal abonnemang 31/12 2015	Antal abonnemang 31/12 2014	Intäkter 2016 (tkr)	Intäkter 2015 (tkr)	Intäkter 2014 (tkr)
Statliga myndigheter	46 601	42 608	40 437	347 639	328 840	290 857
Kommuner	10 493	10 103	9 686	65 552	60 610	55 054
Landsting	3 857	3 847	3 934	34 920	31 700	28 353
Kommersiella	5 746	5 159	4 432	53 895	46 420	44 026
Summa	66 697	61 717	58 489	502 006	467 570	418 290

Tabell: I tabellen redogörs för antalet abonnemang och fördelningen mellan olika användare samt intäktsutvecklingen under åren 2014–2016. I uppgifterna ingår även intäkter för MSB:s egna abonnemang.

För att möta användarnas behov av stödsystem för räddningstjänst och krishantering utvecklar och tillhandahåller MSB också andra kommunikationstjänster för samhällsviktiga aktörer. Under 2016 har utvecklingsarbete bedrivits i det nationella webbaserade informationssystemet för informationsdelning, WIS. Arbetet har resulterat i att aktörerna fått en effektivare och snabbare uppstart av händelser i WIS, ett effektivare sätt för länsstyrelser att hämta in information om läget i kommunerna samt ett sätt att främja vardagsanvändning för att lättare använda systemet under en händelse. Under året har arbete även bedrivits för att lättare kunna visualisera händelser och lägesbilder i systemet.

Större delen av de relevanta aktörer som bör ha tillgång till WIS finns idag registrerade i systemet, vilket resulterar i att anslutningstakten tenderar att plana ut.

WIS-anslutning (aktörsvisa mål)	2016		2015		2014	
	Antal (st)	Procent	Antal (st)	Procent	Antal (st)	Procent
Kommuner (290 st)	278	96	276	92	262	92
Länsstyrelser (21 st)	21	100	21	100	21	100
Landsting (20 st)	20	100	20	100	20	100
Samverkansansvariga centrala myndigheter (23 st)	24	100	21	95	20	95
Utländska aktörer (mål saknas)	5		5		5	
Övriga aktörer (mål saknas)	174		153		136	
Totalt	522		496		469	

Tabell: Utveckling över aktörernas WIS-anslutning.

MSB arbetar för att samhällsviktiga aktörer ska ha säkra, robusta och tillgängliga kommunikationstjänster för tal och i framtiden även för data. Under 2016 har mycket arbete bedrivits för att MSB ska kunna till-

handahålla tal- och dataöverföring med högre kapacitet. I svaret på MSB:s regeringsuppdrag om mobil, ip-baserad kommunikation förordade MSB en gemensam kommunikationslösning med ett dedikerat rikstäckande radionät som ägs av det offentliga. Lösningen förutsätter radiofrekvenser i 700 MHz-bandet. MSB arbetar nu med ytterligare ett regeringsuppdrag för att förbereda för hur en framtida säker kommunikationslösning ska kunna utvecklas.

Under året har MSB:s förmåga att samla in och bearbeta information från allmänheten utvecklats genom s.k. crowdsourcing. I samband med årets fyra tester av utomhussignalen för viktigt meddelande (VMA) testade MSB ett verktyg där deltagare med hjälp av en karta markerar om de hört tutan, samt sin plats. Syftet är att öva och utveckla befintliga verktyg inför en eventuell skarp händelse, samt att omhänderta allmänhetens engagemang och vilja att delta i krishantering.

Bidragsgivning

Hur ledningsplatser och system är utformade och konstruerade är viktigt för aktörernas förmåga att leda och samverka vid olyckor, kriser och höjd beredskap. MSB stödjer kommuner, landsting, länsstyrelser och centrala myndigheter genom rådgivning och delfinansierar åtgärder som ger en ökad funktionalitet, tillförlitlighet, säkerhet och uthållighet. Under 2016 handlade det främst om åtgärder för att säkra strömförsörjningen med reservkraft, integrerad installation av Rakel, teknik som möjliggör att visualisera lägesbilder samt säkerhetslösningar som gör det svårare för obehöriga att ta sig in. De åtgärder som vidtagits 2016 har förbättrat förmågan att leda och samverka på lokal nivå för 17 kommunledningar och 8 kommunala räddningstjänster och på regional nivå vid ett landsting. MSB har vidare uppgraderat och moderniserat ledningsplatser vid fem länsstyrelser.

MSB har lämnat bidrag till länsstyrelserna och kommunerna för att utveckla krisberedskapen regionalt och lokalt under mandatperioden 2015–2018. Bidragen skapar mer långsiktiga förutsättningar att samordna åtgärder och utvecklar förmågan att leda och samverka vid samhällsstörningar.

Utbildning

MSB har under året fortsatt med den riktade satsningen på utbildningar inom området civilt försvar. Sedan 2015 har sammanlagt 209 personer från bevakningsansvariga myndigheter och landsting med flera utbildats. Utbildningarna har genomförts i samarbete med Försvarshögskolan och arbetet kommer att fortsätta framöver då behovet är stort och området prioriterat. MSB bedömer att de utbildningar som har genomförts har bidragit till att majoriteten av bevakningsansvariga myndigheter nu har en grundläggande kunskap om gråzonsproblematiken och de legala förutsättningarna för civilt försvar/totalförsvar.

MSB har tillsammans med Säkerhetspolisen givit FHS i uppdrag att utbilda säkerhetsskyddschefer i offentlig och privat verksamhet där

säkerhetsskyddslagen gäller. Sammanlagt utbildades 67 personer 2016. MSB bedömer att utbildningen bidragit till ett proaktivt, systematiskt och metodiskt säkerhetsskyddsarbete i egen säkerhetsorganisation. På uppdrag av MSB och Försvarsmakten har FHS genomfört Högre kurser i samhällets krisberedskap och totalförsvar, vilka syftar till att utveckla kunskap hos och samverkan mellan personer som upprätthåller viktiga funktioner inom myndigheter, kommuner, landsting och företag som är kritiska för samhällets krisberedskap och civila försvar.

Under året har också kurser om informationspåverkan utvecklats och genomförts. Sammanlagt genomfördes 77 utbildningar hos 67 olika organisationer. Området redovisas ytterligare i åiterrapportering av uppdrag 3 i regleringsbrevet.

Övning

Erfarenheter från de senaste årens större händelser, till exempel skogsbranden i Västmanland och flyktingsituationen, visar på behovet av att utveckla samverkan. Tittar vi framåt i tiden ser vi att övningar kommer att ha ett ökat fokus på civilt försvar och höjd beredskap för att stödja en återupptagen totalförsvarsplanering. Att ta vara på lärdomar från samverkansövningar, och särskilt tvärssektoriella sådana, kommer att bli än mer nödvändigt. MSB har därför haft ett särskilt fokus under 2016 för att utveckla stöd för erfarenhetshantering vid övningar. Exempelvis har en ny vägledning tagits fram som stöd för att utvärdera övningar. MSB har även tagit fram ett metodstöd till kommunerna med rubriken öva enkelt som underlättar att med minimala resurser och förberedelser planera, genomföra och utvärdera övningar. Målet är att underlätta övningar på lokal, regional och nationell nivå inom områdena lägesbild, geografiskt områdesansvar, larm och krisorganisation.

MSB har under året inlett planeringen av den tvärssektoriella samverkansövning SAMÖ 2018 på nationell nivå. MSB har även bidragit med övningsstöd till 11 regionala samverkansövningar (bland annat kärnkraftsövningen i Kalmar län). Under året deltog MSB i Försvarsmaktens ledningsövning.

Sverige och MSB har lett ett övningsprojekt, EDREX, inom Europeiska unionen med 22 deltagande länder och med ett brett deltagande inom EU:s institutioner. EDREX övar samverkan och ledning mellan EU-nivån och den nationella nivån samt mellan EU och FN-systemet. Projektet, som löper fram till juni 2017, har bidragit till att öka kunskapen kring existerande krishanteringsstrukturer inom EU och har skapat en grund för att utveckla samverkansrutiner med utgångspunkt i identifierade behov och brister.

Under 2016 har MSB deltagit i två stora internationella övningar inom informationssäkerhetsområdet, CyberEurope och CyberCoalition 2016. CyberEurope, EU:s stora informations- och cybersäkerhetsövning, bidrog till att stärka den tekniska kompetens som behövs för att hantera IT-relaterade händelser. Övningen bidrog även till att främja förutsättningar för

samverkan och informationsdelning nationellt och i en EU-kontext. Till övningen CyberCoalition 2016, som initierats av Nato, bjöd MSB in deltagare från organisationer inom Svenskt CERT-forum, en intressegrupp för svenska organisationer med IT-incidentfunktioner inom näringslivet. Övningen bidrog både till att stärka den tekniska kompetensen hos deltagarna samt till att öka förutsättningarna för samverkan och gemensam informationsdelning mellan organisationer i Svenskt CERT-forum.

Förberedelse till MSB:s operativa arbete

MSB har en operativ beredskapsorganisation vars syfte är att upptäcka, verifiera, larma och informera vid händelser. För att uppnå detta bedrivs en kontinuerlig omvärldsbevakning med utgångspunkt i de av riksdagen beslutade målen för samhällets säkerhet. Under 2016 har MSB genomfört initiala analyser för 95 händelser för att bedöma om det krävs vidare analysarbete för att få en bild av vilka konsekvenser händelsen kan medföra. För 42 av händelserna bedömde MSB att det fanns behov av att genomföra konsekvensanalyser. Antal händelser som bedöms per år beror på vad som inträffar i omvärlden och i Sverige. Året 2016 var något lugnare räknat i antal händelser än tidigare år vilket syns i tabellen nedan.

Utifrån kontinuerlig omvärldsbevakning och operativ analys håller MSB Regeringskansliet uppdaterat om läget. Under 2016 har MSB producerat en nationell samlad lägesbild, och sju lägesrapporter till Regeringskansliet. Den samlade lägesbilden syftar till att ge en sektorsöverskridande helhetssyn över konsekvenser, åtgärdsbehov och vilka utmaningar de berörda aktörerna står inför.

Genom omvärldsbevakning och analys bedriver MSB ett säkerhetsarbete kopplat till myndighetens internationella insatsverksamhet. Arbetet bedrivs i första hand proaktivt, dvs. genom analyser och samverkan med internationella partners förutse vilka risker som föreligger och därmed kunna förebygga dessa. Under året har 117 säkerhetsöversikter gjorts för olika insatser till stöd för beslutsfattande chefer samt utsänd personal.

Ett antal kunskapsuppbyggande rekognoseringar har genomförts till bland annat Irak, Turkiet, Nigera och Algeriet. Nigeria har varit i fokus för ett mycket omfattande säkerhetsarbete då uppdraget att bygga humanitära hubbar åt FN, i områden som har hög närvaro av Boko-Haram, krävt noggranna förberedelser och kontinuerlig uppföljning.

I MSB:s operativa arbete ingår också att i förväg analysera planerade händelser. Under året har förberedande lägesbilder tagits fram inför Eurovision Song Contest i Stockholm, fotbolls-EM i Frankrike, OS i Brasilien samt påvens besök i Skåne.

	2016	2015	2014
Lägesbilder	7	25	61
Dagliga inriktningsunderlag	366	365	365
Särskilda rapporter	6	17	14
Säkerhetsöversikter	117	165	172
Konsekvensanalyser	42	48	50
Bedömningar av händelser	95	161	180

Tabell: Antal lägesbilder och analyser.

MSB har utifrån erfarenheter från senaste årens händelser utvecklats mot att bli tydligare, mer proaktiv och drivande i den aktörsgemensamma hanteringen av händelser.

MSB:s operativa roll har tydliggjorts och vidareutvecklats under 2016 bland annat utifrån erfarenheter från arbetet med flyktingsituationen. Arbetet har inneburit att konkretisera och tydliggöra hur MSB säkerställer inriktning och samordning i samband med händelser. MSB arbetar med att utveckla ett mer aktivt förhållningssätt som innebär att MSB utifrån fastställd inriktning systematiskt föreslår samordningsåtgärder för aktörerna vid en händelse. Ett led i detta är att klargöra behov av och syften med olika samordningsåtgärder till exempel uppmärksamma eller tydliggöra ett visst problem, driva på arbetet för att nå viss effekt, nyansera bilden av händelsen. Genom en sådan ansats stärks förutsättningarna för att förankra den aktörsgemensamma inriktningen i ett tidigt skede.

Under perioden har stort fokus legat på att vårda och upprätthålla en god förmåga inom kommunikatörsnätverken för att vid en händelse effektivt kunna samordna kommunikation till allmänheten. Bland annat har uppstartsövningar genomförts.

Under 2016 har MSB även ökat kunskapen om vad samförståndsavtalet med Nato innebär för MSB:s del och intensifierat dialogen med Försvarsmakten om värdlandsstöd vid mottagande av internationella militära resurser. MSB har under senhösten genomfört en fördjupningsutbildning om värdlandsstöd för intern personal där mottagandet av internationella militära resurser fick en omfattande plats. I slutet av året blev MSB inbjuden att delta i den arbetsgrupp som Försvarsmakten startat för konceptutveckling av värdlandsstöd för mottagande av militärt stöd. Arbetsgruppen kommer att vara igång under hela 2017.

I enlighet med överenskommelser inom det nordiska krisberedskaps-samarbetet har sambandstest genomförts inom det nordiska TIB-nätverket. Genom detta har rutiner övats för att vid behov snabbt kunna etablera kontakt.

MSB arbetar med att anskaffa och återställa material för insatser och att utveckla fungerande materielhanteringssystem och en kostnadseffektiv lagerhållning. Det pågår ett kontinuerligt arbete med att rekrytera personal till MSB:s resursbas.

Under 2016 har 47 personer (22 kvinnor och 25 män) registrerats i MSB:s resursbas med kompetenser inom området att agera samordnat vid händelser. Beredskapen inför kommande insatser stärks även genom att individer som är registrerade i resursbasen utbildas och övas.

MSB stödjer även andra svenska myndigheter som verkar internationellt med att hantera säkerheten för utsänd personal. Detta sker främst genom utbildning och mottagande av säkerhetsrelaterad information men även genom att använda MSB:s funktion tjänsteman i beredskap som kontaktpunkt för utsänd personal. Under 2016 genomfördes sex kurser i fältsäkerhet i medelriskmiljö, två kurser i fältsäkerhet i högriskmiljö samt utbildning av Migrationsverkets eskortpersonal. Sammanlagt fick 16 olika myndigheter olika former av säkerhetsstöd från MSB under året.

MSB har sedan 2014 utvecklat myndighetens verksamhet kring psykologiskt försvar inklusive förmågan att identifiera, förstå och möta påverkanskampanjer. Området redovisas ytterligare i åiterrapportering av uppdrag 3 i regleringsbrevet.

Insatser och incidenthantering

Under inledningen av 2016 hade MSB något färre internationella humanitära biståndsinsatser än tidigare, vilket framgår av tabellen nedan. Detta då stora resurser internt koncentrerades till att stödja hanteringen av flyktingmottagningen inom Sverige. När denna situation successivt stabiliserades har den proaktiva verksamheten åter skalats upp i syfte att använda MSB:s resurser internationellt för de stora humanitära behoven. Detta arbete har gett goda resultat och flera mer omfattande insatser har påbörjats under hösten 2016. Som exempel kan nämnas insatsen för att säkerställa säkert boende i Borno State i Nigeria för humanitär personal från både FN och civilsamhället. Vid årets utgång är verksamhetens internationella omfattning åter på en hög nivå.

Insatstyp	Insatser 2016	Insatser 2015	Insatser 2014
Humanitära insatser	86	126	129
Humanitär minhantering	3	2	5
Tidig återuppbyggnad	7	8	8
Civil konflikthantering	15	16	16
Insatser i icke biståndsländer	4	0	0
Summa	115	152	158

Tabell: Antal internationella insatser exklusive stärkande av katastrofberedskap.

Humanitära insatser

Många länder i Afrika påverkades kraftigt av effekterna av väderfenomenet El Niño som 2016 var den kraftigaste på årtionden. Ett resultat var den utbredda torkan, som innebar en minskad skörd inom jordbruket,

vilket i sin tur bidrog till prisökningar på basala varor och tjänster. Det har lett till en omfattande och allvarlig matosäkerhet i regionen och i några länder en utbredd undernäring och svält.

Som ett svar på den svåra humanitära situationen genomförde MSB under 2016 ett flertal insatser till stöd för FN i de mest berörda länderna. Till Mozambique skickades en expert inom kriskoordinering till FN:s livsmedelsprogram (WFP), som har bidragit till stärkt kapacitet att förse landet som lidit av svår matbrist med livsmedelsförnödenheter. Till WFP i Swaziland skickades en logistikexpert för att stärka den logistiska kapaciteten. Detta har resulterat i att hantering av lagerverksamhet och transporter har effektiviserats, vilket i sin tur har möjliggjort mer tillförlitlig distribution av mat till de mest drabbade områdena. Till FN:s barnfond (Unicef) i Lesotho skickades en vatten- och sanitetsexpert för att bidra i arbetet med att förbättra vatten- och sanitetsförhållandena i landet. Detta har förbättrat Unicef:s kapacitet att hantera projektering av vatten-, sanitets- och hygienaktiviteter tillsammans med lokala aktörer, vilket i sin tur bidragit till att öka tillgången till rent vatten och minska smittspridning genom vattenburna sjukdomar.

Etiopien drabbades redan i juni 2015 av en massiv torka och svår matosäkerhet som ett direkt resultat av en rad uteblivna regnperioder orsakade av El Niño. För att effektivisera och öka omfattningen av matstödet till befolkningen bidrog MSB genom WFP med ett team bestående av två informationshanteringsexperter, två IT-experter, en elektriker och tre logistikere. I slutet av november 2016 hade mer än 100 nya förvaringstält uppförts som tillsammans med andra lagerlösningar resulterat i en ökad förvaringskapacitet på 60 000 ton på mer än 90 platser. Vid två av myndigheternas stora logistiska knutpunkter hade 710 kvadratmeter kontorsyta renoverats och fått nätverk för elektricitet och telekommunikation. Vidare hade över 100 rapporter, kartor och översikter på väghinder och hamnkapacitet producerats. MSB bedömer att stödet bidragit till en minskad ledtid i matdistributionen till den drabbade befolkningen.

Insatser i icke biståndsländer

MSB har stöttat ett flertal FN-organisationer i Europa med anledning av flyktingsituationen i regionen. MSB har bland annat bidragit med expertis inom informationshantering till Unicef i Serbien. Experten har stärkt arbetet i att samla in information och rapportera om situationen gällande barn och deras familjer, som befunnit sig på flykt i Serbien. Vidare har arbetet bidragit till att stärka samordning inom olika sektorer och mellan Unicef, regering samt övriga humanitära aktörer. MSB har bidragit med en *Site Planner* till Serbien som säkerställde att mottagnings- och transitcenters etablerades för att kunna ta emot och ge skydd åt flyktingar. MSB har även bidragit med en katastrofberedskapsexpert till Unicef i Albanien för att förbereda och stärka organisationen inför en eventuell ankomst av ett större antal flyktingar.

Under året har flera insatser genomförts med anledning av den presade situationen för flyktingmottagning i Grekland. MSB har under året stöttat med expertis inom vatten, sanitet och hygien till FN:s flyk-

tingkommissariat (UNHCR), vilket har bidragit till att minska risker för vattenburna sjukdomar och säkerställt att ett flertal läger har fått bättre tillgång till vatten. Stöd inom ledning och administration av läger till UNHCR har bidragit till att ett flertal läger har kunnat etablera mer stabila boendelösningar i form av prefabricerade byggnader.

MSB har vidare levererat stöd i form av förbättrad infrastruktur till ett läger utanför Aten, där MSB:s stöd har inneburit att det numera finns gemensamma lokaler och utrymmen för skolgång och sjukvård. Detta har förbättrat möjligheterna för barn att kunna gå i skolan, och sjukvårdslokalerna har gett ökade förutsättningar för flyktingarna att få tillgång till sjukvård och därmed bibehålla en god hälsa. MSB har levererat 150 tält vilket givit 750 personer tak över huvudet.

Humanitär minhantering

Inom minhanteringsområdet har en insats påbörjats som stöd till MSB:s minhanteringsorgan (UNMAS) för att öka förutsättningarna att svara upp mot de stora humanitära behoven i Syrien. En medicinsk koordinator genomför samordnings- och utbildningsinsatser medan en säkerhetsanalytiker utför analys-, rådgivnings- och samverkansuppgifter i syfte att stärka säkerheten för minhanteringspersonalen.

MSB:s stöd med en vapen- och ammunitionsexpert till Somalia har fortgått under 2016. Insatsen syftar till att stärka den somaliska polismyndigheten, bland annat i form av en stärkt förmåga att hantera vapen, ammunition och explosiva ämnen på ett säkert sätt. Mentorskapsarbete har även resulterat i förbättrad kapacitet också inom andra myndigheter än polismyndigheten. Insatsen har fått positiv respons från alla involverade parter och en önskan finns om att förlänga insatsen för att kunna föra ut resultaten från huvudstadsnivå ut till regionerna i landet.

Tidig återuppbyggnad

Avseende tidig återuppbyggnad har MSB bland annat genomfört insatser inom katastrofavgfallshantering efter naturkatastrofer. Tre avfallshanteringsexperten har givit stöd till FN:s utvecklingsprogram (UNDP) i samband med cyklonen Winstons förödande framfart på Fiji. Insatsen har stärkt förutsättningarna för UNDP och lokala myndigheter på Fiji att samordna och planera återuppbyggnadsarbetet. Insatsen har också bidragit till att drabbad befolkning kunnat bruka jorden igen i samband med att stora volymer katastrofavgfall avlägsnats, liksom till att byinvånare fått råd om hur man på ett miljö- och hälsomässigt acceptabelt sätt kan hantera olika typer av avfall i sitt närområde. Två veckor efter den allvarliga jordbävningen i Ecuador i april 2016 bistod MSB UNDP med ett expertteam inom katastrofavgfallshantering. Teamets uppdrag var att stärka det operativa arbetet med miljömässigt hållbar katastrofavgfallshantering hos lokala myndigheter i drabbade områden, inklusive att riva skadad infrastruktur. Insatsen har bidragit till en effektiviserad avfallshantering samt till återuppbyggnad av bostäder och samhällsviktig infrastruktur, liksom till att stärka UNDP i deras kapacitet att initiera en upptrappning av rivningsarbete och hantering av rasmassor på landsbygden.

Civil konflikthantering

Under 2016 har MSB haft 29 årsarbetskrafter sekunderade inom ramen för missioner inom civil kris- och konflikthantering. MSB, vars uppdrag ligger inom området missionsstödjande verksamhet, har under året bidragit till att skapa förutsättningar för EU och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) att bedriva verksamhet i konflikt- och postkonfliktområden. MSB har bidragit med expertis inom administration, analys, ekonomi, HR/personal, IT/telekom, logistik, upphandling, sjukvård och säkerhet. Störst omfattning har stödet till EULEX Kosovo haft. MSB har här bland annat arbetat med IT-stöd för att möjliggöra datalagring med högsta utredningssekretess inför framtida krigsförbrytarrättegångar. Missionen håller successivt på att skalas ner och MSB har minskat sin personal jämfört med tidigare år.

Incidenthantering

Under 2016 började föreskrifterna om statliga myndigheters rapportering av IT-incidenter att gälla. Sammanlagt lämnades runt 200 rapporter till MSB under 2016. Detta system är fortfarande i en uppbyggnadsfas och MSB arbetar med att utveckla former för att återföra kunskap från rapporteringen.

Kostnader för Agera samordnat

Prestationstyp	2016	2015
Bidragsgivning	77 007	80 463
Utbildning	28 161	24 571
Övning	27 691	25 353
Metod- och teknisktöd	601 363	592 573
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	39 426	37 908
Samordning	98 092	89 333
Insatser och incidenthantering	168 769	234 974
Förberedelse till MSB:s operativa arbete	164 805	161 688
Stödjande och styrande arbete	20 912	16 974
Totala kostnader	1 226 226	1 263 838

Tabell: Kostnad per prestationstyp (belopp i tkr). Det är inte möjligt att ange jämförelsevärden för 2014, se inledningen till årsredovisningen.

MSB:s samlade kostnader för arbetet med att agera samordnat har minskat med knappt 40 mnkr jämfört med 2015. Det huvudsakliga skälet till detta är att kostnaderna för prestationstypen Insatser och incidenthantering har minskat beroende på en mindre omfattning av den internationella insatsverksamheten. 2015 och även 2014 var år med ovanligt

hög omsättning i verksamheten hänförligt till det stöd MSB gav till Nepal efter jordbävningen samt insatserna i samband med ebola-utbrottet i Västafrika.

Återrapportering

Återrapportering nr 3 i regleringsbrevet. MSB ska ha en god förmåga att identifiera och möta informationspåverkan och annan spridning av vilseledande information inom det egna ansvarsområdet. Myndigheten ska dessutom genom kunskapsspridning och stöd till samverkan bidra till övriga bevakningsansvariga myndigheters och berörda aktörers beredskap inom området. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska redovisa genomförda åtgärder.

MSB har sedan 2014 arbetat med att utveckla myndighetens arbete med att identifiera, förstå och möta påverkanskampanjer. I regleringsbrevet för 2016 fick MSB en tydligare inriktning för arbetet genom ett uppdrag avseende förmåga att identifiera och möta informationspåverkan. MSB har tolkat uppgiften till myndigheten i regleringsbrevet som ett tydliggörande till MSB att, inom ramen för det övergripande hotet påverkanskampanjer, utveckla förmåga för att särskilt identifiera och möta kognitiv påverkan (informationspåverkan) mot Sverige.

Myndigheten har under året fortsatt att utveckla förmågan att upptäcka och möta påverkansaktiviteter genom bland annat intern utveckling av informationsförsörjning och analysmetoder, extern samverkan med andra myndigheter samt påbörjad utveckling av strategi för att möta påverkanskampanjer. MSB driver även ett forum för informationsutbyte och metoddiskussioner med myndigheter som bidrar till att identifiera påverkanskampanjer och informationspåverkan.

MSB följer utländsk informationsverksamhet som kan riktas mot Sverige i syfte att påverka svensk opinionsutveckling. Detta sker genom omvärldsbevakning och analysverksamhet (påverkansanalys). Påverkansanalys bedrivs med huvudsaklig inriktning mot att identifiera ryskspråkiga aktiviteter respektive radikaliserande propaganda. Myndigheten bedriver även verksamhet för att möta påverkanskampanjer och informationspåverkan, såväl operativt som långsiktigt. Verksamheterna är en del i myndighetens utveckling av moderna psykologiska försvarsförmågor. Inom ramen för det löpande arbetet med att identifiera informationspåverkan orienterar MSB vid behov berörda aktörer om sådana företeelser där dessa berörs.

Myndigheten har under 2016 bedrivit utbildningsverksamhet och föreläsningar om påverkanskampanjer och psykologiskt försvar i syfte att initiera verksamhet vid de viktigaste myndigheterna. Under 2016 har 77 sådana utbildningar genomförts hos 67 olika organisationer. Därigenom har MSB nått ut till omkring 4 000 beslutsfattare och andra medarbetare inom det svenska krishanteringssystemet. Samtliga länsstyrelser har besökts och drygt hälften av de bevakningsansvariga centrala myndigheterna.

MSB har under 2016 även beställt och finansierat två utbildningar avseende påverkan som genomförts i Försvarshögskolans regi – Högre natio-

nell utbildning i påverkan (HNP). Den första kursen riktade sig till aktörer som kan bidra till att identifiera påverkanskampanjer och informationspåverkan. Den andra kursen riktades mot aktörer som främst kan komma att behöva möta påverkanskampanjer och informationspåverkan. Utöver detta tillkommer utbildningar och föreläsningar hos andra aktörer, som myndigheter, frivilliga försvarsorganisationer, kriskommunikationsnätverk, intresseföreningar samt interna utbildningar vid MSB.

MSB har även under 2016 bedrivit ett antal konkreta verksamheter i syfte att stärka förmågan hos den enskilda individen att kritiskt värdera information, det vill säga att vara källkritisk och inte förledas av vilseledande uppgifter:

- Producerat nyheter och blogginlägg på MSB.se och Krisinformation.se med uppmaning av att vara källkritisk i samband med händelser som flyktingsituationen hösten 2015, terrorattentaten i Paris november 2015 och i Bryssel våren 2016.
- Inriktat 18-årsuppdraget 2015 och 2016 mot psykologiskt försvar i form av tema propaganda, troll, desinformation och källkritik. 2016 gick direktutskick ut till landets samtliga 18-åringar "Vilken information litar du på" med hänvisning till sajten nyahot.se innehållande ett quiz om källkritik.
- Samverkan med Statens medieråd som under 2017 planerar för samordnade aktiviteter. Deras pedagogiska material med källkritik och MIK (medie- och informationskunskap) är en viktig resurs för det fortsatta arbetet inom det moderna psykologiska försvaret.
- Aktivt kommunicerat i media vikten av källkritiskt tänkande och varnat för vilseledning i samband med allvarliga händelser (till exempel terrorattentaten i Bryssel och Nice).

I syfte att utveckla förmågan inom området genom kunskapsspridning och samverkan har MSB också genomfört följande verksamhet:

- Byggt nätverk med bevakningsansvariga myndigheter.
- Samverkat med Svenska institutet främst avseende informationsutbyte.
- Beställt studier från FHS om metoder för att möta informationspåverkan.
- Genomfört ny utlysning av forskningsmedel om kriskommunikation och förtroende, bland annat avseende digitaliseringens effekter på förtroende och hur kriskommunikationen behöver utvecklas för att möta utmaningar i det nya medielandskapet.

MSB har deltagit i en mängd olika fora, nationellt såväl som internationellt, som resulterat i ytterligare samarbeten inom området. Samarbetet med NATO StratCom COE i Riga har fördjupats och en medarbetare har under året sekonderats dit. Ytterligare en medarbetare har sekonderats till EU EEAS i Bryssel.

Arbetet med att identifiera och möta informationspåverkan utgör en av flera verksamheter vid MSB som bidrar till att stärka befolkningens och beslutsfattarnas försvarsvilja och motståndskraft mot påverkan, inom

ramen för ett demokratiskt samhälle med åsiktsfrihet och fria medier. Inom detta bredare område gör MSB även bland annat följande:

- Bevakar, analyserar och bedömer löpande informationspåverkan och påverkansaktiviteter riktad mot Sverige.
- Utvecklar förmåga att identifiera och möta påverkanskampanjer och informationspåverkan.
- Bidrar till andra berörda aktörers beredskap avseende påverkanskampanjer och informationspåverkan genom kunskapsspridning och stöd.
- Informerar om krisberedskap, totalförsvar och säkerhetspolitik, inklusive utbildningsmaterial till gymnasieskolan.
- Beställer och finansierar forskning och utbildning som rör psykologiskt försvar.
- Samverkar med och fördelar medel till medieföretagens beredskap, inklusive bidrag till etermediernas beredskap.
- Analyserar hot, risker och sårbarheter inom mediebranschen (i den nu pågående analysen behandlas informationspåverkan särskilt).
- Genomför opinionsstudier rörande samhällsskydd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar.
- Genomför utbildningar riktade mot relevanta befattningshavare avseende att identifiera och möta informationspåverkan.
- Kommunicerar i media om hotet och riskerna samt hur befolkningen bör förhålla sig till desinformation och vilseledning
- Utvecklar och vidmakthåller kommunikatörsnätverk inom ett antal hot- och riskområden, för att skapa goda förutsättningar för samordnad kommunikation vid samhällsstörningar (vilket i sig försvårar informationspåverkan i dessa lägen).

Åtterrapporering nr 9 i regleringsbrevet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska redovisa hur myndigheten och länsstyrelserna har använt medlen och redovisa effekterna av den genomförda verksamheten enligt villkor 7 för anslag 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

MSB får använda och fördela 26 mnkr från förvaltningsanslaget för beredskapsåtgärder mot kärnkraftsolyckor. Medlen får användas i myndighetens beredskapsverksamhet avseende kärnkraftsolyckor och fördelas till länsstyrelserna i Skåne, Halland, Kalmar, Uppsala och Västerbottens län efter överenskommelse med Strålsäkerhetsmyndigheten.

MSB har under året arbetat med att genomföra åtgärder i den gemensamma handlingsplan som tagits fram tillsammans med länsstyrelser och Strålsäkerhetsmyndigheten i syfte att förbättra beredskapen. Några av åtgärderna redovisas här.

Sveriges Radio (SR) har på uppdrag av MSB utvecklat ny teknik som separerar kärnkraftsvarning från all annan typ av varning. Varningen sänds som talat meddelande och med text som visas i displayen. Nya

varningsmottagare med den nya tekniken har under åren 2015 och 2016 anskaffats och distribuerats till fastighetsägare och verksamma i de inre beredskapszonerna, det vill säga det område som sträcker sig 12–15 kilometer ut från kärnkraftverken.

Under 2016 har även jodtabletter med tillhörande information delats ut i de inre beredskapszonerna.

Nya persondosimetrar har anskaffats till beredskapsorganisationerna i Hallands, Kalmar och Uppsala län.

MSB har tillsammans med aktörerna arbetat med att utveckla utbildningskonceptet inom kärnenergiberedskapen. Under 2016 genomfördes en översyn av det befintliga utbildningssystemet. Det arbetet resulterade i nya utbildningsmoduler som erbjuds från 2017. Målgruppen är personer som ingår i den svenska beredskapen för radiologiska och nukleära olyckor, oavsett funktion eller roll. Den nya utbildningsstrukturen bygger på utbildningsmoduler som är oberoende och flexibla. Nytt är också att temakurser erbjuds och genomförs efter det behov som finns hos aktörerna.

MSB har deltagit i förberedelsearbete inför kärnkraftsövning, KKÖ 2017, som Länsstyrelsen i Kalmar län har huvudansvar för. Fokus för övningen kommer att vara utrymning, främre ledning, logistikcentrum och lägesbild i fält.

Även om många åtgärder har vidtagits enligt ovan omfattar handlingsplanen fler åtgärder som skulle behöva vidtas men som inte ryms inom nuvarande ramar vilket MSB påtalat i myndighetens budgetunderlag. Exempel på sådana åtgärder är:

- Inriktning för radiologiska och nukleära olyckor har fått prioriterats ner och kommer att genomföras vid annan tidpunkt.
- Informationsinsatser till allmänheten har försenats och utveckling av dessa kommer att senareläggas.
- Ny information från Fukushima har inte kunnat omhändertas vilket leder till en försening i utvecklingen av saneringshandboken och av omhändertagandet av avfall vid en kärnteknisk olycka.

Detta leder bland annat till att utvecklingen och förnyelsen av beredskapen inte kan göra i enlighet med dagens krav på snabbhet i informationen till allmänheten både när det gäller indikering och sanering. Dagens beredskapsystem bygger på 90-talets systematik och behöver utvecklas för att fungera fullt ut i ett modernt informationssamhälle.

Stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap

MSB ska enligt sin instruktion bland annat företräda det civila försvaret på central nivå i frågor som har betydelse för avvägningen mellan civila och militära behov (13 §).

Inom området har MSB valt att redovisa vad som gjorts inom prestationstypen Beslutsunderlag och kunskapsförmedling.

Beslutsunderlag och kunskapsförmedling

Det tidigare påbörjade projektet *Civila aktörers stöd till Försvarmakten* har fortsatt bedöma och utveckla förmågan att stödja Försvarmakten. Sex sektorsvisa workshoppar har genomförts med fokus på samhällsområdena energi, transporter, livsmedel, hälso- och sjukvård samt elektroniska kommunikationer. Syftet har varit att i samverkan med berörda myndigheter och aktörer belysa hur det ser ut med resurser och beroenden inom samhällsområdena. Projektet har koordinerats med det regeringsuppdrag kring stöd till Försvarmakten som rapporteras under 2017.

Strukturen i samverkansområdena har utvecklats, bland annat i syfte att omhänderta planering för civilt försvar och höjd beredskap och möjliggöra en samlad planering i hela hotskalan. Under 2016 har arbetet bland annat inriktats mot att utveckla arbetsformerna för civilt försvar.

MSB har deltagit i Försvarmaktens ledningsövning, i fältövningar samt i planeringen av övning Aurora. I detta arbete har samverkan fortsatt för att se hur lägesbilder inklusive civilläget kan delas mellan civila aktörer och Försvarmakten.

Med utgångspunkt i den gemensamma rapporten *Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering för totalförsvaret* från MSB och Försvarmakten har planeringen inför en gemensam totalförvarsövning 2020 påbörjats. Det har främst handlat om att skapa en samordning av övningsverksamhet kommande år som relaterar till totalförvarsplanering.

Kostnader för att Stödja Försvarmakten vid höjd beredskap

Prestationstyp	2016	2015
Utbildning	-	1 068
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	2 131	8 245
Samordning	3 312	-
Totala kostnader	5 443	9 313

Tabell: Kostnad per prestationstyp (belopp i tkr). Det är inte möjligt att ange jämförelsevärden för 2014, se inledningen till årsredovisningen.

De kostnader som MSB:s redovisar kopplat till stöd till Försvarmakten har minskat något jämfört med 2015 trots att MSB:s samlade kostnader för arbetet med den återupptagna planeringen för höjd beredskap har ökat. Det främsta skälet till detta är att myndigheten under 2016 redovisar större delar av kostnaderna för civilt försvar generellt under andra förmågor. Detta har inneburit en striktare tillämpning av vad som redovisas som rent stöd till Försvarmakten. Under 2016 har det också uppstått vissa förseningar i utvecklingsprojekt som avser stöd till Försvarmakten och kostnaderna kommer istället uppstå 2017.

Återrapportering

Återrapportering nr 2 i regleringsbrevet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska stödja de bevakningsansvariga myndigheterna i planeringen för det civila försvaret. Planeringsarbetet ska bidra till stärkt samverkan mellan civila och militära verksamheter. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska redovisa genomförda stödåtgärder.

I Gemensamma grunder för en sammanhängande planering för totalförsvaret ger MSB och Försvarsmakten tillsammans en övergripande målbild för 2020 med förslag till inriktning och aktiviteter för hur förmågan ska öka inför och under höjd beredskap.

MSB har under året lämnat stöd till de bevakningsansvariga myndigheterna inom ett antal områden. Det handlar om utbildning och kunskapsutveckling, samordning av deltagandet i övningsplanering inför övning Aurora, stöd till Försvarsmakten, information om det återupptagna planeringsarbetet inte minst inom ramen för arbetet i samverkansområdena. Den gemensamma rapporten *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering för totalförsvaret* har konkretiserat statsmakternas övergripande inriktning och är ett stöd i myndigheternas fortsatta planering.

Perspektivet civilt försvar är också en del i annan verksamhet som inte lika tydligt kan särskiljas som stödet till Försvarsmakten. Det handlar exempelvis om informations- och cybersäkerhet inklusive signalskydd, psykologiskt försvar och risk- och sårbarhetsanalyser samt de omfattande utbildningssatsningar som MSB ansvarar för.

Vad detta mer i detalj har inneburit framgår av den särskilda redovisning av uppdraget (Ju 2015/00054/SSK, 10 dec-2015) som lämnas till Regeringskansliet vid samma tidpunkt som årsredovisningen.

Generell utveckling av samhällsskydd och beredskap

Generell utveckling av samhällsskydd och beredskap

ÖVERGRIPANDE SAMMANFATTNING AV MSB:S ARBETE 2016

MSB har utvecklat formerna för arbetet i samverkansområdena och därigenom skapat bättre förutsättningar för en samlad och sammanhängande planering för händelser i både fredstid och vid höjd beredskap. MSB har även bidragit till en samlad bild av risker och sårbarheter i samhället genom den nationella risk- och förmågebedömningen.

MSB har lämnat bidrag från anslag 2:4 Krisberedskap till myndigheter, frivilliga försvarsorganisationer samt till kommuner och landsting för uppgifter enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Dessa bidrag bidrar till att utveckla förmågan att både förebygga och hantera kriser men redovisas ekonomiskt som en generell utveckling av samhällsskydd och beredskap.

Myndigheten ska enligt sin instruktion tillsammans med de ansvariga myndigheterna övergripande planera för åtgärder som bör vidtas (2 §). MSB ska även se till att erfarenheter tas till vara från inträffade olyckor och kriser (11 §), beställa forskning (12 §) och verka för en sammanhållen information om skydd mot olyckor, krisberedskap och totalförsvar samt om säkerhetspolitik (15 §).

Inom området generell utveckling av samhällsskydd och beredskap har MSB valt att redovisa vad som gjorts inom prestationstyperna Samordning, Beslutsunderlag och kunskapsförmedling samt Bidragsgivning.

Samordning

Under året har MSB utvecklat arbetet i samverkansområdena. Resultatet är nya arbetsformer som skapar förutsättningar för ett mer effektivt forum där myndigheter bidrar till en sammanhållen planering för krisberedskap och civilt försvar. De nya arbetsformerna har formulerats och förankrats med berörda myndigheter och tillämpas från och med januari 2017. Från och med 2017 är MSB ordförande i samtliga samverkansområden.

Beslutsunderlag och kunskapsförmedling

I mars redovisades årets nationella risk- och förmågebedömning. Den pekar på ett urval områden där MSB bedömer att ansvariga aktörer måste göra insatser för att stärka krisberedskapen genom att ytterligare öka förmågan och minska sårbarheter i främst el-, dricksvattensförsörjning och elektronisk kommunikation och när det gäller informations- och cybersäkerhet. I rapporteringen pekar MSB också på ett antal utvecklingsområden som behöver prioriteras för att stärka krisberedskapen, till exempel övningsverksamhet och kunskap om roller och ansvar. Rapporteringen har redovisats för ett stort antal mottagare samt använts i utbildningar inom Regeringskansliet och på Försvarshögskolans högre kurs i samhällets krisberedskap och totalförsvar.

Utvecklade arbetsformer i samverkansområdena skapar förutsättningar för en sammanhållen planering för krisberedskap och civilt försvar.

MSB beslutade under året om reviderade föreskrifter för statliga myndigheters arbete med risk- och sårbarhetsanalyser. De nya föreskrifterna innebär att myndigheter även ska beakta perspektivet höjd beredskap i sina risk- och sårbarhetsanalyser och att rapporteringstidpunkterna glesats ut. Detta för att skapa mer tid att omhänderta de brister som har identifierats och därmed öka förmåga i samhället, både vad avser krisberedskap och civilt försvar. Beslut har också fattats om vilka ytterligare myndigheter som ska redovisa risk- och sårbarhetsanalyser.

MSB publicerar årligen studien *Opinioner – om allmänhetens syn på samhällsskydd och beredskap, säkerhetspolitik och försvar*. Undersökningar om allmänhetens syn på försvars- och säkerhetspolitik har genomförts sedan början av 1950-talet och ger möjlighet att långsiktigt följa utvecklingen av allmänhetens attityder i viktiga samhällsfrågor.

MSB genomför utvärderingar som bedömer processer, resultat eller effekter av åtgärder inom samhällsskydd och beredskap. Under 2016 genomfördes en utvärdering av Trollhättans stads hantering för att avhjälpa och återställa drabbad verksamhet efter attacken vid skolan Kronan 2015. Den samlade bedömningen är att omfattande åtgärder vidtogs enligt de lagstadgade krav som finns på en kommun för att hantera en händelse som denna. I utvärderingen identifieras styrkor och svagheter i förberedelse, förmåga och hantering som kan bidra till lärande.

MSB har genomfört en framtidsstudie med fokus på kommunala räddningstjänstorganisationens framtid och utmaningar med sikte på år 2030. Den tar sin utgångspunkt i megatrender och samhällstrender och kommer att kunna utgöra ett viktigt underlag för vidare arbete, inte bara för räddningstjänst utan för samhällsskydd och beredskap generellt.

Bidragsgivning

Under generell förmåga redovisas bidrag som inte direkt kan kopplas till de områden som anges under avsnitten om "förebygga" respektive "hantera". Bidrag har utbetalats till statliga myndigheter, landsting, kommuner och frivilliga försvarsorganisationer för åtgärder som stärker krisberedskapsförmågan inom ett flertal områden.

Under året har 43 myndigheter (inklusive alla länsstyrelser) fått 360 mnkr från anslag 2:4 Krisberedskap för sammanlagt 207 projekt som syftar till att förebygga och hantera allvarliga händelser och kriser samt till att skapa eller vidmakthålla en grundläggande civil försvarsförmåga. Myndigheterna och MSB bedömer att projekten har stärkt krisberedskapsförmågan vilket bland annat visas av att resultat från ett stort antal projekt redan har kommit till nytta vid inträffade händelser och övningar under 2016.

MSB bedömer att landsting och kommuner genom den statliga ersättningen har fått förutsättningar att fullgöra sina uppgifter enligt lagen (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Tretton frivilliga försvarsorganisationer (FFO) har genom uppdragsmedel från MSB genomfört 114 uppdrag under året. Totalt cirka 32,5 mnkr har lämnats i bidrag från anslag 2:4 Krisberedskap till FFO för dessa uppdrag, som ska bidra till att skapa och upprätthålla kompetens hos frivilliga som svarar mot specifika behov av förstärkningsresurser hos aktörerna i krisberedskapssystemet. Organisationerna gör bedömningen att resultatet från dessa uppdrag redan har kommit till nytta vid faktiska händelser och övningar.

MSB bedömer att åtgärderna sammantaget bidrar till att stärka samhällets samlade krisberedskapsförmåga.

Prestationstyp	2016	2015
Tillsyn	841	-
Bidragsgivning	676 479	648 680
Utbildning	35 061	23 332
Metod- och teknikstöd	7 773	4 780
Beslutsunderlag och kunskapsförmedling	91 133	70 677
Samordning	23 376	8 192
Stödjande och styrande arbete	30 465	33 466
Totala kostnader	865 127	789 127

Tabell: Kostnad per prestationstyp (belopp i tkr). Det är inte möjligt att ange jämförelsevärden för 2014, se inledningen till årsredovisningen.

MSB:s samlade kostnader för stöd till förmågeutveckling har ökat med drygt 75 mnkr jämfört med 2015. Den främsta anledningen till denna ökning är att bidragen till andra myndigheter ökat, till exempel lämnar MSB från och med 2016 riktade bidrag till samtliga länsstyrelser för deras arbete med att återuppta planeringen för höjd beredskap. När det gäller ökningen för prestationstypen beslutsunderlag och kunskapsförmedling har mer redovisats mot generell förmåga under 2016 då ett flertal prestationer är svåra att hänföra till specifika förmågor. Detta förklarar ökningen mellan åren för den prestationstypen. Ökningen avseende utbildning är hänförlig till en ökad satsning på utveckling av utbildningsverksamheten inklusive utveckling av olika kurser.

Särskild återrapporering

Särskild återrapportering

Ökad kvalitet och effektivitet

Återrapportering nr 1 i regleringsbrevet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska redovisa de åtgärder som vidtagits för att ytterligare förbättra kvaliteten och effektiviteten i verksamheten.

MSB arbetar kontinuerligt med att utveckla verksamheten i syfte att förbättra kvaliteten och effektiviteten. Detta är en förutsättning för att kunna hantera de utmaningar som finns inom myndighetens ansvarsområden, till exempel vad avser informationssäkerhet och civilt försvar, inom oförändrade eller minskade ekonomiska ramar.

Vid ingången av 2016 skapade MSB en ny avdelning som ersatte två tidigare avdelningar. Utöver direkta besparingar på cirka 15 mnkr/år har denna förändring även inneburit att processer som tidigare legat på flera avdelningar nu samordnats på ett bättre sätt. Inom ramen för denna förändring har till exempel formerna för samverkansområdenas arbete utvecklats vilket innebär att de ingående myndigheternas samplanering kommer att bli mer strukturerad och effektiv.

MSB har även vidareutvecklat myndighetens process för inriktning, planering och uppföljning under året. Denna utveckling tar sin utgångspunkt i ESV:s modell för verksamhetslogik och syftar till att stärka kopplingen mellan myndighetens prestationer, dvs det vi gör, till mer långsiktiga effekter i samhället. Inom ramen för detta arbete ingår till exempel att försöka bedöma med vilka medel vi får till största effekt i samhället – genom ökad kunskap, ekonomiska medel eller regler.

Myndigheten arbetar även med att effektivisera informationshanteringen. Detta arbete tar sin utgångspunkt i att säkerställa en hög informationssäkerhet men också i en processorienterad dokumenthantering med införande av dokumenthanteringssystem som underlättar samverkan och samarbete. För att bättre kunna ta till vara digitaliseringens möjligheter har nya systemstöd anskaffats. Kopplat till detta görs en översyn av myndighetens interna processer i syfte att identifiera och initiera ytterligare förbättringsmöjligheter.

Under året har även regelförenklingar genomförts som berör export och import av brandfarliga och explosiva varor. Inom insatsområdet har en kvalitetskommitté tillsatts med uppgift att utveckla kvalitetsarbetet kring den operativa verksamheten och effektivisering av processerna för materielhantering. Kompetensförsörjningen av insatser och övrig operativ verksamhet har genomlysts och tydliggjorts för att säkra kvalitet och effektivitet. MSB har under året arbetat för att öka användningen av intern personal vid genomförandet av insatser. Detta för att fullt ut dra nytta av myndighetens nationella mandat, liksom för att återföra kunskaper och erfarenheter från biståndsverksamheten till nytta också i

den svenska kontexten. MSB har även sett över formerna för och innehållet i den utbildning som myndigheten tillhandahåller för deltidsanställd räddningstjänstpersonal i syfte att anpassa utformningen fr.o.m. 2018. Ett syfte med denna översyn har varit att kunna genomföra utbildningen mer regionalt/lokalt vilket varit ett starkt önskemål från den kommunala räddningstjänsten.

MSB har sedan myndigheten bildades aktivt arbetat för att minska myndighetens resande. Som en del i detta har MSB bland annat utvecklat lösningar för olika typer av digitala möten och aktivt deltagit i myndighetsnätverket Resfria möten i myndigheter (REMM). MSB kan konstatera att resandet och kostnader för resor minskar och att antalet distansmöten ökar vilket är positivt utifrån såväl miljö-, arbetstids- som kostnads-perspektivet.

MSB kan konstatera att överflyttningen av myndighetens lönehantering till Statens servicecenter (SSC) har lett till nya arbetsuppgifter och merarbete för MSB och att myndighetens totala kostnader därmed ökat. En viss kostnadsökning fanns med i myndighetens kalkyler inför beslut om överflyttning men det fanns samtidigt en förhoppning om kostnadseffektiviseringar för staten som helhet och för MSB på sikt. En av orsakerna till de ökade kostnaderna är att MSB har flera anställningsformer såsom timanställningar, beredskapstjänstgöringar och utlandsanställda som avviker från standardlönetjänsten vilket medför extrakostnader och extra administrativt arbete.

Kompetensförsörjning

Redovisning enligt 3 kap 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Rekrytering

MSB använder konsekvent modellen *Kompetensbaserad rekrytering* vid samtliga rekryteringar. Metoden används för att säkerställa att efterfrågad kompetens är väl definierad utifrån verksamhetens behov samt att bedömningar av sökande som görs sker på ett korrekt och icke-diskriminerande sätt. MSB har påbörjat 197 rekryteringar under året vilket är en ökning med 59 procent jämfört med föregående år. Av dessa var 148 stycken tillsvidareanställningar. Ökningen i rekryteringarna är delvis ett resultat av den återhållsamhet i rekrytering som infördes under 2015 i samband med omorganisation och bildandet av en ny avdelning, vilket skapade ett stort behov av att rekrytera under 2016. Visstidsanställd personal har utgjort cirka 25 procent av de anställda. MSB tillämpar tidsbegränsade chefsförordnanden och under 2016 har 16 chefer förordnats varav 7 rekryterats via extern annonsering. Rekryteringsläget på arbetsmarknaden är fortfarande gynnsamt förutom inom några enstaka och specifika kompetensområden.

Kompetensutveckling

Med anledning av myndighetens uppdrag inom området civilt försvar har särskilda satsningar gjorts för att vidareutveckla medarbetares

kompetens inom området, både på en grundläggande och mer fördjupad nivå. Dessutom görs en särskild satsning inom området statlig värdegrund och förvaltningskunskap som samtliga medarbetare ska ta del av. Utbildningar inom jämställdhetsintegrering, introduktionsutbildningar, projektledarutbildningar och miljöutbildning har genomförts under året. Utöver dessa finns också e-learning utbildningar inom genus och jämställdhet i arbetslivet, grundläggande Rakel-utbildning samt informationssäkerhet som är del av introduktionen av nya medarbetare.

Chefsutveckling

MSB påbörjade under förra året en utvecklad systematisk introduktion för nya chefer. I år har denna vidareutvecklats med bland annat en utbildning i vad arbetsgivarrollen innebär inom staten och MSB. Under året har myndigheten också genomfört chefsdagar för alla chefer vid två tillfällen. Bland annat har statliga värdegrundsfrågor, organisatorisk och social arbetsmiljö och modernt, tillitsbaserat chefskap varit i fokus. En utbildning för chefer i psykosocial arbetsmiljö har också genomförts under året.

Inför att chefsförordnanden löper ut genomförs fördjupade utvecklingsamtal och som stöd för dessa samtal används ett så kallat 360 graders uppföljningsverktyg. Under året har 8 chefer genomfört en sådan uppföljning. Som ett led i chefsutvecklingen används också externa coacher och ledarskapsprogram.

Avveckling

Under året har 94 tillsvidareanställda slutat sina anställningar. Av dessa har 63 personer fått annat arbete, 16 har gått i pension, 15 har blivit uppsagda på grund av arbetsbrist med anledning av att delar av organisationen anpassats till en förändrad verksamhet.

Sjukfrånvaro

Redovisning av sjukfrånvaron enligt 7 kap 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Totalt	3,43 %	2,38 %	1,99 %	2,26 %	2,33 %	2,06 %	2,10 %	2,04 %
Totalt kvinnor	4,82 %	3,25 %	2,58 %	2,92 %	3,30 %	3,04 %	2,85 %	2,73 %
Totalt män	2,10 %	1,57 %	1,46 %	1,69 %	1,45 %	1,21 %	1,45 %	1,43 %
Alla yngre än 30 år	2,85 %	4,44 %	0,59 %	2,09 %	1,38 %	1,41 %	1,14 %	0,52 %
Alla 30–49 år	3,11 %	1,82 %	1,74 %	1,93 %	2,20 %	1,97 %	1,63 %	1,56 %
Alla 50 år eller mer	3,87 %	3,07 %	2,42 %	2,78 %	2,60 %	2,29 %	3,03 %	3,08 %
Andelen långtidssjukskrivna (mer än 60 dgr)	58,13 %	56,73 %	52,95 %	49,79 %	49,58 %	49,95 %	38,01 %	40,89 %
Antal långtidssjukskrivna	53	41	33	35	32	27	20	19

Tabell: Sjukfrånvaro 2016.

Sjukfrånvaron beräknas i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden inom respektive grupp.

Av den totala sjukfrånvaron utgjorde långtidssjukskrivna 58,13 procent, vilket åter igen är en liten ökning. Antalet långtidssjukskrivna är också högre än tidigare år. 2016 visar en återgång till det mera normala när det gäller sjukfrånvaro i åldersgrupper.

Skillnaden i sjukfrånvaro män och kvinnor har ökat ytterligare. Det är svårt att säga att det enbart är arbetet som driver sjukfrånvaron inom MSB. En ganska stor del av den långa sjukfrånvaron är kopplat till sjukdomar som inte direkt är förknippade med arbetet. För övrigt ser det dock ut som i övriga landet, det är de psykiatriska diagnoserna som ökar. Myndigheten avviker inte från staten i övrigt och heller inte från den trend som råder i landet för övrigt. Under senare delen av 2016 verkar en stabilisering skett då ökningen avstannat.

Jämställdhetsintegrering

MSB ska redovisa åtgärder och resultat när det gäller att jämställdhetsintegrera myndighetens verksamhet.

I 2013 års regleringsbrev fick MSB, som en av 18 myndigheter, i uppdrag att påbörja jämställdhetsintegrering av kärnverksamheten. Mot bakgrund av detta har särskilda utbildningssatsningar genomförts vid ett flertal tillfällen där målgruppen varit både chefer och medarbetare. Förståelse och kunskap är en förutsättning för det fortsatta integreringsarbetet.

MSB har under 2016 arbetat med att ta fram en särskild handlingsplan för jämställdhetsintegrering av utbildningsverksamheten. I den hanteras även utveckling av metod och teknik utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Utbildningsverksamheten stödjer även räddningsinsatser på lika villkor för kvinnor och män. För kursutvecklare har en utbildning i genus genomförts. Utbildningen hade som fokus att belysa hur genusperspektivet kan beaktas i kursdesign och kursplanarbetet. Under 2016 har myndigheten fastställt flera kursplaner i vilka genusperspektivet inarbetats. Detta har särskilt berört det större arbetet med ny Grundutbildning för Räddningstjänstpersonal i Beredskap (GRiB).

Under 2016 har MSB utvecklat en Gender Field Advisor Course för myndighetens resursbas. Inom den operativa verksamheten har relevant personal fått utbildning i jämställd rekrytering samt att utreda jämställdhetsaspekter i samordningsuppdraget. Inom insatsverksamheten har ett graderingssystem tagits i bruk där man i insatshanteringen tydliggör hur insatser påverkar jämställdhet och utsatta grupper. MSB har också genomfört flera insatser som fokuserar på jämställdhetsintegrering i humanitärt bistånd, katastrofriskreducering och förebyggande av könsbaserat våld. Exempelvis har MSB uppfört och kvalitetssäkrat byggnationer

och verksamhet för kvinnor på flykt i Kamerun, med särskilt fokus på stöd till våldsutsatta och information kopplat till könsbaserat våld³.

Från och med 2016 finns viss ny statistik uppdelad på kön. Ett exempel är räddningstjänstens insatser, där antalet skadade i den senaste händelse-rapporten anges uppdelad på kön. Kommunikationsstrategin är genus-medveten, vilket bland annat innebär att löpande beakta jämställdhet (att exempelvis kvinnor och flickor synliggöras) i informationsmaterial, utbildningsmaterial och presentationer.

Utbildning har genomförts vid upphandlingsenheten i jämställd upphandling. Arbetet kommer under 2017 att utmynna i kriterier för jämställd upphandling och att arbeta in dessa i enhetens arbete. Vid upphandling av kläder finns idag angivet i kravspecifikationen att särskild hänsyn ska tas till jämställdhetsperspektivet.

MSB:s miljöarbete

Myndighetens miljöarbete omfattar såväl myndighetens interna miljöledningssystem som arbetet med att nå generationsmålet och de nationella miljökvalitetsmålen. Miljöarbetet är en integrerad del av myndighetens ordinarie planerings- och uppföljningsprocess.

MSB bedriver miljöledningsarbetet enligt kraven i Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter och SS-EN ISO 14001:2004 Miljöledningssystem – Krav och vägledning.

En detaljerad redovisning av myndighetens miljöarbete, måluppföljning samt förbrukningstal etc. återfinns i den årliga miljöredovisningen som lämnas till Naturvårdsverket.

Den mest betydande direkta miljöpåverkan bedöms, utifrån miljöutredningen, vara myndighetens resor, transporter (inklusive godstransporter) och energiförbrukning för verksamheten likaså energiförbrukning vid myndighetens lokaler.

Vidare bedöms MSB:s största indirekta miljöpåverkan vara positiv och verkar genom myndighetens uppgift att utveckla samhällets förmåga att förebygga och hantera olyckor och kriser.

Förmåga att förebygga händelser

Exempel på förebyggande verksamhet som verkar för att nå miljökvalitetsmålen är myndighetens arbete med remissvar vid miljöbalksärenden. MSB tar upp relevanta förslag till åtgärder och förslag till villkor för att företagen ska minimera miljöpåverkan av en olycka. Exempel på sådana

---

3. Arbetet med jämställdhetsintegrering är kopplat till arbetet med kvinnor, fred och säkerhet och Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsråds-resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020. För fler exempel från insatsverksamheten och rapportering kopplat till handlingsplanen, se årsredovisning för insatsverksamheten.

åtgärder eller villkor är krav kopplade till hantering av släckvatten, överflyllnadslarm på cisterner och sekundärtskydd för cisterner (till exempel invallning). Inom informationssäkerhetsområdet verkar MSB för minskade störningar i informationsinfrastrukturen som i sin tur leder till minskade störningar i samhällsviktiga verksamheter. MSB stödjer också kommuner och länsstyrelser med översiktliga översvämning- och stabilitetskarteringar som är ett underlag för kommunernas riskinventering och riskhantering. Översvämningsskarteringarna kan också användas som stöd för att identifiera förorenade områden som riskerar att översvämmas.

MSB tillhandahåller utbildningar och genomför övningar samt ser till att ledningsmetoder, materiel, verktyg och stödsystem för räddningstjänst och krishantering utvecklas och tillhandahålls. Exempel på förbyggande verksamhet som verkar för att nå miljökvalitetsmålen är MBS:s arbete med att utveckla den kommunala räddningstjänstens metodförmåga före, under och efter insats. Utvecklingsarbetet innefattar att insatserna ska vara skonsamma mot miljön. Vidare pågår arbete med att utveckla metoder för att samla upp kontaminerat vatten vid större bränder. Inom CBRNE-området utbildar MSB personal med syftet att förstärka samhällets samlade förmåga att kunna hantera en händelse där radioaktivitet finns.

MSB:s arbete med att följa upp verksamheter och händelser där vi också beaktar miljöaspekterna genom tillsyn, analys, uppföljning, utvärdering, beställning av forskning samt lärande från inträffade händelser. Genom detta arbete kan vi följa upp miljöeffekter över tid. MSB samlar också in data från inträffade olyckor med miljöpåverkan via insatsrapporter, och olycksundersökningar. Detta används sedan som viktig kunskapsåterföring.

Förmåga att hantera händelser

Den främsta miljöpåverkan inom den hanterande verksamheten är inom den operativa verksamheten. Den operativa avdelningen har i sin målbild att vara en ledande aktör inom miljö till år 2018 och har en handlingsplan för att integrera miljö i nationella insatser samt i humanitära och katastrofriskreducerande insatser internationellt. Här läggs fokus på att minska och förebygga negativ miljöpåverkan från insatserna samt öka andelen insatser med miljöinriktning. MSB arbetar med att kontinuerligt utveckla metoder och verktyg för miljöintegrering i hanteringen av operativa händelser samt med att stödja våra partners i deras miljöarbete – både i respons och strukturerat miljöledningsarbete. Stödet sker genom ett ökat användande av miljöexperter i fält, riktat organisationsstöd samt genom deltagande i nationella och internationella nätverk och andra strategiska forum. Som svensk aktör i internationell verksamhet verkar MSB för att nå generationsmålet genom att säkerställa att vi inte exporterar miljö- och hälsoproblem till andra länder, men också genom att vi bidrar till att internationella och nationella aktörer arbetar förebyggande, reducerar miljörisker och bygger en bättre beredskap att hantera miljörelaterade katastrofhändelser.

Redovisning av regeringsuppdrag (M2015/2633/Mm) Uppdrag att analysera hur myndigheten ska verka för att nå miljömålen.

Myndighetens handlingsplan enligt regeringsuppdraget har integrerats i ordinarie verksamhetsplanering. Befintliga åtgärder kopplade till förmåga, effektmål och prestationsmål har identifierats och ska löpande vidareutvecklas, sorteras och prioriteras i kommande verksamhetsplaner.

Handlingsplanen utgörs av en sammanställning över prioriterade miljöåtgärder inom kärnverksamheten med koppling hur vi ska verka för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

Prioriterade åtgärder

Exempel på prioriterade åtgärder som myndigheten arbetar med och som bidrar till att nå myndighetens miljömål, generationsmålet och miljö kvalitetsmålen är bland annat det arbete som görs inom den operativa avdelningen. Fyra fokusområden har arbetats fram och finns i den handlingsplan för det långsiktiga miljöarbetet inom insatsverksamheten. Dessa är grön profil på MSB:s insatsverksamhet, humanitärt miljö stöd, stöd vid miljö katastrofer samt miljö och klimatanpassning inom katastrofriskreducerande insatser. Arbetet med konkreta åtgärder mot dessa pågår och kommer att konkretiseras ytterligare och prioriteras tydligare.

En annan prioriterad åtgärd och ett av de större målen som myndigheten arbetar med är att synliggöra de negativa miljökonsekvenser som kan komma av användning av skum och stora mängder släckvatten i samband med räddningsinsatser. Vi arbetar med att utveckla metoder för att begränsa räddningsinsatsers negativa miljöpåverkan kopplat till användningen av släckvatten.

Myndigheten ska i sina remissvar gällande miljöbalksärenden ta upp relevanta krav för att företagen ska minimera miljöpåverkan av en olycka. Överfyllnadsskydd och olika typer av barriärer (sekundärt skydd och invallningar) är exempel på krav som ställs. Regelarbetet och arbetet med tillståndsprövning inom området explosiva varor samt regelarbetet inom områdena transport av farligt gods och Seveso är andra prioriterade åtgärder som finns med i handlingsplanen.

Åtgärderna verkar framförallt för att nå generationsmålet samt miljö kvalitetsmålen 1 begränsad klimatpåverkan, 2 frisk luft, 4 giftfri miljö, 6 strålsäker miljö, 8 levande sjöar och vattendrag, 9 grundvatten av god kvalitet, 10 hav i balans samt levande kust och skärgård, 11 myllrande våtmarker, 12 levande skogar, 15 god bebyggd miljö och ett 16 rikt växt- och djurliv.

Investeringsplan

I nedanstående tabell framgår de investeringar som finns angivna i investeringsplanen i regleringsbrevet.

Belopp i tkr	Budget 2016	Utfall 2016
Rakelverksamheten	218 900	229 046
Beredskapstillgångar	29 000	32 821
Summa investeringar	247 900	261 867
Anslag	31 000	24 821
Lån i Riksgäldskontoret	216 900	237 046
Summa finansiering	247 900	261 867

Utfallet av årets investeringar överensstämmer väl med budgeterade investeringar. De marginella skillnader som finns mellan budget och utfall avser i allt väsentligt förskjutningar när i tiden investeringar har inträffat. När det gäller budgeten i regleringsbrevet för andel av investeringarna som finansieras med anslag är den missvisande hög då det endast är delar av beredskapstillgångarna som finansieras med anslag. Rakelinvesteringar finansieras i sin helhet med lån. Den verkliga budgeten för andel investeringar som finansieras med anslag har således aldrig varit 31 mnkr utan ligger i nivå med det utfall som anges för 2016.

Avgiftsbelagd verksamhet

Redovisning av avgiftsbelagd verksamhet enligt 3 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Uppdragsverksamhet (belopp i tkr)	Bal resultat t.o.m 2014	Resultat 2015	Intäkter 2016	Kostnader 2016	Resultat 2016	Bal resultat
Uppdragsverksamhet						
Uppdragsutbildning m.m.	-8 153	3 453	46 728	42 913	3 815	-886
Tekniska system (SGSI)	-163	1 087	6 838	6 288	550	1 474
Tjänsteexport	6 218	-1 559	8 550	10 366	-1 816	2 844
Internationella insatser	-8 167	3 055	113 697	114 215	-518	-5 631
Rakel	1 194	33 084	495 893	443 264	52 628	86 907
Summa	-9 071	39 121	671 706	617 047	54 659	84 709
Offentligrättslig verksamhet						
Intyg förare	1 640	-625	3 277	3 923	-645	369
Summa	1 640	-625	3 277	3 923	-645	369
Totalt	-7 431	38 496	674 983	620 970	54 014	85 078

Tabell: Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras (belopp i tkr).

I not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar i den finansiella delen av årsredovisningen uppgår intäkterna för de avgiftsbelagda verksamheterna till 667 224 tkr. Skillnaden på 7 759 tkr jämfört med ovanstående tabell förklaras av att tabellen visar de totala intäkterna för verksamheterna, dvs. även finansiella intäkter och intäkter av bidrag. Not 2 innehåller endast det som redovisas under rubriken Intäkter av avgifter och andra ersättningar. De finansiella intäkterna uppgår till 12 tkr för Uppdragsutbildning m.m, 25 tkr för Tjänsteexport, 43 tkr för Internationella insatser och 5 414 tkr för Rakel. Bidragsintäkterna uppgår till 351 tkr för Uppdragsutbildning m.m, 1 914 tkr för Internationella insatser.

Det totala ackumulerade resultatet vid utgången av 2016 uppgår till 12,6 procent av intäkterna (omsättningen). I budgetunderlaget för 2018–2020 föreslår MSB därför i enlighet med avgiftsförordningen (1992:191) 25a § att överskottet balanseras till kommande år för att täcka beräknade underskott efter 2018 då anslag för sänkt Rakelavgift till kommuner beräknas upphöra.

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras

Uppdragsutbildning m.m.

Verksamhetens totala omsättning uppgår till cirka 47 mnkr och resultatet visar på ett överskott med 3,8 mnkr, vilket är något högre än föregående år. Det balanserade resultatet uppgår därmed till ett underskott med cirka 0,9 mnkr. Jämfört med 2015 har omsättningen ökat med 15 mnkr avseende stöd till Migrationsverket för asylboende. Under året har i genomsnitt 148 asylsökande per månad bott i lokaler som MSB hyr för Migrationsverkets räkning på Sandö och sedan vidarefakturerar. Dessutom lagas och serveras alla måltider till de asylboende under veckans samtliga dagar. Denna nytillkommande verksamhet har inneburit nyan-

ställningar med 10 personer för att kunna tillgodose den service som MSB tillhandahåller åt Migrationsverket.

Intyg för förare och säkerhetsrådgivare

Utifrån regelverket för transport av farligt gods utfärdar MSB intyg för ADR-förare för transport av farligt gods och examinerar säkerhetsrådgivare.

MSB har genomfört sex provtillfällen för säkerhetsrådgivare med totalt 114 provdeltagare. Av dessa godkändes 93 personer, vilket är cirka 50 färre än under 2015. Totalt finns 563 godkända säkerhetsrådgivare i landet, vilket är cirka 20 färre än under 2015.

Under 2016 utbildades och godkändes drygt 11 500 personer för intyg om transport av farligt gods på väg, vilket är ungefär lika många som föregående år. Under året påbörjades utvecklingen av en IT-lösning för examination av ADR-förare i Trafikverkets förarprovsystem.

Drift och förvaltning av andras tekniska system

Intäkterna för verksamheten uppgick till 6,8 mnkr. Utvecklingsarbete som var planerat för 2016 skjuts till kommande år vilket innebär ett överskott på 0,6 mnkr som balanseras till 2017. Verksamheten Drift och förvaltning av andras tekniska system avser den nationella säkra nät-tjänsten Swedish Government Secure Intranet (SGSI). 33 myndigheter är anslutna till nätet, varav en anslutning tillkom under 2016.

Tjänsteexport

Omsättningen uppgår till cirka 8,5 mnkr och resultatet innebär ett underskott med 1,8 mnkr. Det balanserade resultatet uppgår till ett överskott med 2,8 mnkr. Ungefär $\frac{3}{4}$ av intäkterna för tjänsteexporten utgörs av kurser inom ramen för EU:s civilskyddsmekanism. Eftersom MSB inte har full kostnadstäckning för dessa kurser innebär det årliga underskott så länge övrig tjänsteexport utgörs av en mindre del av verksamheten. Detta har MSB påtalat regeringen, vilket har resulterat i ett undantag i regleringsbrevet för 2017 avseende det ekonomiska målet full kostnadstäckning.

Internationella insatser

MSB:s biståndsinsatser finansieras med externa medel, i enlighet med bestämmelserna i myndighetens instruktion. 2014 och 2015 var exceptionella år med flera stora hastigt uppkomna humanitära krissituationer. Under 2016 har kriserna inte haft samma karaktär utan fokus har legat på långvariga kriser. Därmed har insatsvolymen mätt som mängd finansiering minskat, då nya kriser tenderar att medföra insatser med betydande ekonomisk omfattning under kort tid. Detta i kombination med att den internationella verksamheten var lägre prioriterad under inledningen av året, på grund av flyktingsituationen i Sverige, förklarar det lägre kostnadsutfallet 2016 jämfört med de båda föregående åren. Mot slutet av 2016 har MSB dock påbörjat flera ekonomiskt omfattande insatser, exempelvis boende- och kontorsbyggnationer i Nigeria och Centralafrikanska republiken, varför utfallet åter kan förväntas bli högre under 2017 jämfört med 2016.

Rake!

Verksamhetens intäkter uppgick till cirka 496 mnkr och har ökat till följd av högre anslutning och höjda avgifter för statliga myndigheter i regleringsbrev 2016, samt ränteintäkter från lånefinansierade investeringar. Årets resultat uppgår till ett överskott på cirka 52 mnkr. Kostnader har finansierats från anslag 2:4 Krisberedskap med 37 mnkr. Medlen från anslag 2:4 Krisberedskap avser att finansiera ett lägre abonnemangspris för kommuner, det så kallade samverkanstillägget. Det innebär ett balanserat överskott vid årets slut på cirka 87 mnkr.

Avgiftsbelagd verksamhet där avgiftsintäkterna inte disponeras

För närvarande finns det inga pågående skadeståndsärenden.

Finansiell redovisning

Finansiell redovisning

Resultaträkning

Belopp anges i tkr		2016	2015
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	Not 1	1 142 799	1 177 685
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	Not 2	683 495	702 279
Intäkter av bidrag	Not 3	9 728	17 988
Finansiella intäkter	Not 4	7 796	4 506
Summa verksamhetens intäkter		1 843 818	1 902 458
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	Not 5	-761 773	-798 545
Kostnader för lokaler	Not 6	-178 643	-182 769
Övriga driftkostnader	Not 7	-667 262	-697 474
Finansiella kostnader	Not 8	-2 564	2 473
Avskrivningar och nedskrivningar	Not 9	-274 467	-256 920
Summa verksamhetens kostnader		-1 884 709	-1 933 235
Verksamhetsutfall		-40 891	-30 777
Uppbördsverksamhet Not 10			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras		-	82 736
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-	-82 736
Saldo uppbördsverksamhet		-	-
Transfereringar Not 11			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		987 008	931 920
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		700	700
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		96	-
Lämnade bidrag		-979 560	-928 237
Saldo transfereringar		8 244	4 383
Årets kapitalförändring	Not 12	-32 647	-26 394

Balansräkning

Tillgångar (Belopp anges i tkr)		2016-12-31	2015-12-31
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	Not 13	1 441	1 659
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	Not 14	181 841	204 378
Summa immateriella anläggningstillgångar		183 282	206 037
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, mark och annan fast egendom	Not 15	4 968	5 640
Förbättringsutgifter på annans fastighet	Not 16	15 506	16 198
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	Not 17	1 264 170	1 296 301
Pågående nyanläggningar	Not 18	122 825	25 938
Beredskapstillgångar	Not 19	193 739	190 826
Summa materiella anläggningstillgångar		1 601 208	1 534 903
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga fordringar	Not 20	7 577	-
Summa finansiella anläggningstillgångar		7 577	-
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	Not 21	42 329	61 121
Summa varulager m.m.		42 329	61 121
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	Not 22	12 800	13 881
Fordringar hos andra myndigheter	Not 23	54 763	46 778
Övriga kortfristiga fordringar	Not 24	4 296	1 631
Summa kortfristiga fordringar		71 859	62 290
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		249 619	205 083
Upplupna bidragsintäkter		3 757	6 693
Övriga upplupna intäkter		10 614	19 577
Summa periodavgränsningsposter	Not 25	263 990	231 353
Avräkning med statsverket	Not 26	62 637	56 776

Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	Not 27	158 036	105 320
Kassa och bank		4 998	5 169
Summa kassa och bank		163 034	110 489
Summa tillgångar		2 395 916	2 262 969

Kapital och skulder (Belopp anges i tkr)		2016-12-31	2015-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital		517 827	532 832
Balanserad kapitalförändring	Not 28	30 841	-12 037
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Not 12	-32 647	-26 394
Summa myndighetskapital	Not 29	516 021	494 401
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 30	8 343	11 581
Övriga avsättningar	Not 31	14 428	12 236
Summa avsättningar		22 771	23 817
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	Not 32	1 206 472	1 197 589
Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Not 32	105 000	109 076
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	Not 33	71 289	61 844
Leverantörsskulder	Not 34	258 032	201 525
Övriga kortfristiga skulder	Not 35	19 749	13 342
Summa skulder m.m.		1 660 542	1 583 376
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		61 594	83 429
Oförbrukade bidrag		13 350	5 062
Övriga förutbetalda intäkter		121 638	72 884
Summa periodavgränsningsposter	Not 36	196 582	161 375
Summa kapital och skulder		2 395 916	2 262 969

Anslagsredovisning

Anslag/post (Belopp anges i tkr)		Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt RB	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 6 – Försvar och samhällets krisberedskap							
2:2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	0	24 850		24 850	-24 850	0
2:3:2	Ersättning för räddningstjänst m.m.	Not 37	21 080	-18 492	21 080	-11 372	9 708
2:4	Krisberedskap	34 286	1 078 646	-4 154	1 108 778	-1 042 821	65 957
	2:4:1 Viss internationell säkerhetsfrämjande och humanitär verksamhet	Not 38	10 785	-919	10 804	-5 680	5 124
	2:4:5 Krisberedskap	Not 39	1 067 861	-3 235	1 097 974	-1 037 141	60 833
2:7:1	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	Not 40	1 052 561		1 067 554	-1 052 998	14 556
Utgiftsområde 7 – Internationellt bistånd							
1:1:41	Internationell civil krishantering – del till MSB	Not 41	40 000	-2 042	40 000	-36 381	3 619
Utgiftsområde 20 – Allmän miljö- och naturvård							
1:10:1	Klimatanpassning – del till MSB	Not 42	15 500	-41	15 500	-15 652	-152
Summa		Not 43	2 232 637	-24 729	2 277 762	-2 184 074	93 688

Inkomsttitelredovisning (Belopp anges i tkr)	Beräknat	Inkomster
Avräknat mot inkomsttitel		
2713 004 Vattenföreningssavgift m.m.	Not 44	-

Villkor anslag utgiftsområde 6, högsta belopp, tkr			
Anslag	Avser	Villkor	Utfall
2:2:2	Uppgifter enl förordning (2009:956) om översvämningsrisker	6 500	2 442
2:4:5	Drift och förvaltning ledningsplatser	18 000	15 109
2:4:5	Överenskommelse mellan staten och SKL	300 000	297 321
	– varav finansiering Rakel	37 000	37 000
2:4:5	Utbetalning landsting åtgärder extraordinära händelser	10 000	10 000
2:4:5	Utbetalning uppdrag frivillig försvarsverksamhet, krisberedskap	33 400	32 440
2:4:5	Utbetalning SOS Alarm Sverige AB inrättande VMA	25 000	25 000
2:7:1	Abonnemangavgift Rakel	6 089	6 089
2:7:1	Ersättning till ideella organisationer enskildes förmåga	33 000	33 000
2:7:1	Drift och vidmakthållande reservfunktioner inom etermedia	20 000	19 677
2:7:1	Ersättning till kommuner grundutbildning deltidsanställd räddningstjänstpersonal	35 000	17 558
2:7:1	Ersättning till länsstyrelser tillsynsansvar Sevesolagen	14 000	12 602
2:7:1	Beredskapsåtgärder mot kärnkraftsolyckor	26 000	25 997
2:7:1	Beredskap och indirekta kostnader internationella insatser	115 000	111 659
2:7:1	Organisationsstöd frivillig försvarsverksamhet	23 000	23 000

Villkor anslag utgiftsområde 20, högsta belopp, tkr			
Anslag	Avser	Villkor	Utfall
1:10:1	Framtagande metod skyfall tätbebyggelse	1 500	419

Villkor anslag utgiftsområde 7, högsta belopp, tkr			
Anslag	Avser	Villkor	Utfall
1:1:41	Insatser inom ramen för FN m.m.	200	110
	Insatser inom ramen för EU	25 800	23 759
	Insatser inom ramen för OSSE	3 000	1 955
	Temporära internationella närvaron i Hebron (TIPH)	5 200	5 028
	Annan insatsnära verksamhet	1 300	1 184
	Stöd civila krishanteringsinsatser i DAC-länder	3 500	3 402
	Förvaltningskostnader	1 000	943

Bemyndiganderedovisning

Anslag/post (Belopp anges i tkr)		Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år					
					År 2017	År 2018	År 2019	År 2020	År 2021	
2:2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	Not 45	80 000	20 904	23 577	19 122	4 455	-	-	-
2:4:5	Krisberedskap		712 000	634 056	683 427	387 654	213 934	47 512	25 937	8 390
	– Landstingens ledningsförmåga			4 908	4 588	4 158	430	-	-	-
	– Kommunala ledningsplatser			49 379	39 508	30 037	9 471	-	-	-
	– Räddningscentraler			8 038	20 149	15 729	3 795	625	-	-
	– Samverkansprojekt			3 056	2 206	2 206	-	-	-	-
	– Bidrag myndigheter			353 817	371 977	238 777	133 200	-	-	-
	– Forskning			214 858	244 999	96 747	67 038	46 887	25 937	8 390
Totalt			792 000	654 960	707 004	406 776	218 389	47 512	25 937	8 390

Finansieringsanalys

(Belopp anges i tkr)		2016	2015
Drift			
Kostnader	Not 46	-1 609 459	-1 669 356
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag		1 142 799	1 177 685
Intäkter av avgifter och ersättningar	Not 47	683 366	701 858
Intäkter av bidrag		9 728	17 988
Övriga intäkter		7 796	4 506
Summa medel som tillförts för finansiering av drift		1 843 689	1 902 036
Minskning av lager		18 792	31 279
Ökning av kortfristiga fordringar		-41 763	6 260
Ökning av kortfristiga skulder		109 982	-174 960
Kassaflöde från drift		321 241	95 259
Investeringar			
Investering i materiella tillgångar	Not 48	-279 309	-109 213
Investering i immateriella tillgångar		-42 848	-34 480
Summa investeringsutgifter		-322 157	-143 693
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret		310 769	185 963
– amorteringar		-305 961	-167 614
Ökning av statskapital med medel som erhållits från statens budget		54 267	48 449
Försäljning av anläggningstillgångar		247	453
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar		59 322	67 251
Kassaflöde till investeringar		-262 835	-76 443
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter mm som inte disponeras		-	82 736
Inbetalningar i uppbördsverksamhet		-	82 736
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-	-82 736
Kassaflöde till uppbördsverksamhet		-	0

Tabellen fortsätter!

⌵ Fortsättning finansieringsanalys.

(Belopp anges i tkr)	2016	2015
Transfereringsverksamhet		
Lämnade bidrag	-979 560	-928 237
Förändring av lång- och kortfristiga fordringar och skulder	-8 244	-4 383
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>	<i>-987 804</i>	<i>-932 620</i>
Finansiering av transfereringsverksamhet		
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	987 008	931 920
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag	700	700
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	96	-
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>	<i>987 805</i>	<i>932 620</i>
Kassaflöde från transfereringsverksamhet	0	0
Förändring av likvida medel	58 406	18 816
Specifikation av förändring av likvida medel		
<i>Likvida medel vid årets början</i>	<i>167 265</i>	<i>148 449</i>
Minskning av kassa och bank	-171	1 273
Ökning av tillgodohavande hos Riksgäldskontoret	52 716	55 780
Ökning av avräkning med statsverket	5 861	-38 237
<i>Summa förändring av likvida medel</i>	<i>58 406</i>	<i>18 816</i>
Likvida medel vid årets slut	225 671	167 265

Noter till resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisning, bemyndiganderedovisning och finansieringsanalys

Redovisningsprinciper

Allmänt

Belopp anges i tusentals kronor där annat ej anges. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt enligt god redovisningssed. Maskinella avrundningar kan ge smärre differenser jämfört med manuella summeringar.

Värdering av lager

Varulager värderas huvudsakligen till anskaffningsvärde. Det lägsta värdet för förarintygen har bedömts vara anskaffningspris. Det lägsta värdet för publikationer har bedömts vara försäljningspris minskat med beräknad försäljningsomkostnad och för resterande lager huvudsakligen anskaffningspris.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar och skulder upptas till belopp varmed de beräknas inflyta efter en individuell bedömning. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Anläggningstillgångar

Värdering anläggningstillgångar

Tillgångar för stadigvarande bruk med en nyttjandeperiod på 3 år eller längre.

För materiella förvaltningstillgångar har ett undre värde satts till 20 tkr i enlighet med ESV:s allmänna råd till 5 kap 1 § i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

För internt upparbetade, egenutvecklade, immateriella anläggningstillgångar ska anskaffningsvärdet uppgå till minst 300 tkr för att definieras som en anläggningstillgång.

Avskrivningar på anläggningstillgångar beräknas på ursprungliga anskaffningsvärden och baseras på tillgångarnas bedömda nyttjandeperiod

Anskaffningsvärdet aktiveras utifrån fakturerat belopp. Ej driftsatta tillgångar redovisas som pågående nyanläggning. För lånefinansierade anläggningstillgångar sker upplåning hos Riksgäldskontoret till hela det aktiverade anskaffningsvärdet samt pågående nyanläggningar.

Immateriella anläggningstillgångar

MSB aktiverar utgifter för utveckling som immateriell anläggningstillgång när följande kriterier är uppfyllda:

- Det är tekniskt möjligt att färdigställa den immateriella anläggningstillgången.
- MSB:s avsikt är att färdigställa och använda den immateriella anläggningstillgången.
- MSB har förutsättningar att använda den immateriella anläggningstillgången.
- Den immateriella anläggningstillgången medför att framtida ekonomiska fördelar eller servicepotential för MSB ökar.
- MSB har erforderliga resurser att fullfölja utvecklingen och att använda den immateriella anläggningstillgången.
- MSB kan beräkna de utgifter som kan hänföras till den immateriella anläggningstillgången.

De utgifter för utveckling som MSB har innan samtliga ovanstående förhållanden föreligger ingår inte i anskaffningsvärdet. Utgifter för forskning, förstudier eller utbildning ingår inte i anskaffningsvärdet.

Avskrivningstider

MSB tillämpar följande avskrivningstider:

Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	4, 5 år
Byggnader	10 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	5, 6, 7 år
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	3, 4, 5, 7, 8, 10, 20 år
Basstationer och övrig materiell radio-kommunikationsutrustning Rakel	15 år
Ledningsplatser	15 år
Växlar och övrig immateriell radio-kommunikationsutrustning Rakel	10 år
Sambandsutrustning	5 år
Licenser och övrig mjukvara Rakel	5 år
Mobilstationer, kommunikationscentraler m.m. Rakel	5 år
Övriga beredskapstillgångar	5, 15, 20, 30 år

MSB tillhandahåller Rakel, som är ett nationellt kommunikationssystem för samverkan och ledning och som består av både materiella och immateriella anläggningstillgångar. Inom staten består immateriella anläggningstillgångar till stor del av egenutvecklade dataprogram och förvärvade licenser för dataprogram, vilket i normalfallet har en ekonomisk livslängd på 5 år. En stor del av MSB:s immateriella anläggningstillgångar består av växlar, som ingår som en del i Rakelsystemet.

Växlarna kan inte jämföras med traditionella immateriella anläggningstillgångar inom staten. Den ekonomiska livslängden för växlarna har av MSB bedömts vara 10 år.

Övrig kreditram

MSB:s anläggningstillgångar finansieras dels med anslag dels med lån enligt 7 kap. 1 § budgetlagen (2011:203) och en övrig kreditram enligt 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203). Tidigare år har den övriga kreditramen redovisats i balansräkningen under posten Lån till Riksgäldskontoret. Efter samråd med Riksgälden (RGK) och Ekonomistyrningsverket (ESV) särredovisar MSB från och med 2016 den övriga kreditramen under posten Övriga krediter i Riksgäldskontoret. Med anledning av detta har jämförelsevärdena för 2015 räknats om i balansräkningen. Lån i Riksgäldskontoret har minskats med 109 076 tkr och Övriga krediter Riksgäldskontoret har ökat med motsvarande belopp. Det har dock inte varit möjligt att ange och justera jämförelsevärden i not 32 uppdelat på IB, årets nya lån och årets amorteringar. Detta då låneupptagning mot den övriga kreditramen gjordes under 2016.

Periodavgränsningsposter

Under 2016 har MSB uppmärksammat att en del av Rakelverksamhetens periodiserade driftkostnader bokförts som förutbetalda lokalkostnader istället för förutbetalda driftkostnader i balansräkningen (not 25). Bokföringen har rättats under 2016. Med anledning av detta har jämförelsevärdena för 2015 räknats om. Resultaträkningen är korrekt och påverkas inte.

Övrig information

Under året har MSB fattat beslut om att flytta verksamheten i Karlstad till nya lokaler. Flytten planeras ske under 2018. Av nuvarande hyresavtal framgår en skyldighet för hyresgästen att återställa lokaler. Uppskattade återställandekostnader har bokats upp som en avsättning med motsvarande 5 500 tkr. Uppskattningen har gjorts utifrån nuvarande avtalsläge. Avsättningen utgår från att MSB är skyldig att återställa lokalerna i ursprungligt skick (försiktighetsprincipen). Avskrivningstiden för befintliga förbättringsutgifter har inte behövts justeras med anledning av flytten eftersom dessa saknar bokfört värde vid flyttidpunkten.

Undantag från EA

Av MSB:s regleringsbrev 2016 framgår följande undantag från ekonomiadministrativa regelverket.

Med undantag från 2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) får anläggningstillgångar som används i verksamheten finansieras från anslaget 2:4 Krisberedskap. Detta undantag gäller även för de anläggningstillgångar som övriga myndigheter anskaffar och som finansieras med bidrag från MSB.

MSB behöver inte finansiera anläggningstillgångar som används eller kommer att användas i samband med internationella bistånds- och räddningsinsatser med lån hos RGK enligt 2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210). Anläggningstillgångar som används eller som ska användas vid sådana insatser får istället finansieras med anslag 2:7. I de fall sådan anläggningstillgång vid tidpunkten för insatsens avslutande säljs får MSB med undantag från 5 kap. 4 § kapitalförsörjningsförordningen disponera intäkter motsvarande tillgångens bokförda värde vid tidpunkten för insatsens påbörjande. I de fall som tillgången vid insatsens avslutande stannar kvar i MSB:s ägo får intäkter motsvarande avskrivning under insatsperioden disponeras av myndigheten.

Överskottsmateriel som MSB tar emot från Försvarsmakten får skänkas bort i samband med internationella insatser och ska därför inte ha något bokfört värde. Övertalig räddningstjänstmateriel för höjd beredskap får skänkas bort till kommuner, ideella organisationer och myndigheter. Överlåtelsen får göras med undantag från krav på affärsmässighet i 7 § förordning (1996:1191) om överlåtelse av statens lösa egendom.

MSB medges för utbyggnaden av infrastrukturen för Rakel med undantag från 9 § förordning (1993:528) om statliga myndigheters lokalförsörjning teckna arrende och hyresavtal som omfattar en period om högst 20 år. MSB får vidare köpa reservkraft kopplat till Rakel som en förskottsbelagd tjänst. Förskottsbetalningen får omfatta en tid om högst 15 år per installationsplats och den periodiserade kostnaden ska finansieras med avgiftsintäkter för Rakel. Vidare får uppförande och förvaltning av master med tillhörande teknisk utrustning inom Rakelverksamheten enligt 16 § förordningen (2008:1002) med instruktion för MSB genomföras utan hinder av förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter m.m.

Internationella insatser enligt 8 eller 9 §§ förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som inbegriper att på uppdrag av annan uppföra och överlåta fast egendom får genomföras utan hinder av förordning (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter

m.m. eller förordning (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom m.m.

MSB får i likhet med fastighetsförvaltande myndigheter enligt förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter mm bedriva fastighetsförvaltningen inom utbildningsverksamheten i Revinge avseende byggnaderna Osby (lektionssal och omklädningsrum), Kallgarage 1, Kallgarage 2, Carport, Lastbils- och bussgarage, Lektionssal 11 samt Högby (kontorslokal).

Bestämmelsen i 9 a § i första stycket förordningen (1993:528) om statliga myndigheters lokalförsköning om att en myndighet inte får ingå hyresavtal för bostadslägenhet i syfte att upplåta lägenheten i andra hand för att förse någon enskild med bostad ska inte tillämpas på myndigheten.

Not 1

Intäkter av anslag	2016	2015
	1 142 799	1 177 685

Redovisade nettoutgifter i anslagsredovisningen överensstämmer inte med intäkter av anslag i resultaträkningen bl.a. beroende på att MSB även har anslagspåverkande poster i transfereringsavsnittet. Redovisade nettoutgifter i anslagsredovisningen uppgår till 2 184 074 tkr. Resultaträkningens poster Intäkter av anslag respektive Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag uppgår till 1 142 799 tkr resp 987 008 tkr.

Skillnaden mot anslagsredovisningen är 54 267 tkr och beror på poster som avräknats konto för anslag i balansräkningen istället för resultaträkningen. MSB har anslagsfinansierade anläggningstillgångar där avräkning istället sker mot statskapital, motsvarande 54 267 tkr 2016.

Skillnaden mellan åren är hänförlig till Rakel-verksamheten. Finansieringen från anslag 2:5 ap.3 Gemensam radiokommunikation m.m. finns inte från och med 2016.

Not 2

Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2016	2015
Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	15 889	22 576
Intäkter enligt 6 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen	242	1 627
Övriga intäkter i verksamheten	140	425

Intäkter per avgiftsfinansierad verksamhet

<i>Uppdragsverksamhet</i>		
Uppdragsutbildning m.m.	46 365	34 084
Tekniska system (SGSI)	6 838	6 255
Tjänsteexport	8 526	9 629
Internationella insatser	111 739	166 040
Rakel	490 479	458 112
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>		
Intyg förare	3 277	3 531
<i>Summa intäkter för avgiftsfinansierad verksamhet</i>	<i>667 224</i>	<i>677 651</i>
Summa	683 495	702 279

2015 redovisades intäkter för kost och logi för asylboendet i Sandö som intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen istället för intäkter inom den avgiftsfinansierade verksamheten Uppdragsutbildning m.m. Med anledning av detta har jämförelsevärden för 2015 korrigerats. Intäkterna enligt 4 § har minskats med 2 933 tkr och intäkterna för Uppdragsutbildning m.m. har ökat med motsvarande belopp.

Skillnaden mellan åren vad avser 4 §-intäkter beror bl.a. på försäljning av materiel inom biståndsverksamheten som uppgick till ett högre belopp 2015 än motsvarande 2016.

De höga intäkterna enligt 6 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen 2015 avser dels ersättning för rättegångskostnader otillåten direktupphandling dels ersättning för administrativa merkostnader som del av skadeståndersättningen för oljeutsläppet utanför Tjörn 2011.

Under 2016 har Rakel fortsatt ökat omsättningen i verksamheten. Ökningen i den avgiftsbelagda verksamheten Uppdragsutbildning m.m. kan bl.a. härledas till MSB:s asylboende i Sandö. Omfattningen av den internationella verksamheten har varit lägre jämfört med 2015, vilket förklarar minskningen av intäkter.

I not 2 redovisas de intäkter som klassificeras som intäkter av avgifter och andra ersättningar. Inom de avgiftsfinansierade verksamheterna redovisas även intäkter av bidrag och finansiella intäkter (not 3 och 4). I tabellen för avgiftsbelagd verksamhet i resultatredovisningen anges de totala intäkterna, dvs inte enbart dem i not 2.

Not 3

Intäkter av bidrag	2016	2015
Arbetsförmedlingen	1 214	1 367
Totalförsvarets forskningsinstitut	1 499	1 094
Sida	505	-
Övriga statliga myndigheter	485	405
Bidrag från EU	6 676	15 089
Övriga bidrag	-651	33
Summa	9 728	17 988

Medfinansieringen från EU i den internationella insatsverksamheten var mycket högre 2015 än 2016, vilket förklarar en del av skillnaden mellan åren. En ytterligare förklaring är EU-projektet Driver. Under 2016 har MSB beslutat att begära utträde ur konsortiet för projektet. Hittills ej godkända kostnader i projektet, 7 879 tkr, har bokats upp som en befarad förlust mot anslag 2:7 ap.1 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. De medel som erhållits i förskott för projektet har tills vidare bokförts som ett oförbrukat bidrag.

Not 4

Finansiella intäkter	2016	2015
Ränta på räntekonto hos RGK	10	15
Ränteintäkter negativ ränta lån RGK	6 230	3 348
Ränteintäkter på fordringar m.m.	104	246
Valutakursdifferens	1 275	739
Ränta återbetalda medel Sida	-	-138
Övriga finansiella intäkter	177	296
Summa	7 796	4 506

Enligt ESV ska den negativa räntan på lån redovisas som ränteintäkt och den negativa tillgodoräntan på räntekontot som räntekostnad. Den genomsnittliga negativa räntan på lån har varit lägre 2016, vilket förklarar större delen av skillnaden mellan åren.

Vad avser ränta på räntekontot har 10 tkr bokförts som ränteintäkt och 464 tkr som räntekostnad.

Under 2015 fick Rakelverksamheten en utländsk leverantör, Airbus, vilket gett en ökning av utländska leverantörsskulder. Ökningen av valutakursdifferensen förklaras i huvudsak av kursomvärdering av dessa skulder (bokfört som orealiserad valutakursvinst).

Not 5

Kostnader för personal	2016	2015
Löner och arvoden	-495 939	-517 551
Förändring av semesterlöneskuld	1 964	-7
Övriga ersättningar	-9 527	-11 177
Arbetsgivar- och pensionsavgifter	-240 938	-252 844
Övriga personalkostnader	-17 333	-16 966
Summa	-761 773	-798 545

Uppskattad lönerevisionskostnad 2016 har bokförts som en upplupen kostnad, totalt 3 708 tkr inklusive sociala avgifter.

En stor del av skillnaden mellan åren förklaras av omställningskostnader för uppsagd personal som bokades upp med totalt 16 373 tkr 2015. Huvuddelen av kostnaderna har reglerats under 2016. Dessutom fattades fler beslut om delpensioner 2015. Skillnaden mellan åren beror även på en mindre omfattning av den internationella verksamheten 2016.

Enligt ESV:s föreskrifter till 7 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska uplysning lämnas i not om lönekostnader, exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal (summan av utfallet på S-koderna 4111-4119). MSB:s lönekostnader avseende detta uppgår till 496 237 tkr. Dessutom ska anges hur stor andel av lönesumman som avser arvoden till styrelse, kommittéer eller ej anställd personal (summan av utfallet på S-koderna 4112 och 4118). MSB:s kostnader avseende detta uppgår till 96 tkr.

Not 6

Kostnader för lokaler	2016	2015
	-178 643	-182 769

Under 2016 har Rakelverksamheten fått krediteringar avseende rabatter för åren 2014-2015 från Teracom. Jämfört med föregående år har dessutom större belopp bokförts som förutbetalda kostnader i balansräkningen, vilket även påverkar utfallet av periodisering i resultaträkningen.

Detta förklarar att lokalkostnaderna ligger på samma nivå som 2015 trots uppbokning av avsättning avseende återställandekostnader för lokaler, se vidare inledningen till den finansiella delen.

Not 7

Övriga driftkostnader	2016	2015
	667 262	697 474

Merparten av skillnaden mellan åren förklaras av mindre omfattning på den internationella verksamheten 2016.

Not 8

Finansiella kostnader	2016	2015
Räntekostnader räntekonto hos RKG	-464	-221
Övriga räntekostnader	-164	-81
Valutakursdifferens	-1 908	-1 363
Avsättning finansiell kostnad	-	4 122
Övriga finansiella kostnader	-28	16
Summa	-2 564	2 473

Skillnaden mellan åren beror i huvudsak på återföring 2015 av avsättning kring rättsprocesser otillåten direktupphandling, 4 122 tkr.

Not 9

Avskrivningar	2016	2015
Immateriella tillgångar	-64 142	-67 896
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	-180 848	-161 385
Beredskapstillgångar	-29 477	-27 639
Summa	-274 467	-256 920

Not 10

Uppbördsverksamhet	2016	2015
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	-	82 736
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-	-82 736
Summa	-	-

Vid årsskiftet 2014/2015 avslutades en rättsprocess mot skadevällaren av det stora oljeutsläppet utanför Tjörn 2011. Förlikningen med skadevällaren innebar att skadeståndersättning betalades ut till MSB.

Ersättningen levererades in mot inkomsttitel efter avdrag för administrativa merkostnader. För närvarande finns inga pågående skadeståndsärenden.

Not 11

Transfereringar	2016	2015
Medel från statens budget för fin bidrag	987 008	931 920
Medel från myndigheter för fin bidrag	700	700
Övriga erhållna medel för fin bidrag EU-projekt	96	-
Lämnade bidrag		
Anslag 2:2 ap.2 Förebyggande åtgärder mot jordskred m.m.	-24 850	-24 850
Anslag 2:3 ap.2 Ersättning för räddningstjänst m.m.	-11 372	-10 734
Anslag 2:4 ap.5 Krisberedskap	-828 700	-790 158
Anslag 2:7 ap.1 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	-119 386	-106 878
Anslag 1:10 ap.1 Klimat-anpassning	-3 400	-
Vidareförmedling medel EU-projekt annan statlig myndighet	-96	-
Periodisering av bidrag	8 244	4 383
Summa lämnade bidrag	-979 560	-928 237
Saldo transfereringar	8 244	4 383

Beviljade bidrag 2016 från anslag 2:4 ap.5 Krisberedskap uppgår till ett högre belopp jämfört med 2015, vilket förklarar skillnaden mellan åren. Medel från myndigheter för finansiering av bidrag kommer från Svenska kraftnät som är medfinansierare i ett forskningsprojekt.

Saldot i transfereringsavsnittet är i sin helhet hänförligt till periodisering av bidrag dels återföring av periodisering av bidrag som gjordes 2015 (anslag 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) dels nya periodiseringar 2016 (anslag 2:4 Krisberedskap). Gjorda periodiseringar 2016 avser fordran återbetalning bidrag, se vidare not 20.

Not 12

Årets kapitalförändring	2016	2015
Kostnader/intäkter som påverkat resultaträkningen i anslagsfinansierad verksamhet men som inte anslagsavräknats		
Reaförlust/-vinst anslagsfinansierade anläggningar	-1 016	-13
Avskrivningar anslagsfinansierade anläggningar	-93 889	-69 259
Periodisering av bidrag/transfereringar	8 244	4 383
Summa	-86 661	-64 889
Över-/underskott i den avgiftsfinansierade delen av verksamheten		
Uppdragsutbildning m.m.	3 815	3 453
Intyg förare	-645	-625
Tekniska system (SGSI)	550	1 087
Tjänsteexport	-1 816	-1 559
Internationella insatser	-518	3 055
Rakel	52 628	33 084
Summa avgiftsfinansierad verksamhet	54 014	38 495
Årets kapitalförändring	-32 647	-26 394

Se not 11 vad avser periodisering av transfereringar.

Årets resultat i de avgiftsfinansierade verksamheterna kommenteras mer i resultatredovisningen under avsnitt Särskild åiterrapportering.

Not 13

Balanserade utgifter för utveckling	16-12-31	15-12-31
IB anskaffningsvärde	30 630	31 016
Årets anskaffning	1 136	-
Justering tidigare år	-	-386
Årets utrangering/försäljning	-982	-
UB anskaffningsvärde	30 784	30 630
IB ackumulerad avskrivning	-28 971	-24 072
Årets avskrivning	-830	-4 899
Årets utrangering/försäljning	458	-
UB ackumulerade avskrivningar	-29 343	-28 971
Bokfört värde	1 441	1 659

Not 14

Rättigheter och andra immateriella anläggnings-tillgångar	16-12-31	15-12-31
IB anskaffningsvärde	530 229	476 720
Årets anskaffning	41 712	35 704
Årets utrangering/försäljning	-9 137	-10 902
Överföringar	1 827	29 544
Justering tidigare år	-	-837
UB anskaffningsvärde	564 631	530 229
IB ackumulerade avskrivningar	-325 851	-272 689
Årets avskrivning	-63 311	-62 998
Årets utrangering/försäljning	8 199	9 836
Överföringar	-1 827	-
UB ackumulerade avskrivningar	-382 790	-325 851
Bokfört värde	181 841	204 378

Merparten av investeringarna avser Rakel och de är finansierade både med anslag (etappbundna investeringar i etapp 1-3) och lån (etappobundna investeringar och investeringar i etapp 4-7). Under året har investeringar gjorts i Rakelverksamheten för att kunna ta emot ett ökat antal användare.

Not 15

Byggnader, mark och annan fast egendom	16-12-31	15-12-31
IB anskaffningsvärde	10 106	11 597
Årets utrangering/försäljning	-	-1 491
UB anskaffningsvärde	10 106	10 106
IB ackumulerade avskrivningar	-4 466	-5 286
Årets avskrivning	-672	-671
Årets utrangering/försäljning	-	1 491
UB ackumulerade avskrivningar	-5 138	-4 466
Bokfört värde	4 968	5 640

Not 16

Förbättringsutgifter på annans fastighet	16-12-31	15-12-31
IB anskaffningsvärde	113 419	110 702
Årets anskaffning	3 995	3 400
Årets utrangering/försäljning	-	-707
Överföringar	401	48
Justering tidigare år	-	-24
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>117 815</i>	<i>113 419</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-97 221	-88 996
Årets avskrivning	-5 088	-8 932
Årets utrangering/försäljning	-	707
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-102 309</i>	<i>-97 221</i>
Bokfört värde	15 506	16 198

Not 17

Maskiner, inventarier, installationer m.m.	16-12-31	15-12-31
IB anskaffningsvärde	2 251 709	2 292 453
Årets anskaffning	127 523	56 867
Årets utrangering/försäljning	-12 692	-180 398
Överföringar	17 681	82 795
Justering tidigare år	-	-8
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>2 384 221</i>	<i>2 251 709</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-955 408	-983 827
Årets avskrivning	-175 088	-151 780
Årets utrangering/försäljning	10 445	180 198
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-1 120 051</i>	<i>-955 408</i>
Bokfört värde	1 264 170	1 296 301

Jämförelsevärde 2015 för Årets utrangering/försäljning vad avser anskaffningsvärde och avskrivningar har justerats med 29 680 tkr då utrangering av RDS-mottagare inte framgick av noten i årsredovisningen 2015. Det bokförda värdet påverkas inte.

Investering i basstationer och övrig materiell radiokommunikationsutrustning avseende Rakel är finansierade både med anslag (etappbundna

investeringar etapp 1–3) och lån (etappbundna investeringar och investeringar i etapp 4–7).

Under året har investeringar gjorts i Rakelverksamheten för att kunna tillhandahålla nya tjänster. Även reinvesteringar i de tidigare byggda etapperna har skett.

Vad avser Rakel genomfördes en inventering av hela anläggningen i samband med byte av driftoperatör under 2015. Löpande inventering görs i samband med service och underhåll samt vid nya installationer, såsom vid utbyte av basstationer och växlar (Bravur-projektet).

För övriga anläggningstillgångar genomfördes en inventering under 2015.

Not 18

Pågående nyanläggningar	16-12-31	15-12-31
IB anskaffningsvärde	25 938	126 808
Årets anskaffning	116 442	25 867
Överföringar	-18 082	-113 686
Justering tidigare år	-1 473	-13 051
UB anskaffningsvärde	122 825	25 938

Skillnaden mellan åren är hänförlig till Rakelverksamheten, där investeringar skett bl.a. för att kunna tillhandahålla nya tjänster samt ta emot ett ökat antal användare.

Not 19

Beredskapstillgångar	16-12-31	15-12-31
Varningsmateriel analog		
IB anskaffningsvärde	286 544	282 068
Årets anskaffning	8 000	7 782
Årets utrangering/försäljning	-4 701	-3 118
Överföringar	-	-188
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>289 843</i>	<i>286 544</i>
IB ackumulerad avskrivning	-175 955	-164 437
Årets avskrivning	-13 356	-14 136
Årets utrangering/försäljning	4 270	2 618
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-185 041</i>	<i>-175 955</i>
Bokfört värde	104 802	110 589

Tabellen fortsätter!

Sambandsutrustning		
IB anskaffningsvärde	1 143	3 066
Årets utrangering/försäljning	-	-1 923
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>1 143</i>	<i>1 143</i>
IB ackumulerad avskrivning	-1 143	-3 066
Årets utrangering/försäljning	-	1 923
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-1 143</i>	<i>-1 143</i>
Bokfört värde	0	0
Ledningsplatser		
IB anskaffningsvärde	242 013	237 029
Årets anskaffning	1 369	3 685
Överföring	140	1 299
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>243 522</i>	<i>242 013</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-209 323	-200 471
Årets avskrivning	-8 279	-8 852
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-217 602</i>	<i>-209 323</i>
Bokfört värde	25 920	32 690
Sanering och indikering		
IB anskaffningsvärde	88 637	84 676
Årets anskaffning	-	3 961
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>88 637</i>	<i>88 637</i>
IB ackumulerad avskrivning	-81 017	-79 142
Årets avskrivning	-2 135	-1 875
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-83 152</i>	<i>-81 017</i>
Bokfört värde	5 485	7 620
Pågående beredskapstillgångar		
IB anskaffningsvärde	7 494	21 783
Årets anskaffning	12 165	3 243
Överföringar	-4 098	-17 532
Bokfört värde	15 561	7 494

Varningsmateriel digital		
IB anskaffningsvärde	35 209	-
Årets anskaffning	11 287	17 489
Överföringar	3 958	17 720
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>50 454</i>	<i>35 209</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-2 777	-
Årets avskrivning	-5 706	-2 777
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-8 483</i>	<i>-2 777</i>
Bokfört värde	41 971	32 432
Summa bokfört värde	193 739	190 826

För ledningsplatser (begränsad omfattning) och varningsmateriel har en löpande inventering skett 2016.

Not 20

Andra långfristiga fordringar	16-12-31	15-12-31
	7 577	-

Forordningarna avser krav på återbetalning av bidrag, där löptiden överstiger ett år. Den del av forordningarna som har en löptid inom ett år (444 tkr) redovisas under Övriga kortfristiga fordringar.

Not 21

Varulager och förråd	16-12-31	15-12-31
Drivmedel m.m.	240	111
Publikationer	506	550
Kiosk och restaurang	352	339
Kontorsmaterial	132	139
Förbrukningsmaterial	2 131	3 130
Biståndslager	38 968	56 852
Summa	42 329	61 121

Under ett antal år har det funnits felaktigheter kring omberäkning av lagret som finns i materiel-redovisningssystemet AX. Löpande har bokföringen rättats upp i ekonomisystemet Agresso och vid utgången av 2016 är i huvudsak alla differenser korrigerade.

Lagerminskningen beror bl.a. på nedskrivning av s.k. USAR-materiel med 4 756 tkr. Materielen bedöms inte längre vara aktuell för USAR-insatser på grund av ålder, teknisk livslängd och relevans. Under året har även försäljning av fordon skett. Minskningen beror även på utleverans av materiel till den internationella verksamheten och där ingen återanskaffning skett.

I november 2016 genomfördes en fysisk inventering av lagret i Kristinehamn.

Not 22

Kundfordringar	16-12-31	15-12-31
Inhemska kunder		
Reachem AB	655	86
E.ON Elnät Sverige AB	470	-
Södertörns Brandförsvärsförbund	387	39
Övriga	4 299	10 254
Utländska kunder		
European Commission	3 147	-
World Food Programme (WFP)	2 107	270
UNHCR erbil Iraq	588	-
Övriga	1 147	3 232
Summa	12 800	13 881

Not 23

Fordringar hos andra myndigheter	16-12-31	15-12-31
Skatteverket, mervärdeskatt	52 384	41 262
Migrationsverket	1 345	1 979
Folke Bernadotteakademien	328	218
Socialstyrelsen	165	199
Övriga	541	3 120
Summa	54 763	46 778

Not 24

Övriga kortfristiga fordringar	16-12-31	15-12-31
Fordringar hos leverantör	2 484	49
Förskott och fordran/ återbetalning lön	184	120
Avräkningskonto resor	928	1 098
Övriga fordringar utländska	259	132
Övriga	441	232
Summa	4 296	1 631

Merparten av saldot avser avräkningskonto för resor som beställs via resesystemet Tur och Retur. Samlingsfakturor från reseföretaget bokförs i debet på avräkningskontot. Månadsvis bokförs filer i kredit från Tur och Retur. Filerna innehåller resor, där resenären skapat en reseräkning och kopplat följesedelsrader. Löpande finns alltid ett saldo på avräkningskontot beroende på förskotts fakturering från reseföretaget och att resenären inte gjort reseräkning för genomförda resor.

Större delen av beloppet på fordran hos leverantör avser två stora kreditfakturor hos en leverantör.

Not 25

Periodavgränsningsposter	16-12-31	15-12-31
Förutbetalda lokalhyror	49 759	45 857
Förutbetalda leasingavgifter	180 728	142 485
Övriga förutbetalda kostnader	19 133	16 741
Upplupna intäkter internationella insatser	7 738	8 587
Upplupna EU-bidrag	3 757	6 693
Övriga upplupna intäkter	2 875	10 990
Summa	263 990	231 353

Jämförelsevärdena 2015 har justerats med anledning av att MSB under 2016 uppmärksammat att periodiserade driftkostnader i Rakelverksamheten felaktigt bokförts som förutbetalda lokalhyror istället för förutbetalda driftkostnader i balansräkningen (se vidare inledningen till den finansiella delen). Korrigeringen för 2015 innebär att förutbetalda lokalhyror har minskats med 137 222 tkr, medan förutbetalda leasingavgifter har ökat med 129 424 tkr och övriga förutbetalda kostnader har ökat med 7 798 tkr.

Skillnaden mellan åren avseende leasingavgifter förklaras av ökad omsättning i Rakelverksamheten. Skillnaden mellan åren vad avser övriga upplupna intäkter kan bl.a. härledas till det stöd MSB gav till Migrationsverket 2015 vad gäller flyktingsituationen i Sverige. Stödet bokades upp som en periodisering 2015 och fakturerades under 2016.

Not 26

Avräkning med statsverket	16-12-31	15-12-31
Uppbörd		
<i>Ingående balans</i>	-	-
Redovisat mot inkomsttitel	-	-82 736
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	-	-
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	-	82 736
<i>Fordringar/skulder avseende uppbörd</i>	-	-
Anslag i icke räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	71 769	101 288
Redovisat mot anslag	1 131 076	1 089 216
Medel hänförbara till transfereringar m.m. som betalats från icke räntebärande flöde	-1 125 652	-1 118 735
<i>Fordringar</i>	77 193	71 769
Anslag i räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	-14 993	-6 276
Redovisat mot anslag	1 052 998	1 068 838
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-1 052 561	-1 077 555
Återbetalning av anslagsmedel	-	-
<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-14 556	-14 993
Övriga fordringar/skulder på statsens centralkonto		
<i>Ingående balans</i>	-	-
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	56 048	151 433
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-1 181 700	-1 187 433
Betalningar hänförbara till anslag och inkomsttitlar	1 125 652	1 036 000
<i>Saldo</i>	-	-

Övriga fordringar/skulder på statsens centralkonto

Summa avräkning statsverket	62 637	56 776
-----------------------------	--------	--------

Avräkning statsverket stäms löpande av varje månad och som en följd av det görs likvidmässiga regleringar mellan räntebelagt flöde och SCR-flöde. Regleringen avseende november månad gjordes i december 2016. Avstämningen och regleringen mellan flödena för december månad har gjorts i februari 2017. Regleringen i februari var på 10 752 tkr och innebar överföring från SCR-flödet till räntekontot.

Fordran avseende semesterdagar intjänade t.o.m. 2008 reglerades i sin helhet 2014.

Not 27

Behållning räntekonto RGK	16-12-31	15-12-31
	158 036	105 320

Not 28

Balanserad kapitalförändring	16-12-31	15-12-31
Balanserad kapitalförändring anslagsfinansierad verksamhet	-224	-4 606
Balanserat resultat för avgiftsfinansierad verksamhet		
Uppdragsutbildning m.m.	-4 700	-8 153
Intyg för förare	1 015	1 640
Tekniska system (SGSI)	924	-163
Tjänsteexport	4 660	6 218
Internationella insatser	-5 112	-8 167
Rakel	34 278	1 194
<i>Summa avgiftsfinansierad verksamhet</i>	31 065	-7 432
Summa balanserad kapitalförändring	30 841	-12 037

Not 29

Myndighetskapital	Statskapital	Bal kap anslagsfin verksamhet	Bal kap avgifts- fin verksamhet	Kapital- förändring enligt RR	Summa
<i>Utgående balans 2015</i>	532 832	-4 606	-7 432	-26 394	494 401
<i>A Ingående balans 2016</i>	532 832	-4 606	-7 432	-26 394	494 401
Föregående års kapitalförändring	-69 272	4 383	38 495	26 394	0
Årets avräkning statskapital	54 267				54 267
Årets kapitalförändring				-32 647	-32 647
<i>B Summa årets förändring</i>	-15 005	4 383	38 495	-6 253	21 620
<i>C Utgående balans 2016</i>	517 827	-224	31 065	-32 647	516 021

Balanserad kapitalförändring specificeras i not 28.

Not 30

Avsättningar för pensioner	16-12-31	15-12-31
Ingående avsättning	11 581	6 357
Årets pensionskostnad	-	8 203
Årets pensionsutbetalningar	-3 239	-2 979
Utgående avsättning	8 343	11 581

Ökningen 2015 berodde dels på omställningskostnader för uppsagd personal dels på beslut om del-pensioner. Se vidare not 5.

Not 31

Övriga avsättningar	16-12-31	15-12-31
Avsättning skadestånd		
Ingående avsättning	-	23 810
Årets förändring	-	-23 810
<i>Utgående avsättning</i>	-	-
Avsättning omställningskostnader personal		
Ingående avsättning	4 503	-
Årets förändring	-4 503	4 503
<i>Utgående avsättning</i>	-	4 503
Avsättning återställandekostnader lokaler		
Ingående avsättning	-	-
Årets förändring	5 500	-
<i>Utgående avsättning</i>	5 500	-
Övriga avsättningar		
Ingående avsättning	7 733	6 409
Årets förändring	1 195	1 323
<i>Utgående avsättning</i>	8 928	7 733
Summa utgående avsättning	14 428	12 236

Avsättningen för rättsprocess kring otillåten direktupphandling återfördes i sin helhet 2015. Avsättningen för omställningskostnader uppsagd personal 2015 har reglerats i sin helhet 2016.

Med anledning av att MSB beslutat att verksamheten i Karlstad ska flytta till nya lokaler har uppskattade kostnader för återställande av befintliga lokaler bokats upp som en avsättning med motsvarande 5 500 tkr. Avsättningen bedöms regleras under 2018, då flytten planeras ske.

Övriga avsättningar avser myndighetens kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder (s.k. tryggpengar).

Not 32

Låneram och övrig kreditram Riksgäldskontoret	16-12-31
Låneram enligt 7 kap. 1 § budgetlagen	
Ingående balans	1 306 665
Årets nyupptagna lån	197 712
Årets amorteringar	-297 905
Summa utgående balans Lån RGK	1 206 472
Övrig Kreditram enligt 7 kap. 6 § budgetlagen	
Ingående balans	-
Årets nyupptagna lån	113 056
Årets amorteringar	-8 056
Summa utgående balans Övrig Kreditram RGK	105 000

Som framgår av inledningen till den finansiella delen redovisar MSB från och med 2016 den övriga kreditram som finansierar en del av myndighetens investeringar enligt 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) på en egen rad i balansräkningen. Jämförelsevärde för 2015 har justerats med 109 076 tkr i balansräkningen för Lån Riksgäldskontoret (minskning) och Övrig kreditram i Riksgäldskontoret (ökning). Det är dock inte möjligt att göra motsvarande justering av jämförelsevärdena i noten, då låneupptagning och amortering mellan den generella låneramen och övriga kreditramen gjorts under 2016.

Beviljad låneram enligt 7 kap. 1 § budgetlagen är 1 390 000 tkr och 300 000 tkr för den övriga kreditramen enligt 7 kap. 6 § budgetlagen. Av beredskapstillgångarna som omfattas av den övriga kreditramen är det bara varningsmaterielen (analog teknik) som lånefinansieras. Övriga beredskapstillgångar anslagsfinansieras.

Not 33

Kortfristiga skulder till andra myndigheter	16-12-31	15-12-31
Skatteverket	13 706	13 612
Skatteverket, mervärdesskatt	2 844	592
Statens pensionsverk	4 984	4 686
Försvarshögskolan	7 226	4 139
Försvarets materielverk	3 310	4 571
Totalförsvarets forskningsinstitut	21 556	20 579
Övriga	17 663	13 665
Summa	71 289	61 844

Not 34

Leverantörsskulder	16-12-31	15-12-31
Inhemska leverantörer		
Specialfastigheter	11 672	11 381
Teliasonera Networks Sales AB	22 861	43 343
Teracom	44 060	14 545
Övriga	131 771	126 735
Utländska leverantörer		
Airbus	45 521	47
Less AS	499	-
Norlense	1 192	-
Övriga	456	5 474
Summa	258 032	201 525

Med anledning av byte av leverantör i Rakelverksamheten 2015, Airbus, gjordes inga större investeringar/inköp det året utan det senarelades till 2016. Detta förklarar större delen av skillnaderna mellan åren.

Not 35

Övriga kortfristiga skulder	16-12-31	15-12-31
Personalens källskatt	13 320	13 125
Skuld till EU, valutakonto	5 047	-21
Övriga skulder	1 382	238
Summa	19 749	13 342

Skillnaden mellan åren avser medel som MSB fått på valutakonto avseende EU-projekt. Medlen ska senare dels vidareförmedlas till andra projektdeltagare dels användas av MSB för täckning av egna kostnader i projekt.

Not 36

Periodavgränsningsposter	16-12-31	15-12-31
Semesterlöneskuld inkl sociala avgifter m.m.	49 039	51 421
Upplupna löner inkl sociala avgifter m.m.	8 069	18 119
Övriga upplupna kostnader	4 485	13 665
Övriga upplupna kostnader transfereringar, statliga	-	224
Övriga oförbrukade bidrag, statliga	58	45
Övriga oförbrukade bidrag, utomstatliga	13 293	5 017
Förutbetalda intäkter	121 638	72 884
Summa	196 582	161 375

Ökningen av förutbetalda intäkter kan härledas till rambidraget från Sida vad avser den internationella insatsverksamheten. Rambidraget erhålls i förskott och förbrukningen av medel är beroende på omfattningen av den internationella verksamheten under aktuellt år.

Övriga oförbrukade bidrag, statliga myndigheter, består av ett bidrag som beräknas tas i anspråk om mer än tre månader men inom ett år.

Not 37

Anslag 2:3 ap.2 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Utfallet är helt beroende av de händelser som inträffar och som ger rätt till ersättning från anslaget.

Not 38

Anslag 2:4 ap.1 Viss internationell säkerhetsfrämjande och humanitär verksamhet

MSB disponerar anslaget först efter beslut av Regeringskansliet och det är avsett att finansiera vissa insatser. Regeringskansliet har fattat tre sådana beslut under 2016.

Not 39

Anslag 2:4 ap.5 Krisberedskap

Rakelverksamheten finansieras med avgifter men också från anslag 2:4 ap.5 Krisberedskap. Under 2016 får 37 mnkr av anslaget användas för att finansiera lägre abonnemangsavgifter för Rakel för kommuner i enlighet med överenskommelsen mellan staten och SKL om kommunernas krisberedskap.

Det redovisade anslagssparandet beror huvudsakligen på ett stort sparande från 2015 i kombination med att de bidragsmottagande myndigheterna inte rekviderat bidrag i den omfattning som överenskommits.

Not 40

Anslag 2:7 ap.1 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Av anslaget ska högst 115 mnkr användas för att finansiera beredskap och indirekta kostnader för att genomföra internationella insatser. Det redovisade anslagssparandet beror huvudsakligen på det sparande som uppstod 2015 med anledning av att MSB slapp betala skadestånd m.m. i en rättslig tvist om en direktupphandling. Sparandet ligger i linje med myndighetens prognoser under året och är tänkt att användas för engångskostnader i samband med flytt till nya lokaler i Karlstad 2018.

Not 41

Anslag 1:1 ap. 41 Internationell civil krishantering

Anslaget finansierar insatser inom civil konflikt-hantering.

Not 42

Anslag 1:10 ap.1 Klimatanpassning

Anslaget finansierar MSB:s kostnader för genomförandet av översvämningdirektivet och översiktliga karteringar.

Not 43

Totalt anslagsutfall

Redovisade nettoutgifter i anslagsredovisningen överensstämmer inte med intäkter av anslag i resultaträkningen beroende på att MSB även har anslagspåverkande poster i transfereringsavsnittet. Se vidare not 1.

Not 44

Inkomsttitelredovisning

Det finns för närvarande inga skadeståndsärenden, där ersättning ska levereras in mot inkomsttitel.

Not 45

Bemyndiganderedovisningen

För anslag 2:2 ap.2 Förebyggande åtgärder m.m. är bemyndiganderamen satt utifrån ursprunglig anslagstilldelning på 74 850 tkr. I samband med vårändringsbudgeten 2016 minskades anslaget med 50 000 tkr till 24 850 tkr. Det gjordes ingen motsvarande minskning av bemyndiganderamen.

Not 46

	2016	2015
Kostnader enl resultaträkning	-1 884 709	-1 933 235
Justeringsposter i finansieringsanalysen		
Avskrivningar	274 467	256 920
Reaförluster	4 021	1 734
Avsättningar	-3 238	5 224
Summa	-1 609 459	-1 669 356

Not 47

	2016	2015
Intäkter avgifter och ersättningar enl resultaträkning	683 495	702 279
Justeringsposter i finansieringsanalysen		
Reavinster	-129	-421
Summa	683 366	701 858

Not 48

Investeringar i materiella tillgångar 2016 omfattar korrigeringar mot resultat och upplupna kostnader.

Not 49

Finansiering av investeringar

Av årets nya lån från Riksgäldskontoret avser 197 712 tkr lån enl 7 kap 1 § budgetlagen och 113 056 tkr övrig kreditram enl 7 kap 6 § budgetlagen. Av årets amorteringar avser 297 905 tkr lån enl 7 kap 1 § budgetlagen och 8 056 tkr övrig kreditram enl 7 kap 6 § budgetlagen.

Not 50

MSB:s insynsråd 2016

Ordförande:

Helena Lindberg, generaldirektör MSB

Innehar uppdrag i följande styrelser och råd: styrelseledamot Försvarshögskolan, ledamot Kustbevakningens insynsråd, styrelseledamot Rymdstyrelsen, ledamot Kungafonden, Regeringens Krishanteringsråd, ledamot Kungliga Krigsvetenskapsakademien, styrelseledamot Standardiseringskommissionen, ledamot The JRC ex-post FP7 evaluation panel (EU-kommissionen), ledamot Statskontorets råd.

Insynsrådets ledamöter:

Lotta Olsson, riksdagsledamot

Åsa Lindestam, riksdagsledamot

Innehar uppdrag i följande styrelser och råd: ledamot Försvarsmaktens insynsråd.

Dan Persson, regionpolischef Polismyndigheten

Dennis Gyllensporre, generallöjtnant Försvarsmakten

Innehar uppdrag i följande styrelser och råd: ledamot Kungliga Krigsvetenskapsakademien, styrelseledamot Anna Lindh Academy.

Charlotte Petri Gornitzka, ordförande OECD:s biståndskommitté fr.o.m. 201610 (tidigare generaldirektör Sida).

Olivia Wigzell, generaldirektör Socialstyrelsen

Innehar uppdrag i följande styrelser och råd: styrelseordförande Örebro universitet, ordförande OECD:s hälsokommitté, styrelseledamot Världshälsoorganisationen (WHO), ordförande Rådet för styrning med kunskap.

Peter Molin, länsråd Gotland

Ulrika Årehed Kågström, generalsekreterare Cancerfonden fr.o.m. 201608 (tidigare Röda korset)

Innehar uppdrag i följande styrelser och råd: styrelseuppdrag Folkoperan AB, Kungliga Dramatiska teatern AB, Nordic Cancer Union, Radiohjälpen.

Ulf Svahn, VD Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutet (SPBI)

Innehar uppdrag i följande styrelser och råd: styrelseordförande Släckmedelscentralen SMC AB, styrelseordförande SPI Miljösaneringsfond AB och ledamot Oljekrisnämnden.

Not 51

Ersättningar och förmåner 2016

Ersättningar och förmåner till ledande befattningshavare och insynsrådets ledamöter enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag:

Ledande befattningshavare:

Generaldirektör
Helena Lindberg

Löner och andra skattepliktiga förmåner 1 390 859 kronor exklusive sociala avgifter. Generaldirektören har rätt till pension enligt förordning (1995:1038) om statliga pensioner. Inga andra avtal om pension finns.

Överdirektör
Nils Svartz

Löner och andra skattepliktiga förmåner 1 082 546 kronor exklusive sociala avgifter.

Insynsrådets ledamöter:

Arvoden och andra skattepliktiga förmåner till insynsrådet (bokförts som en periodisering 2016, utbetalas under 2017).

Lotta Olsson	4 500 kr
Åsa Lindestam	3 000 kr
Dan Persson	3 000 kr
Dennis Gyllensporre.....	1 500 kr
Charlotte Petri Gornitzka	– kr
Olivia Wigzell	3 000 kr
Peter Molin	3 000 kr
Ulrika Årehed Kågström	1 500 kr
Ulf Svahn	4 500 kr
Totalt:.....	24 000 kr

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Belopp anges i tkr	2016	2015	2014	2013	2012
Låneram för investeringar¹⁾					
<i>låneram enl 7 kap.1 § budgetlagen</i>					
beviljad låneram	1 390 000	1 300 000	1 500 000	1 500 000	1 459 000
utnyttjad låneram	1 206 472	1 197 589	1 169 784	1 097 228	1 007 332
<i>övrig kreditram enl 7 kap. 6 § budgetlagen</i>					
beviljad låneram	300 000	300 000	300 000	300 000	500 000
utnyttjad låneram	105 000	109 076	118 533	119 824	124 828
Kontokredit på räntekonto					
beviljad kontokredit	400 000	400 000	300 000	300 000	300 000
maximalt utnyttjad kontokredit	40 308	167 968	223 283	124 218	-
Räntor räntekonto					
räntekostnader	464	221	301	20	-
ränteintäkter	10	15	8	1 285	5 398
Avgiftsintäkter disponeras					
beräknade enligt regleringsbrev	693 950	612 800	624 900	622 900	556 650
utfall	667 224	677 651	630 899	533 144	509 986
Avgiftsintäkter, ej disponeras					
beräknade enligt regleringsbrev	-	-	-	-	-
utfall	-	82 736	-	-	11 893
Anslagskredit för ramanslag					
beviljad anslagskredit	68 756	65 583	68 414	69 137	68 432
utnyttjad anslagskredit	152	0	0	1 396	-
Anslagssparande för ramanslag	93 840	69 854	213 709	101 764	84 542
intecknade åtaganden	5 500	-	-	-	1 200
Tilldelade bemyndiganden	792 000	742 000	590 000	595 000	595 000
totalt gjorda åtaganden	707 004	654 960	491 613	523 105	538 926
Medeltalet anställda²⁾	1 025	1 039	1 048	1 027	1 010
Årsarbetskrafter³⁾	951	948	953	924	906
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 691	1 771	1 806	1 752	1 785
Årets kapitalförändring	32 647	26 394	63 069	153 118	12 381
Balanserad kapitalförändring	30 841	-12 037	-9 919	78 212	-5 730

1) Som framgår av inledningen till den finansiella delen särredovisar MSB från och med 2016 den övriga kreditram som finansierar en del av myndighetens investeringar. Med anledningen av detta har jämförelsevärden för år 2012–2015 justerats.

2) Av antalet anställda 2016 avser 85 st tillfälligt anställda i verksamheten för internationella insatser. Motsvarande siffra för 2015 var 94 st, 2014 106 st, 2013 100 st och 2012 93 st.

3) Av antalet årsarbetskrafter 2016 avser 84 st tillfälligt anställda i verksamheten för internationella insatser. Motsvarande siffra för 2015 var 81 st, 2014 94 st, 2013 84 st och 2012 76 st.

Intern styrning och kontroll

Bedömning av den interna styrningen och kontrollen 2016

MSB har en etablerad modell för arbetet med intern styrning och kontroll som är en integrerad del i MSB:s styrprocess (planerings- och uppföljningsprocessen). Som stöd i arbetet samt för att skapa överblick över målstruktur, risker och verksamhetsprocesser har MSB implementerat ett planeringsverktyg (Stratsys).

Med Stratsys som stöd har förutsättningarna för en samlad redovisning av de omständigheter som ligger till grund för ledningens bedömning av den interna styrningen och kontrollen utvecklats och stärkts. Som kontrollmiljö används i första hand processen för verksamhetsplanering där myndighetens styrande dokument i form av arbetsordning, policy-dokument och interna föreskrifter utgör grundläggande utgångspunkter.

Uppföljning av verksamhet och ekonomi sker tre gånger per år. Redovisningen från respektive avdelning sker i en samlad och gemensam struktur i Stratsys liksom uppföljningen av de riskanalyser som avdelningarna gör utifrån förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll (FISK). På motsvarande sätt sker även uppföljning av de åtgärder som beslutats med anledning av internrevisionens liksom Riksrevisionens granskningar.

Som en del av den interna kontrollen sker även veckoföredragningar för generaldirektören som innefattar förutom beslutsärenden också informations- och inriktningsföredragningar. Vid dessa tillfällen hanteras även risker och brister som internkontrollen identifierat i den löpande verksamheten.

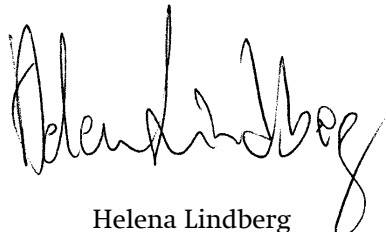
MSB:s interna styrning och kontroll granskas av MSB:s internrevision. Information lämnas fortlöpande till generaldirektören om pågående och avslutade granskningar och internrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Dessa dialoger och avstämningar kring identifierade brister och beslutade åtgärder utgör ett viktigt komplement till den interna styrningen och kontrollen.

För att aktivt arbeta för att förebygga korruption eller andra oegentligheter har myndigheten beslutat att internrevisionen har i uppdrag att ta emot information om misstänkta oegentligheter när uppgiftslämnaren inte vill använda ordinarie rapporteringsvägar.

Brister som fångats upp i den interna styrningen och kontrollen samt i intern- och Riksrevisionens granskningar bedöms och hanteras på ett systematiskt sätt inom myndigheten och den samlade bedömningen är att den interna styrningen och kontrollen därmed är betryggande.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Stockholm 21 februari 2017

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Helena Lindberg', written in a cursive style.

Helena Lindberg

GENERALDIREKTÖR

Bilaga 1

Bilaga 1

I bilaga 1 redovisas uppgifter i tabellform som kompletterar den redovisning som gjorts under respektive förmåga.

1. Utbetalda medel till ideella organisationer från anslag 2:7 MSB

Belopp i tkr	2016	2015	2014
Brandskyddsföreningen Sverige	6 500	7 074	4 657
Föreningen Räddningskårer i samverkan FRIS	1 090	1 475	1 457
Pensionärernas riksorganisation	1 500	1 000	1 083
Riksbrandutbildarna		176	1 020
Riksnätverket Första Hjälp			400
Svenska Livräddningssällskapet	7 000	6 900	4 357
Svenska Lottakåren (sköt dig själv)	500	500	410
Svenska Lottakåren (Mpower)	2 500	2 500	1 800
Svenska Röda Korset (SRK)	6 000	6 000	8 157
Sveriges Civilförsvarförbund (SCF)	5 500	5 500	9 157
Sveriges Frivilliga Brandkårer	410	400	500
Frivilliga radioorganisationen (FRO)	200	200	
Svenska försvarsutbildningsförbundet	1 450	1 000	
Surfa lugnt	350	250	
Svenska kryssarklubben		18	
Summa	33 000	32 993	33 000

Tabell: Utbetalda medel till ideella organisationer för genomförande av kursverksamhet riktad till allmänheten.

2. Utbetalda medel till kommuner för förebyggande åtgärder från anslag 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Följande kommuner har erhållit bidrag 2016:

Kommun	Utbet 2016 (tkr)
Översvämning:	
Kristianstad	5 530
Halmstad	1 500
Göteborg	3 550
Hjo	35
Kungsbacka	4 805
Arvika	2 000
Karlstad	2 000
Ras och skred:	
Ale	2 184
Göteborg	192
Forshaga	579
Älvsbyn	33
Summa	22 408

Utöver ovanstående bidrag har MSB från anslaget också lämnat bidrag till länsstyrelser med 2 442 tkr för deras arbete i enlighet översvänningsförordningen.

3. Ersättning för räddningstjänst m.m. från anslag 2:3

MSB har till uppgift att lämna ekonomisk ersättning till kommunerna för räddningstjänstkostnader och för sanering av olja enligt 7 kap 2 och 3 §§ lagen om skydd mot olyckor. Ersättning betalas från anslag 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Kommun	Ersättning tkr
Ersättning till kommuner för räddningstjänst:	
Oxelösund	16
Eksjö	1 853
Nora	983
Gotland	5 654
Ydre	116
Vaggeryd	2 574
Övriga ersättningar:	
Kustbevakningen (miljöräddningstjänst)	176
Summa	11 372

4. Finansiärer och intäkter för internationella insatser

Finansiär	2016	2015	2014
Sida	109 737	159 939	170 215
Anslag Regeringen	42 062	37 831	35 526
FN	3 720	7 728	6 407
EU	685	5 254	5 991
Department for international Development, DFID (UK)		642	541
Summa	156 204	211 394	218 680

MSB:s internationella insatser finansieras både med anslag- och avgiftsintäkter. I tabellen ingår medel från, anslag 1:1:41 Internationell civil krishantering, anslag 2:4:1 Viss internationell säkerhetsfrämjande och humanitär verksamhet samt avgiftsintäkter.

5. Fördelning av medel från anslag 2:4 Krisberedskap

Anslag 2:4 Krisberedskap anslagspost 5 ska användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga händelser och kriser samt till åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla en grundläggande försvarsförmåga. Nedan redovisas hur anslaget fördelar sig per kategori och av efterföljande tabeller finns en mer detaljerad beskrivning av fördelningen inom respektive kategori.

Belopp i tkr	2016	2015	2014
Centrala myndigheter exkl. MSB	268 534	232 896	301 069
Länsstyrelser	127 045	120 119	95 848
MSB	116 943	123 912	135 510
Kommuner	354 625	351 294	344 946
Landsting	12 458	15 329	17 125
Frivilliga försvarsorganisationer	30 961	31 649	31 019
Forskning	126 576	127 656	137 742
Summa	1 037 141	1 002 855	1 063 260

I. Bidrag till centrala myndigheter från anslag 2:4 Krisberedskap exklusive MSB

Belopp i tkr	2016	2015	2014
Arbetsförmedlingen	7 086		
Elsäkerhetsverket	0	2 500	2 000
Finansinspektionen	2 540	13 200	15 110
FOI - Totalförsvarets forskningsinstitutet	36 784	19 114	15 224
Folkhälsomyndigheten	11 746	22 498	24 869
Fortifikationsverket	600	2 500	2 110
Försvarets Radioanstalt	50 808	6 963	8 300
Försäkringskassan	300	1 450	2 900
Kustbevakningen	8 786	16 444	9 798
Lantmäteriet	5 500	6 271	7 850
Luftfartsverket	3 545	1 599	
Post- och Telestyrelsen	0		1 050
Polismyndigheten	28 500	12 400	10 500
Sjöfartsverket	2 802	2 115	2 400
SMHI	2 810	5 017	6 687
Smittskyddsinstitutet	0		
Socialstyrelsen	8 307	9 235	60 419
Statens energimyndighet	2 220	1 178	10 380
Statens Jordbruksverk	8 000	19 175	19 674
Statens Livsmedelsverk	34 475	34 973	34 964
Statens Veterinärmedicinska Anstalt	21 292	22 543	31 736
Svenska Kraftnät	0		610
Strålsäkerhetsmyndigheten	4 426	4 770	4 470
Trafikverket	17 400	16 107	10 600
Transportstyrelsen	1 520	1 720	7 784
Tullverket	0	1 410	5 740
Summa årets bidrag	259 449	223 181	295 174
Slutreglering föregående års bidrag	-15 915	-15 285	-19 106
SOS Alarm AB (regleringsbrev villkor 12)	25 000	25 000	25 000
Summa	268 534	232 896	301 069

II. Bidrag till länsstyrelser från anslag 2:4 Krisberedskap

Belopp i tkr	2016	2015	2014
Länsstyrelsen i Blekinge län	3 130	2 815	2 220
Länsstyrelsen i Dalarnas län	4 899	4 432	4 657
Länsstyrelsen i Gotlands län	4 157	3 285	2 408
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	2 900	2 571	1 010
Länsstyrelsen i Hallands	3 859	3 300	1 445
Länsstyrelsen i Jämtlands län	6 230	6 482	5 439
Länsstyrelsen i Jönköpings län	5 147	2 773	1 312
Länsstyrelsen i Kalmar län	5 000	3 895	3 600
Länsstyrelsen i Kronoberg	3 358	4 012	1 985
Länsstyrelsen i Norrbotten	4 157	4 840	2 284
Länsstyrelsen i Skåne län	6 715	7 313	4 397
Länsstyrelsen i Stockholms län	9 200	7 122	6 610
Länsstyrelsen i Södermanlands län	2 975	3 570	1 875
Länsstyrelsen i Uppsala	4 472	5 322	3 797
Länsstyrelsen i Värmland	5 099	2 804	1 642
Länsstyrelsen i Västerbottens län	7 890	8 127	5 874
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	2 556	1 926	1 163
Länsstyrelsen i Västmanlands län	2 650	3 655	2 337
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	8 295	11 331	5 845
Länsstyrelsen i Örebro	3 095	2 707	1 131
Länsstyrelsen i Östergötlands län	4 420	5 015	2 918
Summa årets bidrag	100 203	97 295	63 950
Slutreglering föregående års bidrag	-146	-4 718	-7 212
Länsstyrelsernas ledningsplatser			
Drift	15 109	17 331	14 729
Utveckling	11 878	10 211	24 381
Summa ledningsplatser	26 987	27 542	39 111
Totalt bidrag till länsstyrelserna	127 045	120 119	95 848

III. MSB:s andel av anslag 2:4 Krisberedskap

Belopp i tkr	2016	2015	2014
Förstärkningsmateriel	28 566	36 513	22 647
Skyddsrum	14 325	14 037	14 889
Övning	3 481	3 509	5 975
Utvecklingsprojekt inom krisberedskap	54 895	48 482	67 236
Övrig utvecklingsverksamhet	15 675	20 441	24 764
Transportkostnader ensamkommande flyktingbarn		931	
Summa	116 943	123 912	135 510

IV. Bidrag till kommuner från anslag 2:4 Krisberedskap

Belopp i tkr	2016	2015	2014
Ersättning till kommuner enligt LEH	260 321	254 805	255 010
Bidrag abonnemangspris Rakel	37 000	37 000	37 000
Bidrag för kommunal ledning och räddningscentraler	56 158	55 671	45 499
Övriga utbetalningar avseende kommunal ledning och räddningscentraler	1 145	3 817	7 437
Summa bidrag till kommuner	354 625	351 294	344 946

V. Bidrag till landsting från anslag 2:4 Krisberedskap

Belopp i tkr	2016	2015	2014
Ersättning till landsting enligt LEH	10 000	10 000	10 000
Bidrag för ledningsplatser	2 408	5 256	5 823
Övriga utbetalningar avseende ledningsplatser	50	73	1 302
Summa bidrag till landsting	12 458	15 329	17 125

VI. Bidrag till frivilliga försvarsorganisationer från anslag 2:4 Krisberedskap samt MSB:s förvaltningsanslag (2:7)

Belopp i tkr	Utbetalt organisationsstöd (anslag 2:7)			Utbetalda uppdragsmedel (anslag 2:4) Organisation		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Organisation						
Frivilliga Automobilkårens Riksförbund	1 856	2 370	2 299	3 150	2 721	1 562
Frivilliga Flygkåren	3 276	4 381	4 428	7 432	7 592	6 239
Frivilliga Radioorganisationen	1 219	777	1 064	1 200	1 100	904
Svenska Försvarsutbildningsförbundet	878	1 003	991	2 177	2 231	2 102
Frivilliga Motorcykelkårens Riksförbund	23	372	491			
Svenska Brukshundklubben	1 925	1 847	1 185	1 856	2 191	1 626
Svenska Blå Stjärnan	3 333	3 659	3 660	4 800	5 371	6 159
Sveriges Civilförsvarsförbund	4 764	4 908	4 872	6 799	6 852	9 734
Riksförbundet Sveriges Lottakårer	1 598	640	586	1 947	2 283	1 199
Svenska Röda Korset	1 418	1 424	1 421	246	196	343
Sjövärnskårens Riksförbund	1 458	539	560	609	1 029	1 218
Flygvapenfrivilligas Riksförbund	93	386	485	9	86	72
Insatsingenjörernas riksförbund	5			220		
Sveriges Bilkårens Riksförbund	1 147	694	958	1 995	1 143	1 192
Svenska Skyttesportförbundet	5					
Summa	23 000	23 000	23 000	32 439	32 796	32 351
Slutreglering av föregående års bidrag				-1 478	-1 148	-1 332
Netto utbetalt till frivilligorganisationerna	23 000	23 000	23 000	30 961	31 649	31 019

VII. Utbetalning av forskningsmedel från anslag 2:4 Krisberedskap

Belopp i tkr	2016	2015	2014
Styrelsen för Svensk Brandforskning	2 653	2 601	2 550
Bonus EEIG			604
Chalmers Tekniska Högskola AB	3 237	3 187	3 187
FOI – Totalförsvarets forskningsinstitut	23 551	25 991	19 389
Department of Homeland Security		1 700	
Försvarshögskolan	13 981	22 251	23 922
Göteborgs Universitet	5 073	2 387	5 943
Högskolan Väst			1 017
Institutet för rymdfysik	2 162	2 849	845
Karlstads Universitet	3 790	5 736	3 583
Karolinska Institutet	337	252	2 111
Kungliga Tekniska Högskolan	6 481	3 092	371
Lindholmen Science Park AB		8 001	7 970
Linköpings Universitet	10 260	5 550	4 477
Linnéuniversitetet			785
Louisiana State University and A&M College		434	
Lunds Universitet	4 907	6 856	7 233
Malmö Högskola	2 000	1 761	1 100
Mittuniversitetet	150	536	1 252
NordForsk	4 000	6 000	2 000
Rikspolisstyrelsen		850	
SICS East Swedish ICT AB	1 132		100
Skånes Universitetssjukhus			330
Statens geotekniska institut		727	
Statens Veterinärmedicinska Anstalt		50	1 391
Stockholm Environment Institute	777		2 019
Stockholms Universitet		218	893
Svenska Atlantkommittén	250	250	
Sveriges lantbruksuniversitet	1 324	462	2 632

↓ Tabellen fortsätter!

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	3 041	864	824
Sveriges Tekniska Forskningsinstitut	3 905	2 524	3 247
Umeå Universitet	1 157	784	1 019
Uppsala universitet	1 810	1 810	2 620
Högskolan i Gävle	50		
Högskolan i Skövde	1 053		
Södertörns högskola	566		
Verket för innovationssystem			2 415
Wikimedia Sverige		150	
Institutet för Framtidsstudier	1 229		
Ideon AB	600		
Övriga			160
Valutakursförluster	52		
Återbetalning av forskningsbidrag		-738	-357
Erhållna bidrag för finansiering av forskning	-700	-1 336	
Netto utbetalt till forskning	98 828	105 797	105 632
Studier (diverse utförare)	27 748	21 859	32 110
Summa forskning och studier	126 576	127 656	137 742

